

RENŐRSÉGI TANULMÁNYOK

A RENŐRSÉG TUDOMÁNYOS TANÁCSÁNAK FOLYÓIRATA

BEZERÉDI IMRE

Kriminálstratégia és a rendészeti bizalomépítés

ZSÁKAI LÉNÁRD

Innovációs képzési javaslatok és módszerek a rendőrség állománya részére egy megvalósult kutatásfejlesztési projekt nyomán

NAGY ZOLTÁN ANDRÁS

A személyiséglopás és a kapcsolódó bűncselekményekről készült EU Szakbizottság Tanulmányáról

SALLAI JÁNOS

150 éves a főváros és a fővárosi rendőrség

NÉMETH JÓZSEF – SALLAI JÁNOS

A városok rendészeti feladatai az 1920-as államosítás előtt

TARJÁN G. GÁBOR

A szocialista törvényesség nyomában

V. évfolyam 2022/4.

SZERKESZTI A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG

ELNÖK:

Dr. Pozsgai Zsolt rendőr vezérőrnagy

TAGOK:

Dr. habil. Boda József nyugállományú nemzetbiztonsági vezérőrnagy

Dr. Boros Gábor rendőr ezredes

Dávid Károly nyugállományú rendőr vezérőrnagy

Dr. univ. Dsupin Ottó nyugállományú rendőr vezérőrnagy

Dr. Gárdonyi Gergely PhD rendőr ezredes

Dr. habil. Hautzinger Zoltán rendőr ezredes

Dr. Janza Frigyes nyugállományú rendőr vezérőrnagy

Prof. Dr. Kerezi Klára MTA doktora

Prof. Dr. Kovács Gábor rendőr vezérőrnagy

Dr. Németh József PhD rendőr ezredes

Prof. Dr. Sallai János rendőr ezredes

Dr. Sipos Gyula nyugállományú rendőr vezérőrnagy

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Dr. Gaál Gyula PhD rendőr ezredes

OLVASÓSZERKESZTŐ:

Dr. Molnár Katalin PhD

MŰSZAKI SZERKESZTŐ:

Steib Norbert

FELELŐS KIADÓ:

Dr. Németh József PhD rendőr ezredes, Rendőrség Tudományos Tanácsa elnök

KIADÓ

Rendőrség Tudományos Tanácsa

Cím: 1139 Budapest, Teve u. 4-6.

1903 Bp. Pf.: 314/15.

Telefon: +36 1 443-5533, BM: 33-355

Fax: +36 1 443-5784, BM: 33-884

E-mail: rtt@orfk.police.hu

Webcím: www.bm-tt.hu/rtt

HU ISSN 2630-8002 (online)

KÖZLÉSI FELTÉTELEK

A szerkesztőség olyan kéziratokat vár közlésre, amelyek a bűnmegelőzés, a bűnüldözés, a közbiztonság, a közrend, a határrendészet, a vezetés-irányítás és a mindenoldalú biztosítás kérdéseit elemzik, értékelik. A kéziratokon kérjük feltüntetni a szerző nevét, szolgálati helyét, beosztását, telefonszámát. Kérjük, hogy a cikkek szövegét e-mailben küldjék meg. A szerkesztőség a beérkezett kéziratot szakmai szempontból lektoráltatja, és fenntartja a jogot a kéziratok stilizálására, korrigálására, tipografizálására. A megjelenő írások nem a Rendőrség Tudományos Tanácsa, hanem a szerzők saját, tudományos szabadságán alapuló álláspontját képviselik. El nem fogadott kéziratot nem áll módunkban visszaküldeni. A szerkesztőség másodközlést nem vállal.

TARTALOM

2022/4.

BEZERÉDI IMRE

Kriminálstratégia és a rendészeti bizalomépítés (4-41)

ZSÁKAI LÉNÁRD

Innovációs képzési javaslatok és módszerek a rendőrség állománya részére egy megvalósult kutatásfejlesztési projekt nyomán (42-67)

NAGY ZOLTÁN ANDRÁS

A személyiséglopás és a kapcsolódó bűncselekményekről készült EU Szakbizottság Tanulmányáról (68-77)

SALLAI JÁNOS

150 éves a főváros és a fővárosi rendőrség (78-84)

**NÉMETH JÓZSEF –
SALLAI JÁNOS**

A városok rendészeti feladatai az 1920-as államosítás előtt (85-97)

TARJÁN G. GÁBOR

A szocialista törvényesség nyomában (98-116)

SUSZTER TAMÁS

A fesztiválturizmus biztonságáról Fejér megyében – interjú dr. Varga Péter r. dandártábornokkal (117-126)

SZERZŐK

2022/4.

BEZERÉDI IMRE

rendőr alezredes, doktorjelölt,
Pécsi Tudományegyetem Állam- és
Jogtudományi Doktori Iskola

**DR. HABIL. NAGY ZOLTÁN
ANDRÁS**

egyetemi docens,
Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Rendészettudományi Kar
Bűnügyi, Gazdaságvédelmi és
Kiberbűnözés Elleni Tanszék

DR. NÉMETH JÓZSEF

PhD rendőr ezredes,
főosztályvezető,
Rendőrségi Oktatási és Kiképző
Központ Tanintézeti és
Módszertani Főosztály

PROF. DR. SALLAI JÁNOS

rendőr ezredes,
tanszékvezető egyetemi tanár,
Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Rendészettudományi Kar
Rendészetelméleti és –történeti
Tanszék

SUSZTER TAMÁS

rendőr ezredes,
megbízott bűnügyi
rendőrfőkapitány-helyettes,
Veszprém Megyei Rendőr-
főkapitányság

DR. TARJÁN G. GÁBOR

PhD,
nyugállományú egyetemi docens,
Nemzeti Közsolgálati Egyetem
Rendészettudományi Kar

ZSÁKAI LÉNÁRD

rendőr főhadnagy, PhD-hallgató,
Nemzeti Közsolgálati Egyetem
Rendészettudományi
Doktori Iskola

Kriminálstratégia és a rendészeti bizalomépítés¹

Bevezetés

Az Alkotmánybíróság a 13/2001. (V. 14.) AB határozatában az alábbi módon determinálja a közbiztonságot: *„A közbiztonság mibenléte, viszonya a közrendhez, a belső rendhez, illetve utóbbiak fogalmi meghatározása tudományos viták tárgya. Az Alkotmánybíróságnak nem feladata ezekben állást foglalni. A jogrendszer e szempontból releváns elemeinek áttekintése is azt mutatja azonban, hogy a közbiztonság többértelmű kategória, a kifejezés mögött tartalmilag többféle érdek és érték, illetve több, alapvetően eltérő jellegű feladat húzódik.”*

Az Alkotmánybíróság ezáltal a tudomány területére emeli a közbiztonság fogalmát, melyet ezt követően a Társadalmi Bűnmegelőzés Nemzeti Stratégiájáról szóló 115/2003. OGY határozat (a továbbiakban: TBNS) az alábbi módon fogalmaz meg: *„A modern európai felfogás szerint a közbiztonság olyan kollektív társadalmi termék, amely az egyének és közösségeik tevékenységéből, az állami szervek hatósági intézkedéseiből, a polgárok önvédelmi képességei és a vállalkozói piac nyújtotta szolgáltatások együtteséből alakul ki. Ennek mérésére, elemzésére a fejlett demokráciákban egyre bonyolultabb és pontosabb módszereket alkalmaznak. Ilyenek például az áldozatok megkérdezésén vagy a lakosság széles köreiben végzett vizsgálatok eredményein alapuló elemzések...”*

A TBNS tehát egyfajta termékként aposztrofálja a közbiztonságot, és kiemeli annak előállításában közreműködők legfőbb körét. Utalást tesz ugyanakkor arra, hogy a közbiztonság, mint produktum előállítása folya-

¹ A tanulmány a Rendőrség Tudományos Tanácsának 2022. évi pályázatán III. helyezést elért pályamű szerkesztett változata.

matos cselekvést igényel, ami abszolút nem statikusan begyakorolt mozzanatokból tevődik össze. A modern társadalmak közbiztonságot alkotói permanens jellegű vizsgálatokat, elemzéseket kell, hogy végezzenek. Tanulmányomban arra kívánok rámutatni, hogy a közbiztonság megteremtésében a magyar rendőrség miként próbálja bevonni partnereit, a közösségi és rendészeti bűnmegelőzés kapcsán milyen stratégiákkal és eszköztárral rendelkezik, és ezáltal milyen eredményeket ér el a bizalomépítés terén.

A rendőrség hatékonysága

Magyarország elé a rendszerváltást követően nem pusztán a politikai színtereken folytatott csaták állítottak komoly kihívást, hanem a Concha Győző által őrző(k)nek² nevezett rendőrségnek is komoly feladata akadt. Az addig zárt határok, az elnyomás és az erősen stagnáló társadalmi kép elfojtotta a bűnözést, azonban a rendszerváltás fordulópontot jelentett e téren.³ A rendőrség iránt tanúsított lakossági bizalmat erősíti a szervezet elérhetősége. Van-e a faluban rendőr, ha igen, bízom-e benne és tegyek-e bejelentést? A rendőri jelenlét fontosságát változatlanul fenntartották az egymást követő politikai hatalmak, folyamatos létszámemelés jellemző a mai napig is.

A közbiztonságnak, mint produktumnak Fenyvesi Csaba szerint ugyanakkor olyan speciális felvevő piaca van, amelyiket minden állampolgár igénybe vesz, függetlenül attól, hogy erre igényt tart vagy sem, avagy hajlandóságot tanúsít-e egyáltalán a csereügyletben részt venni. Mindez azért lehetséges, mert minden állampolgár potenciális áldozatává válhat bűncselekménynek, szabálysértésnek vagy akár közlekedési balesetnek, ezért védelemre szorul.⁴

² Concha szerint „a rendőrség legsajátosabb eszközei... az állandó őrködésben és az egyéni szabadságnak diszkrecionális hatalommal való korlátozásában állnak.” In: Concha Győző: A rendőrség természete és állása a szabad államban. Értekezések a társadalomtudományok köréből. Magyar Tudományos Akadémia. Budapest, 1901. 211. o.

³ Borbíró Andrea – Kerezsi Klára: A kriminálpolitika és a társadalmi bűnmegelőzés kézikönyve – 2009. I. kötet. Fresh Art Design Kft. Budapest, 2009.

⁴ Fenyvesi Csaba: Rendőrség és marketing. Carbocomp Kiadó. Pécs, 1994.

A rendszerváltást követően igényként jelent meg a magánbiztonság (mint a közbiztonság segítője⁵) felemelkedése, azonban ez még váratott magára. Addig is a lakosok a már pártlapítás terén kipróbált egyesületalapítási lehetőségek mentén önkéntes alapon szerveződtek a helyi rendőri erők segítésére és főként a saját maguk és közösségük értékeinek megóvására.

*„A bűnözés mennyiségi növekedése és minőségi átalakulása, a lakosság szubjektív biztonságérzetének csökkenése rendkívül komoly kihívást jelent a Magyar Köztársaság Rendőrsége számára.”*⁶ Így fogalmazott Orbán Péter 1999-ben, amikor az ország, bár túl volt történelmének a keletkezett bűncselekmények terén elért csúcán, mégis sokkalta magasabb arányú volt a bűnözés a rendszerváltást megelőző évekhez viszonyítva. E mutató mellé társultak a szubjektív biztonságérzetet komolyan befolyásoló alvilági események, az úgynevezett olajos ügyek és robbantások is. Katona Géza szerint a szubjektív biztonságérzet kimutatására nincsenek igazi egzakt mutatók. Ugyan a szubjektív biztonság jelentősége régóta közismert, a megfelelő mérési rendszer felállítása a mai napig nem történt meg.⁷ A mai napig tartó kedvező folyamat kapcsán a regisztrált bűncselekmények száma folyamatosan csökken. Ezt a bűnüldöző szervek és főként a kriminálpolitika által diktált ütemet tartó rendőrség a rendszerváltás során lefektetett célok folyamatos stratégiai megvalósítása segítségével érték el. Ez a folyamat véleményem szerint egy radikálisabb politikai konszenzus és a rendőrség markánsabb reformja által látványosan rövidebb lett volna.

A rendőrség hatékonyságának indikátora nem letisztult definíció. A közvélemény nem pusztán a felderítési mutatók, nyomozási eredményesség, elfogások, tettenérések és egyéb statisztikai mutatók szerint ítéli meg a

⁵ Stenning, M. Philip: Les pouvoirs et les responsabilités de la police privée. In: Les pouvoirs et responsabilités de la police dans une société démocratique. Rapports présentés au 12 Colloque criminologique (1999). Editions du Conseil de l'Europe. Strasbourg, 2000.

⁶ Orbán Péter: A magyar rendőrség modernizációs kísérletei. In: Kriminológiai Közlemények 1999/57. szám. Magyar Kriminológiai Társaság. Budapest. 223. o.

⁷ Katona Géza: Gondolatok a bűnmegelőzés néhány elméleti kérdéséről. Belügyi Szemle, 2004/10. szám. 21. o.

szervezet tevékenységét. „A rendőrség egymagában nem képes közbiztonságot teremteni. A rendőrség közbiztonságot szervező munkájának értékelési dimenziói: az objektív, illetve a szubjektív közbiztonság. Az objektív közbiztonságot szokás statisztikai mutatók alapján jellemezni. Objektív mérceként szolgálhat az elkövetett bűncselekmények, szabálysértések száma, a sértettek száma, az elkövetési érték alakulása. A rendőrséget jellemző számadatok arra alkalmasak, hogy a szervezet teljesítményét vizsgáljuk. A teljesítmény két minőségi kifejeződése, a hatékonyság és a hatássonosság között éles határvonalat kell húznunk. Az eredményesség fogalmát nem tekintjük valós értelemben vett minőségi jelzőnek, mert csupán azt fejezi ki, hogy a rendőrség megtett valamit, ami a cselekvések számával kifejezhető.”⁸

Ha tehát nyersen fogalmazzunk, az eredményességet a tárgyilagos mutatókkal, statisztikai módon prezentálható értékekkel igazolható objektív közbiztonság vetületeként aposztrofáljuk. A szolgáltató(k) nyújtotta valós értékek által elért szubjektív biztonságérzet mögött viszont a rendszer tagjainak – így a rendőrségnek – a hatékonysága rejlik. „A társadalmi béágyazottság és a centrális berendezkedés egymásnak némileg ellentmondó fogalmak, amely szinte nélkülözhetetlenné teszi az eredményesség statisztikai mérését, még akkor is, ha tudjuk, hogy ezeknek az adatoknak a tényleges teljesítményhez semmi közük.”⁹

Mitől is lehet hatékony¹⁰ egy rendőrség? Erre a kérdésre adnak választ a magyar rendőrséget átvilágító TC Team Consult cég felmérései, irányel-

⁸ Kis Norbert – Szenes Zoltán – Vajda András – Tóth Péter – Schweickhardt Gotthilf – Fejes Zsuzsanna – Klotz Péter – Csóka Gabriella: Biztonság és bizalom a kormányzatban. A jó állam mérhetősége. Nemzeti Közsolgálati Egyetem. Budapest, 2014. 28. o.

⁹ Finszter Géza: A rendőrképzés és a rendészettudomány. In: Németh Zsolt (szerk.): Tiszteletkötet Sárkány István 65. születésnapjára. Rendőrtisztai Főiskola, Budapest, 2010. 67. o.

¹⁰ „I. a kibocsátás és a ráfordítás viszonyozása. A ráfordítás fajtájától függően különböző hatékonysági mutatók képezhetőek, pl. az anyagfelhasználás hatékonysága, a tőke (reciproka a tőkeigényesség, azaz a tőke és a termelés hányadosa), munkatermelékenység (reciproka a munkaigényesség). Képezhetőek komplex, a (tényező) ráfordítások együttesének az eredményességet kifejező mutatószámok is, rögzített ráfordás összetétel vagy egymásra

vei. Az, hogy ezeket a tulajdonságokat a rendőrség hogyan építi be mindennapi tevékenységébe, nagyban függ a kriminálpolitikától, a társadalmi támogatottságtól, a kialakult rendőrségi modell formálhatóságától. „*A politikai struktúrában elfoglalt helye szerint a magyar rendőrség represszív típusú, széles hatósági jogosítványokkal felruházott rendvédelem, amelynek irányításában fellelhető autoriter (tekintélyelvű) módszer is, mint a kézi vezérlés, vezetési szinteken való átnyúlás, személytelen szabályok helyett a vezetői tekintély túlsúlya.*”¹¹

A rendőrség decentralizációja privilégiumként a demokratikus társadalom civil oldalán jelenik meg azáltal, hogy felismerést nyert a bűnmegelőzésben rejlő hatékony együttműködési szándék ereje. Az ilyen rendőrségre jellemző a problémák megjelenését kiváltó okokra történő odafigyelés, a proaktív jellegű kooperáció.¹²

George Kelling¹³ és James Q. Wilson¹⁴ tanulmányaikban a proaktív szemlélet fontosságát tárgyalják. Okfejtésük szerint egy épület, melynek betörnek az ablakai, de a javításukra nem kerül sor, jelképezi annak elhanyagoltságát, ergo a lakosság figyelmetlenségét, majd az épület enyészetté válását. A modell alkalmazásának hátrányaként Panzarella ugyanakkor fi-

átszámítható, ill. közös mértékegységben kifejezhető ráfordítások esetén. 2. különmű egymással nem összemérhető kibocsátásokkal leírható termelési eljárások összehasonlításából adódó értékelés. Egyik eljárás hatékonyabb egy másiknál, ha ugyanahhoz a kibocsátás (kombináció)hoz legalább egyik ráfordításból kevesebbet, míg a többiből legfeljebb ugyanannyit használ fel, ill. ugyanazzal a ráfordítás kombinációval legalább az egyik kibocsátásból többet, míg a többiből legalább ugyanannyit eredményez (vektorális összehasonlítás). Hatékony (efficiens) eljárásoknak nevezik azokat, amelyeknél a fenti értelemben nincs hatékonyabb.” Magyar Nagylexikon, Kilencedik kötet. Magyar Nagylexikon Kiadó. Budapest, 1999. 275. o.

¹¹ Finszter Géza: Közbiztonság és közbátorság. In: Németh Zsolt (szerk.): Írások Tauber István emlékére. ELTE ÁJK–MKT–RTF. Budapest, 2009. 76. o.

¹² Bayley, David H.: What works in Policing. New York – Oxford, 1998. 139–142. o.

¹³ Kelling, George L. – Pate, Tony – Dieckman, Duane – Brown Charles E.: Kansas City Preventive Patrol Experiment: A summary Report. Washington D.C., 1994. 341–382. o.

¹⁴ Wilson, James Q. – Kelling, George L.: Broken Windows. The Police and Neighborhood Safety. The Atlantic Monthly 1982/3. 29–38. o.

gyelmeztet, hogy ez a metodika képes a szervezet zaklató stílusát tükrözni.¹⁵ A beavatkozást bizalomépítésen alapuló kapcsolatteremtésnek kell megelőznie.

A szocializmusban „állambiztonsági célra” felhasznált militáris jegyet hordozó és a rendszer által eszközként is kezelt rendőrség a rendszerváltást követően ismét burjánzó reformista elvek követése kapcsán – a szolgáltatói tevékenység tudatosítása mentén – megfelelő civil kontroll segítségével képes egyre professzionálisabb, hatékonyabb szinten ellátni feladatát. *„Miért érdemes a civil kontroll logikájával értékelni a magyar rendőrség helyzetét. Azért, mert azt gondoltuk, hogy a rendőrség egy olyan szervezeti kultúrát hozott magával az 1990 előtti időszakából, amely erősen militarizálta a rendészetet. Egészen pontosan 1949–1990 között úgy épült fel és úgy működött, hogy nagyon sok vonásában átvette, és a mai napig féltve ápolja a katonai szervezetre jellemző vonásokat: a zárttságot, a parancs mindenhatóságát, a hierarchikus tekintély és a feltétlen engedelmisség elvét.”*¹⁶

Az adott politikai hatalom, rendelkezzen az bármilyen szemlélettel és irányzattal, amennyiben arra kerül a sor, él a lehetőséggel és felhasználja a rendőrséget. A kontroll maga a társadalom kell, hogy legyen, a társadalom, ami bár jelenleg nem adhat utasítást az egyes rendőrnek, azonban kivitelezhető egyfajta újjászervezés, amely során az adott közösség – meghatározott keretek között – névlegesen valóban rendelkezhet a saját rendészeti alkalmazottjával. Egyik megoldás: a decentralizálás.

Korinek László megállapítása szerint a rendészet, mint szakma mindaddig kiszolgáltatott lesz a politikának, míg egyfelől az önkorlátozó politika be nem látja, hogy hosszú távon neki is jobb a megbízható, politikamentes, időnként nemet mondani tudó rendőrség, másfelől pedig míg a rendészet,

¹⁵ Panzarella, Robert: „Bratton Reinvents Harassment Model of Policing.” Law Enforcement News, June 15/30. 1998. 14–15. o.

¹⁶ Finszter Géza: Rendészetelmélet. NKE-RTK. Budapest, 2014. 61. o.

mint hivatás a maga önbecsülését, autonóm szakmai ethoszát meg nem teremti.¹⁷

A demilitarizálás fontos folyamat kell, hogy legyen egy újonnan megreformálás¹⁸ elé néző demokratikus állam modern rendőrségének céljai között, és több folyamatot kell, hogy átöleljen. A modern rendőrnek a közönség részévé kell válnia, nem feltétlenül a jog- és normakövetésre, hanem sokkal inkább az együttműködésre, a közösséggel való együttélésre kell alkalmasnak lennie, a társadalom felé nyitott attitűdnek kell benne dominálnia. A fegyveres karhatalmisták megjelenése rettegést és bizalmatlanságot vált ki a társadalomból. Gondoljunk csak 1918-ra, amikor a nagy ipari sztrájk során legalább 17 katonai századot vetettek be a civil lakosság ellen.¹⁹ A rendőrség 1949 óta „*a centralizált, katonai elvekre épülő, a civil közigazgatástól elkülönülő államrendőrségi modellként*”²⁰ szerveződött, és a decentralizációs folyamat a rendszerváltást követően sem vette kezdetét. Szükség volt tehát valamilyen módon lokális alapokra helyezni a közbiztonság megerősítését.

Az egységes közbiztonsági stratégiát mellőző politikai színtér az új, 2011. évi önkormányzati törvénnyel nyitott a decentralizálás felé. Az új

¹⁷ Korinek László: A rendőrség pártirányítása 1956–1989. Rendészeti Szemle 2006/10. 67. o.

¹⁸ „A társadalmi átalakulásban különbséget kell tenni a politikai rendszer reformja és az államszervezet korszerűsítése között” In: Recasens i Brunet, Amadeu: Police et magistrature. Revue internationale de Criminologie et de police technique 1997/50. 2.o.

¹⁹ „Január 18-án a szociáldemokraták által szervezett és öt napig tartó általános munkasztrájk kezdődött Budapesten, mely számos vidéki városra is áttért és összesen 200000 fő vett benne részt. Az állam először vetett be nagyobb tömegben karhatalmi erőket. Január 18-án a fővárosban állomásozó cs. és kir. 32., 38., 52., a bosnyák 1. és 3., továbbá az 1., 29. és 30. honvéd gyalogezredek póttestei 17 karhatalmi századdal vonultak ki a biztonság fenntartására, két nap múlva azok száma már 42-re emelkedett. Vidéken Pozsonyban, Nagykanizsán, Érsekújváron, Szombathelyen, Magyaróváron, Selmechányán vetették be a közös hadsereg, a honvédség és a bosnyák ezredek egy-egy századát. A sztrájk idején a táborigadsereg több gyalogzászlóalját valamint lovas alakulatát is a magyar fővárosba rendelték. In: Balla Tibor: Katonai alakulatok karhatalmi bevetése Magyarországon az első világháború utolsó évében. Hadtörténeti Múzeum Értesítője 2011/12. szám. 65. o.

²⁰ Finszter Géza (2014): i.m. 58. o.

évezred elején az angol és walesi rendőrség megalkotta az úgynevezett bizalomépítő rendőrség (reassurance policing) követelményrendszerét.

A modell alapja a társadalom által elvárt rendészeti tevékenység kialakítása, a bűnözéstől való félelem elosztatása. Fő prioritás volt a közbiztonsági tevékenység lakosokkal való elfogadtatása, ezáltal a felderítési hatékonyság javítása.²¹ Hazánkban szintén történt próbálkozás külföldi modellek meghonosítására. A legutóbbi projekt esetében a körzeti megbízotti szolgálat közösségi rendőri modellé történő kialakítását kezdeményezték. Ennek során az úgynevezett „Svájci Alapból” támogatott modellkísérlet négy városban került bevezetésre: Miskolc, Nyíregyháza, Szeged és Zalaegerszeg. *„A Svájci-Magyar Együttműködési Programnak köszönhetően 476 millió forint svájci támogatás tette lehetővé, hogy az azt kiegészítő magyar támogatással együtt 2012 és 2016 között mindösszesen 560 millió forint felhasználásával Miskolcon, Nyíregyházán, Szegeden és Zalaegerszegen lehetőség legyen a közösségi rendészet modelljének alkalmazás szintű kipróbálására. A Belügyminisztérium, az Országos Rendőr-főkapitányság, valamint az érintett megyei rendőr-főkapitányságok részvételével megvalósított projekt célja az volt, hogy a rendőrség a helyi közösségek tagjaival közösen azonosítsa a közbiztonsági problémákat, és az azok feloldására vonatkozó megoldások kidolgozásába és végrehajtásába nagyobb mértékben vonja be a lakosságot. A közösségi rendészet filozófiája alkalmas lehet arra, hogy a rendőrkapitányságok hatékonyabban, a közösség igényeinek megfelelőbben használhatják fel erőforrásaikat. A projektben részt vevő állomány képzését követő egy évben került sor annak elemzésére, hogy a közösségi rendészet eszközrendszere – amelyet már több évtizede alkalmaznak többek között Svájcban, az Egyesült Királyságban és az Amerikai Egyesült Államokban – mennyiben tudja kiegészíteni a hagyományos magyar rendőrségi modellt, eljárásrendeket. A rendőrkapitányságok kijelölt munkatársai egyebek mellett fogadóórák, bűnmegelőzési előadások megtartásával járultak hozzá az állampolgárokkal való közvetlenebb kapcsolat*

²¹ Andrew, Millie – Herrington, Victoria: Bridging The Gap: Understanding Reassurance Policing. The Howard Journal 2005/44. 41–56. o.

kialakításához, a rendőrség és a polgárok közötti bizalom megerősödéséhez. A projekt záró rendezvényének résztvevői bemutatták és értékelték a tapasztalatokat és az elért eredményeket.”²²

A pilot keretében önkéntes jelentkezés alapján, 40 fő körzeti megbízott részesült továbbképzésben a community policing terén, azonban a projekt kommunikációja nem volt alapos az érintett állomány felé. A kollégák szóbeli elmondásuk alapján főként a bizonytalanságok miatt nem mertek jelentkezni. Féltek, hogy a pilot további elvonást fog eredményezni alapfeladatuktól, és féltek a további leterheltségtől is. A pilotba bevont településeken kialakított körzetekben körülbelül 15 000 állampolgárra jutott egy közösségi rendőr. Ennek kapcsán a közrendvédelmi tapasztalattal rendelkező szakértők aggályosnak nevezték és előre jelezték, hogy ilyen magas lakosságszám esetében csak korlátozottan lehet eredményes a közösségi rendőr tevékenysége.²³ A community policing az angolszász országokban²⁴ bevezetett rendőrségi modell, amely természeténél fogva nélkülözi a centrálisan működő rendőrség elveit. Számos közösségi rendészettel foglalkozó tanulmány azt a megállapítást tette, hogy a lakosok szeretik ezt a rendőrségi modellt, és nagyobb biztonságban érzik magukat, ha ott alkalmazzák, ahol élnek és dolgoznak.²⁵ A korábban említett programba bevont körzeti megbízottak függetlenül voltak más feladatoktól. Nem szükséges további strukturális átalakítás, a feladatba bevont rendőrök polgárbarát

²² Közösségi Rendészeti Projekt.

Forrás: <http://www.police.hu/hu/a-rendorsegrol/europaitamogatasok/egyeb-forrasok/kozossegi-rendeszeti-projekt>

Letöltés ideje: 2022.10.09.

²³ Buzás Gábor hozzászólása a Rendészetelméleti Kutatóműhely, A közösségi rendészet hazai perspektívái címmel 2013. 10. 16-án, az NKE RTK-n megtartott szakmai konferencián. In: Christián László: Egy feledésbe merülő közösségi rendészeti modellkísérlet margójára. Gondolatok a Rendészettudományról. Írások a Magyar Rendészettudományi Társaság megalapításának tizenötödik évfordulója alkalmából. Budapest, 2019. 84. o.

²⁴ A community policing modellt elsőként működtető országok az Egyesült Királyság, USA és Kanada.

²⁵ Skogan, Wesley G.: The Impact of Community Policing on Neighborhood Residents: A Cross Site Analysis, in Dennis Rosenbaum (ed.), The Challenge of Community Policing. Testing the Promises. Thousand Oaks, SAGE Publications. California, 1994.

szemléletének tükrözése is óriási eredmények elérésére szolgálhat.²⁶ Meggyőződésem azonban, hogy a magyar rendőrségben szocializálódott, statisztikai szemlélettel felvértezett, reaktív szemléletű rendszerben hosszú távon lehetetlen lett volna az átállás.

A reaktív szemlélete kapcsán Brain, Robinson és Cosner megközelítése szerint a lakosok csak két fő okból érintkeznek a rendőrséggel. Az egyik, amikor egy jogsértés elkövetőjévé, áldozatává vagy tanújává válnak, a másik, amikor a média közleményében értesülnek tevékenységéről.²⁷

Az átállást ugyanakkor nehezítették a 2015-re kicsúcsosodó illegális migráció, a folyamatos elvonó tényezők, mint például a területi vagy országos szintű biztosítási feladatok, akciók, vagy éppen a közlekedésrendszeti helyzetnek az EU Fehér Könyve által sürgetett javítása kapcsán felmerülő kötelezettségek. A körzeti megbízotti állomány ugyanis – eredendően saját körzetében, de – felelős a fentiekért is. Az állami rendőrség és a piaci alapon működő magánbiztonsági cégek dichotómiája mellett harmadik útnak szokták nevezni a közösségi rendészetet, ami az erősen hierarchizált és társadalomtól elszakadt rendőrség helyett a lakossággal együttműködő rendőrré helyezi a hangsúlyt.²⁸ Más kérdésként vetődik fel a finanszírozás, miszerint kisebb települések kevesebb anyagi háttérrel indulnának a közbiztonság megteremtésében. Ugyancsak fontos kérdés a helyi politikai érdekek lokális jellegű képviselője a rendészeti szerv által.

Az Alaptörvény elszakította ugyan a rendészeti feladatokat a honvédelemtől, ezáltal közelebb helyezve azt a közigazgatáshoz, de a Helyi Önkormányzatok Európai Chartájáról szóló 1985. október 15-én kihirdetett (ha-

²⁶ Wycoff, Mary An – Skogan, Wesley G.: Community Policing in Madison: An Analysis of Implementation and Impact. In: Rosenbam, Dennis P. (Ed.): The Challenge of Community Policing. Thousand Oaks, London–New Delhi. 1994. 75–91. o.

²⁷ Bain, Andy – Robinson, Bryan K. – Conser, Jim: Perceptions of Policing: improving communication in local communities. International Journal of Police Science & Management 2014/4. 268. o.

²⁸ Christián László: Az önkormányzati rendőrség és a közösségi rendészet összefüggéseiről. In: Kákai László (szerk.): 20 évesek az önkormányzatok. Publikon Kiadó. Pécs, 2010. 423–426. o.

zánkban az 1997. évi XV. törvénynél becikkelyezett) európai egyezményben foglaltak – miszerint „*a közfeladatokat általában elsősorban az állampolgárokhoz legközelebb álló közigazgatási szervnek kell megvalósítania*²⁹” – az új önkormányzati törvény által mégsem teljesültek be.

Legyen szó közösségi rendőrségről³⁰ avagy probléma orientált rendőrségről,³¹ az adott közösség hatványozottabban magáénak tekinti a rendőrt, és nem csupán lakhely szerinti, hanem szervezeti hovatartozása miatt is.

Az önkormányzati rendőrség létrejöttének igencsak távlati (legalább 10–15 évre elhúzódó) lehetőségei lennének egy esetleges radikális kormányzati döntés útján, azonban a jelenlegi tendenciák szerint az egyes rendészeti feladatokat ellátók létszámának és jogkörének bővítésére mutatkozik nagyobb esély. A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (a továbbiakban: Mötv.) 13. § (1) bekezdésének 17. pontja szerint az önkormányzat közreműködik a település közbiztonságának biztosításában. Az új önkormányzati törvény által az önkormányzatok lehetőséget kaptak a 17. § rendelkezései szerint, hogy

„(1) a helyi közbiztonságról, vagyonának, más értékének védelméről kényszerítő eszköz alkalmazására törvény alapján jogosult szervezet létrehozásával is gondoskodhat.

²⁹ A Helyi Önkormányzatok Európai Chartájáról szóló, 1985. október 15-én, Strasbourgban kelt egyezmény kihirdetéséről szóló 1997. évi XV. törvény 4. cikk 3. bekezdése.

Forrás: http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99700015.TV

Letöltés ideje: 2022.10.12.

³⁰ „*A közösségi rendőrség hatáskörét negatívan befolyásolja, nehezíti a lakosság eltérő nemzetiségbeli összetételéből, eltérő kulturális beállítottságából fakadó változása.*” In: Bottoms, A. –Tankebe, J.: Beyond Procedural Justice: A Dialogic Approach to Legitimacy in Criminology. *Journal of Criminal Law and Criminology* 102(1). 2012. 112–170. o.

³¹ „*A probléma orientált rendőrség fogalmába később több európai fogalom is beépült, mint például a szituatív bűnmegelőzés fogalma.*” In: Clarke, R. V.: Situational Crime Prevention: Its Theoretical Basis and Practical Scope. In. *Crime and Justice: An Annual Review of Research* 1983/4. Chicago. 225–226. o.

(2) Az (1) bekezdésben szervezet alaptevékenységét a települési és a fővárosi önkormányzat területe szerint illetékes megyei (fővárosi) rendőr-főkapitánysággal kötött írásbeli együttműködési megállapodás alapján, a rendőrség szakmai felügyeletével végzi.

(3) Az (1) bekezdésben meghatározott szervezet által végezhető feladatokat, az alkalmazható kényszerítő eszközöket, az együttműködési megállapodásra, valamint a szervezet működésére vonatkozó szabályokat, továbbá az e feladatokat ellátókkal szemben támasztott személyi feltételeket törvény határozza meg.

(4) E § rendelkezéseit alkalmazni kell akkor is, ha az önkormányzat az (1) bekezdésben meghatározott feladatokról nem önálló szervezet létrehozásával gondoskodik.”³²

Kriminálpolitika és a rendőrség

A kriminológia és a kriminálpolitikai tudományok a XX. század második felétől külön mutatkoztak. A kriminológiából, mint a bűncselekmények természetével foglalkozó tudományágból immáron kiválni látszott a kriminálpolitika. Ludwig Andreas Feuerbach szerint „a kriminálpolitika azon törvényalkotói állambölcsesség, amelynek feladata a büntetőjog megalkotásának előkészítése.”³³ Franz von Liszt meghatározása szerint a kriminálpolitika a bűnözés okait és a büntetés hatásait vizsgáló tudományos kutatás alapelveit magában foglaló diszciplína, amely megszabja a bűnözéssel szembeni állami fellépést. Hans-Heinrich Jeschek kriminálpolitika alatt azt érti, hogyan alakítható ki a büntetőjog a legcélszerűbben úgy, hogy alkalmas legyen a társadalom védelmének ellátására. A kriminálpolitika a fenti

³² Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX törvény.

Forrás: http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100189.TV

Letöltés ideje: 2022.10.12.

³³ Feuerbach, Anselm: Lehrbuch des gemeinen in Deutschland gültigen peinlichen Rechts. Georg Friedrich Hayder Verlag. Giessen, 1847. 40. o.

meghatározásokból adódóan önálló axiológiai, értékelvű diszciplína, melynek feladata a bűnözés elleni fellépés helyes irányainak, céljainak, eszközeinek meghatározása.³⁴

A kriminálpolitika és a rendőrség kapcsolatának kutatása során fontos tisztázni a rendőrség, mint állami rendészeti szerv közigazgatásban elfoglalt helyét, a bűnözés társadalmi kontrolljában képviselt szerepét. A rendészetnek számtalan definíciója létezik, jómagam Magyary Zoltán megfogalmazásából indulok ki, aki a rendészet fogalmát egyszerűen ragadja meg: „*Rendészetten a közrendnek egyesek által való megzavarása elleni védelmet kell érteni.*”³⁵ Egy másik meghatározás szerint: „*Rendészetten azt a közigazgatási tevékenységet értjük, amelynek feladata a közbiztonság és a közrend, valamint az állampolgárok személyes biztonságának megóvása, továbbá közreműködés a megsértett rend helyreállításában.*”³⁶ Finszter Géza szerint a rendészet a közigazgatásnak azon ága, amely közbiztonságot szolgáltat a társadalom számára.³⁷ Ezen fogalmak egyértelműen a közigazgatás területére sorolják a rendészeti tevékenységet.

A Legfelsőbb Bíróság az 1/1999. Közigazgatási Jogegységi Határozatban kimondta, hogy „...*a rendőrség részéről a törvényben meghatározott rendészeti feladatok ellátása során kifejtett tevékenység közigazgatási jellegű tevékenység, mert az eljáró szerv közhatalmi jogosítvánnyal élve egyoldalú akaratnyilvánítással intézkedik, amelynek során az ügyfél terhére kötelezettséget állapít meg, és intézkedésének érvényt szerez.*”³⁸ A rendőrség tehát állami rendészeti szerv, amely negatív kontrollként jelentkezik a társadalom közbiztonsági rendszerének fogalmában, miszerint „*a modern*

³⁴ Jeschek, Hans-Heinrich: Lehrbuch des Strafrechts Allgemeiner Teil. Duncker & Humblot. Berlin, 1978. 16. o.

³⁵ Magyary Zoltán: Magyar közigazgatás. Budapest, 1942. 564. o.

³⁶ Baraczka Róbertné – Szikinger István: A rendészeti igazgatás. Magyar Közigazgatási jog. Különös rész európai kitekintéssel. Osiris Kiadó. Budapest, 1999. 384. o.

³⁷ Finszter Géza: Rendészettan. Dialóg Campus Kiadó. Budapest, 2018. 107. o.

³⁸ 1/1999. KJE határozat,

Forrás: <http://www.lb.hu/hu/joghat/11999-szamu-kje-hatarozat>

Letöltés ideje: 2022.10.08.

polgári jogállamban közbiztonsági rendszeren mindazoknak a jogszabályoknak, állami szervezeteknek, társadalmi szervezeteknek és vállalkozásoknak, továbbá feladatoknak és funkcióknak az összességét értjük, amelyek rendeltetése a társadalom egészének, a közösségeknek és az egyeseknek a védelme a jogellenes emberi magatartásokkal szemben (...) radikálisan szakítani kell a jelenlegi börtöncentrikus szemlélettel... ”³⁹

A rendszerváltást követően a magyar társadalom politikai, gazdasági, kulturális berendezkedésének változásával a szociológiai kutatások szerint⁴⁰ nagymértékben devalválódott, felbomlott a közösségi kontroll, így a tárgyi, szellemi értékek is megromlottak. Meggyengült a társadalom önálló közbiztonságot fenntartó mechanizmusa, a produktumot a piaci szabályok szerint a szolgáltatótól várták, ezért törvényszerűvé vált a bűncselekmények számának emelkedése. Az Országos Kriminológiai és Kriminálisztikai Intézet (a továbbiakban: OKKRI)⁴¹ 1993-ban kriminálpolitikai koncepciót dolgozott ki, hogy a megváltozott, veszélyesebbé vált bűnözés ellenőrzés alatt tartása és az ellene való küzdelem érdekében egy jól átgondolt kriminálpolitikai irányzat szülessen, amely *„pontosan kijelöli az állami szervek feladatait és tevékenységének fő irányait, és a társadalomtól elvárt közreműködés részleteit.”*⁴²

Ezen koncepció meghatározásában a *„kriminál-politikának át kell fognia mind a már elkövetett bűncselekményekre adandó büntetőjogi válasz eszköztárát (a büntető törvényhozási, a bűnüldözési és büntető igazságszolgáltatási, valamint a büntetésvégrehajtási politikát), mind pedig a bűnmegelőzés büntetőjogi eszközeit és jelezni kapcsolódási pontjait a büntetőjogon kívüli bűnmegelőzési módokkal és lehetőségekkel.”*⁴³ A közös cselekvésre

³⁹ Finszter Géza: A rendőrség joga. Duna Mix Kft. Budapest, 2012. 105. o.

⁴⁰ Kolosi Tamás – Sági Matild: Rendszerváltás és társadalomszerkezet (elektronikus verzió, készült 2006-ban)

Forrás: <http://www.tarki.hu/adatbank-h/kutjel/pdf/a889.pdf>

Letöltve: 2022.10.07.

⁴¹ 1999-től Országos Kriminológiai Intézet (rövidítve: OKRI)

⁴² Pusztai László: Egy vitaanyag előszava. In: Az Országos Kriminológiai és Kriminálisztikai Intézet kriminálpolitikai koncepciója. Ügyészségi Értesítő 1993/3. szám. 1. o.

⁴³ Pusztai László: i.m.

utalván a kriminálpolitika büntető igazságszolgáltatáson túlnyúló feladatai és eszközei szoros kapcsolatot feltételeznek más szakpolitikákkal, mindegyiknek a társadalompolitikával. A koncepció bizonyítja mindezt azzal, hogy a bűnözés társadalmi jelenség, melynek mind oksági folyamatai, mind pedig egyéni és társadalmi következményei összekapcsolódnak más társadalmi problémákkal, melyek kezelésére azonban más ágazati politikák hivatottak.⁴⁴ A társadalmi devianciák jelentős részének megfékezése nem a kriminálpolitika, hanem más szakpolitika számára kihívás, azonban mivel ezek reprodukciós folyamatai gyakran egybeesnek a bűnözés reprodukciós folyamataival, ezért ezek a deviáns formák, bár kezdetben kívül eshetnek a bűnözés területén, mégis befolyásolják annak alakulását.

A későmodern társadalmakat szélsőséges kriminálpolitikai irányzatok jellemzik. A társadalmakban bekövetkezett jogsértésekre adott válaszok más-más irányzatokat generáltak az 1960-as évektől kezdődően. Megjelent egyfajta kettősség, amit a büntetés és/vagy támogatás dilemmájának⁴⁵ nevezünk. David Faulkner elmélete alapján kétféle társadalom, illetve társadalomkép létezik. Az exkluzív, azaz kirekesztő jellegű társadalomban elsődleges érték az egyén személyes szabadsága és tetteiért saját egyéni felelőssége a társadalom tagjaként. Nem veszi figyelembe más személyek egyéni körülményeit és a szituációkat, az egyéni felelősségvállalást helyezi előtérbe.

Az exkluzív társadalom Faulkner szerint bizonytalan önmagában, gyanúsak számára az idegenek, ellenséges a külföldiekkel szemben, és fél

⁴⁴ „Ezt a struktúrát tükrözi az 1997-es Országos Bűnmegelőzési program, amelyet az Országos Bűnmegelőzési Tanács felkérésére készített az OKKrl. Az Országos Bűnmegelőzési Program (OBP) az állam bűnmegelőzési tevékenységének alapidokumentumaként szolgált. A program a bűnmegelőzés feladatait a kormányra és a helyi önkormányzatokra telepítette, túllépve ezzel a hazánkban hagyományosnak mondható rendőrség-központú szemléleten. Nagy szerepet szánt az egyes ágazati politikának, mindazonáltal szemléletét alapvetően a kriminálpolitikának – azaz a már elkövetett bűncselekményekre adható válaszstratégiák, a büntető jogalkotási és jogalkalmazási politikának – biztosított prioritás határozta meg.” Irk Ferenc: Büntetőjog és bűnmegelőzés. Magyar Jog 1997/10. szám. 628–629. o.

⁴⁵ Borbíró Andrea – Gönczöl Katalin – Kerezsi Klára – Lévay Miklós (szerk.): Kriminológia. Wolters Kluwer Kiadó. Budapest, 2016. 748. o.

azoktól, akik nem alkalmazkodnak az exkluzív társadalom követelménye-
ihez, sztereotípiáihoz. Ezzel szemben az inkluzív (befogadó) társadalom,
illetve társadalomkép elismeri az egyének képességét, akaratát arra, hogy
megváltozzanak, fejlődjenek, amennyiben iránymutatást, segítséget, támo-
gatást kapnak. Ez a társadalmi szemlélet hangsúlyozza az emberi méltóság,
az egyéni identitás tiszteletét, valamint a kötelességtudatot és a társadalmi
felelősséget. Az inkluzív közeli társadalom a problémamegoldást nem az
egyéni felelősségben látja, sokkal inkább ösztársadalmi kihívásnak tekinti.
Az inkluzív szemlélet a nyitott, az egymás iránti részvétre, együttérzésre
épülő társadalmakra jellemző, amelyekben tiszteletben tartják a pluraliz-
must, bíznak a jövőben.⁴⁶

A kriminálpolitika egyértelműen kihat azonban a rendészeti jogszabá-
lyok természetére is. Terill és Paoline III több, az USA-ban folytatott kuta-
tás alapján megállapította, hogy azoknak a rendőri szervezeteknek a beosztott-
jai kevésbé alkalmaztak legitim fizikai erőszakot, ahol korlátozóbb krimi-
nálpolitikai direktívák voltak, például Macklenburgban. A Colorado
Springs-i, valamint Albuquerque-i rendőrök viszont kevésbé korlátozó sza-
bályok szerint végezték feladataikat, itt rendszerint több kényszerítő intéz-
kedést fogantatosítottak ugyanolyan jellegű jogsértőkkel szemben.⁴⁷

A kriminálstratégia és a rendőrség

A kriminálstratégia fogalmi meghatározása ma Magyarországon a német
kriminológiai fogalmon alapszik, miszerint „...*a kriminálstratégián egy
olyan speciális területet értenek, amely a taktikai és operatív intézkedések
magas, illetőleg legmagasabb kriminalisztikai szinten való koordinálásról*

⁴⁶ Borbíró Andrea – Kerezsi Klára (szerk.): A kriminálpolitika és a társadalmi bűnmeg-
előzés kézikönyve – I. Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium. Budapest, 2009. 104. o.

⁴⁷ Terill, William – Paoline III, Eugene A.: Police Use of Less Lethal Force: Does And-
ministrative Policy Matter? In: Justice Quarterly 2017/2. Washington. 211. o.

*szól. Másként megfogalmazva, valamennyi erő együtthatásának művészetéről beszélünk a kriminálpolitikai célok elérésénél.*⁴⁸ A fogalomból világosan kiválik a stratégiai gondolkodás alapja, miszerint a bűnüldöző erők speciálisan összpontosított kezelését érti a kriminálpolitikai direktíváknak alárendelve. A kriminálstratégiát tehát ekkor még a kriminálpolitikai gondolkodáson belül, annak alrendszerként képzelték el. Mint ahogyan azt Mészáros Bence is levezeti⁴⁹, a német kriminológiai szakirodalomban az 1990-es évekre kristályosodott ki a kriminálstratégia fogalma. A rendelkezésre álló magyar szakirodalom többnyire ezen német–osztrák irányú fogalmat használja, miszerint: *„A kriminálstratégia a kriminalisztika azon része, amely a bűnözés helyzetére vonatkozó objektív adatokra és a lakosság szubjektív biztonságérzetére alapozva a bűnözés elleni küzdelmet szolgáló intézkedések összességének tervezésével és szervezésével foglalkozik. Ennek során figyelembe veszi a szervezeti célt meghatározó jogi, gazdasági, kulturális, történelmi, politikai és szociális keretfeltételeket.*”⁵⁰ E fogalom értelmezése során látható, hogy a német definíció a kriminalisztika, mint a bűnüldözés tudománytana alá helyezi a kriminálstratégiát. Teszi ezt a magyar irodalomban Fenyvesi Csaba is, aki a kriminálstratégiát a kriminalisztika alatt a krimináltechnika, krimináltaktika, és kriminálmetodika mellett együttesen nevesíti.⁵¹ Finszter Géza már nyelvi és terminológiai okok miatt helyesebbnek látja a bűnüldözési stratégia elnevezés használatát. *„A bűnüldözési stratégia (az idegen nyelvű szakirodalomban kriminálstratégia) magában foglalja a bűnüldözés célkitűzéseit, valamint – e cé-*

⁴⁸ Gross, Hans – Geers, Friedrich: Handbuch der Kriminalistik. Band 2. J. Schweitzer. Berlin, 1978. Idézi Berther, Ralph: Kriminalstrategie gestern und heute. Teil 1. Kriminalistik 2005/11. 619. o.

⁴⁹ Mészáros Bence: A kriminálstratégia szerepe a bűnözés elleni küzdelemben. Belügyi Szemle 2006/11. szám. 72–80. o.

⁵⁰ Berthel, Ralph – Lapp, Mathias: Kriminalstrategie. C. F. Müller GmbH. Heidelberg, 2017. 27. o.

⁵¹ Fenyvesi Csaba: A XXI. századi bűnüldözés-tudomány nemzetközi tendenciái. Magyar Tudomány 2004/6. szám. 757. o.

lok megvalósítása érdekében – a bűncselekmények elleni küzdelem legeredményesebb eszközeinek és módszereinek a távlati fejlesztését.”⁵² Finszter maga sejteti összefoglalójában, hogy a kriminálstratégia (bűnüldözési stratégia) és a kriminálpolitika élesen nem elválasztható egymástól azzal, hogy a bűnüldözési stratégiáról alkotott definícióját követően az 1993-as OKKRI koncepcióból idézi. Finszter egy másik irodalomban kifejti, hogy kriminálstratégia alatt a rendőrségi erők kriminálpolitikai célokat szolgáló tervező tevékenységét értjük, amely átfogja a szervezet kialakítását, a személyi és tárgyi feltételek folyamatos biztosítását, valamint a sikerhez fűződő együttműködés megteremtését. A kriminálstratégiát nem szűkíti le pusztán felszámoló jellegre, megfogalmazásában a represszív és preventív rendészeti módszereket egyformán, ötvözve nevesíti.⁵³ Ugyanakkor *stratégiai inflációként* említi azt a jelenséget, amikor egyes országgyűlési, avagy kormányzati dokumentumok formájában jelennek meg tudományos jellegű biztonság- és védelempolitikai, drogpolitikai, bűnmegelőzési stratégiai, nemzeti biztonsági stratégiai dokumentumok, azonban egyes ágazati, szakigazgatási területek stratégiai támogatottsága tárgyában hiányérzetét fejejt ki.⁵⁴

A rendszerváltást követő évek során a fejlődő kriminálpolitika rámutatott arra, hogy a szervezet korlátozó-beavatkozó jellegű reagáló kriminálpolitikai alapfunkciója idejét múlt, a közbiztonság kollektív és kooperatív megteremtése, fenntartása érdekében szükséges megerősíteni a rendőrség segítő-támogató szerepét (ami alapján a bűnmegelőzés területén a rendőrség feladata a helyi igényeknek való megfelelés, szolgáltató jelleggel), illetőleg a modern európai szemlélet alapján kettős nyomtávú kriminálpolitikai szemléletre váltani. Mindehhez szükséges a rendőrség számára rendészeti stratégia megteremtése, amely egy magasabb szintű közbiztonsági stratégiával szinkronban előmozdítaná a szervezet fejlődését.

⁵² Finszter Géza (2018): i.m. 86. o.

⁵³ Finszter Géza: Bűnüldözés és Rendészeti modellek. In: Borbíró Andrea – Gönczöl Katalin – Kerezsi Klára – Lévay Miklós (szerk.): i.m. 803. o.

⁵⁴ Finszter Géza (2018): i.m. 353. o.

„Az átfogó rendészeti stratégia irányainak meghatározása szükségképpen a kriminálpolitikára támaszkodik és ehhez képest értékválasztást jelent.”⁵⁵ A rendszerváltás óta valamennyi kormány sajátos lépést tett a rendészet hatékony működtetéséért. A kormányra kerülés előtt a pártok 1990 óta minden pártprogramban szerepeltették valamilyen formában a közbiztonság javítása, majd fenntartása céljából elképzelt feladattervüket. Ennek során minden esetben külön fejezetben tárgyalták a rendőrség helyzetét és annak funkcionálisabb működési elveit. A rendészeti stratégiaalkotás 2002-ben került napirendre, a hivatalba lépő baloldali kormány a közigazgatás teljes reformját képzelte el.

Átfogó rendészeti stratégiaalkotásra a rendszerváltást követően azonban csak 2007-ben került sor, amely a 2224/2007. (XI. 28.) Kormányhatározat mellékletét képező, a Magyar Köztársaság Rendészeti Stratégiája elnevezést kapta. Közbiztonsági stratégiát azonban ez idáig egyetlen hatalomra kerülő párt sem fektetett le teljes formájában, azaz a pártok közötti konszenzus felvázolásával. Egységes közbiztonsági stratégia híján azonban pusztán az egyes kormányok által tervezett rendészeti elképzeléseket, stratégiákat vezettek be és hajtottak végre, jobb esetben ciklikusan, a sajátos büntetőpolitikai elképzelések mentén. A rendőrségi vezetés, a rendészettudomány kutatói és lokális szinten az önkormányzatok is felismerték a változás szükségességét, azonban a folyamatos létszámbővítés ellenére is szükségesnek tartotta a hatalmon lévő kormányzat a rendőrség centrális, nagy erejű bevethetőségének (karhatalmista szerepkörének) megtartását.

A rendőrség hatékonysága kapcsán felderítési mutatókra, nyomozási eredményességre, elfogásokra, letartóztatásokra és egyéb statisztikai mutatókra gondolnánk. A rendőrség egymagában azonban nem képes közbiztonságot teremteni. A rendőrség közbiztonságot szervező munkájának értékelési dimenziói: az objektív, illetve a szubjektív biztonság.

A kriminálstratégiai tervezést a kriminálpolitikával szemben lokális alapról érdemes felépíteni. A kriminálpolitika alkalmas nemzeti szinten bűnüldözési, bűnmegelőzési irányok kijelölésére, míg a kriminálstratégia a

⁵⁵ Pusztai László: i.m.

fenti fogalomkör égisze alatt egyértelműen az objektív adatok elemzése mellett párhuzamosan a helyi szubjektumok értékelésével kell, hogy funkcionáljon. Ezen két változót külön-külön és együttesen is szükséges vizsgálni. A kriminálstratégia objektív és szubjektív oldalát a közbiztonság ezen két irányzatához vonom párhuzamként. A kriminálstratégia helyi szintű tudatos végrehajtása kapcsán egyfajta „kriminálstratégiai mérleg” modellt alkotnék meg.

Az államszocializmustól örökölt rendőrség az addig formálódott ideológiának volt kiszolgálója, azonban számos örökséget megőrzött, melyek hasznos, avagy kártékony szerepéről máig viták folynak. Ilyen többek között a viszonylagosan részletes bűnügyi és más statisztikai rendszerek vezetése is. A rendőrség átvilágítását végző TC Team Consult, holland székhelyű, szervezettannal foglalkozó cég kutatói a statisztikai ismeretek több éves adatállományait erősségként említették meg jelentésükben. Ugyanakkor ezen erősségekből származtatták gyengeségeit is, melyek az alábbiak voltak: a felelős stratégia és feladatelosztás hiánya, a demotivált, alulfizetett, alacsony színvonalú tiszthelyettesi és szociálisan elszigetelt állomány,⁵⁶ a rossz imázs és kommunikáció, továbbá az elavult felszerelés és technika.

Az objektív közbiztonságot szokás statisztikai mutatók alapján jellemezni. Objektív mérceként szolgálhat az elkövetett bűncselekmények, szabálysértések száma, a sértettek száma, az elkövetési érték vagy akár a vagyonvisszaszerzés alakulása. A rendőrséget jellemző számadatok arra alkalmasak, hogy a szervezet teljesítményét vizsgáljuk. A teljesítmény két minőségi kifejeződése, a hatékonyság és a hatásosság között éles határvonalat kell húznunk. Az eredményesség fogalmát nem tekintjük valós értelemben vett minőségi jelzőnek, mert csupán azt fejezi ki, hogy a rendőrség megtett valamit, ami a cselekvések számával kifejezhető.

⁵⁶ Loubet del Bayle szerint a rendőrség a társadalom fekete doboza, melybe a társadalom minden kórképe bekerül. Mindez szociológiai elszigetelést okoz. In: Loubet Del Bayle, Jean-Louis: La police. Une approche socio-politique. Montchrestien, Clefs Politique. Paris, 1992. 33–36. o.

A szubjektív biztonságérzet mérésénél viszont alapvetően öt rendőri funkciót kell meghatározni, így:

1. a közösségi munka,
2. elérhetőség,
3. beavatkozás,
4. helyi nyomozások,
5. a közrend fenntartása.⁵⁷

Amennyiben tehát nyersen fogalmaznánk, az eredményességet a tárgyilagossal mutatókkal, statisztikai módon prezentálható értékekkel igazolható objektív közbiztonság vetületként aposztrofáljuk. A szolgáltatók által nyújtott valós értékek által elért szubjektív biztonságérzet mögött viszont a rendszer tagjainak hatékonysága – így a rendőrségé is – rejlik.⁵⁸

1. számú ábra
A kriminálstratégia mércéje

⁵⁷ Kis Norbert – Szenes Zoltán – Vajda András – Tóth Péter – Schweickhardt Gotthilf – Fejes Zsuzsanna – Klotz Péter – Csóka Gabriella: i.m. 28. o.

⁵⁸ Ferraro, Kenneth: Fear of Crime: Interpreting Victimization Risk. Albany. State University of New York Press. New York, 1995.

Rendészeti bizalomépítés

A bizalom kezdeti idősíkja a jelen. A bizalmat a létező intézményekkel (bíróóságok, közigazgatás, adózás), a létező kormánnyal, avagy a meglévő üzleti környezettel kapcsoljuk össze. „*Bíz-e Ön az X intézményben?*” A kérdés azonban impliciten a jövőre is irányul, hiszen a bizalom a „*mire számíthatok valakitől/valamitől*” kérdést is kódolja. Értelmezésünkben a közbizalom lélektani attribútuma a várakozás, a jövőről alkotott pozitív vagy éppen negatív képzet. Minden, ami a múltban és a jelenben valóság, így a kormányzás minden eredménye is, akkor teremt bizalmat, ha képes a jövőre vonatkozóan pozitív várakozást előhívni.⁵⁹ „*A demokratikus társadalom és piacgazdaság működéséhez szükséges rendet, kiszámíthatóságot és felelősségre vonhatóságot csak a polgárok bizalmát élvező, jól működő rendőrség képes biztosítani.*”⁶⁰ A bűnözésről, a biztonságról és a büntetőpolitikáról alkotott értékelés, a feljelentési hajlandóság, illetve a büntető igazságszolgáltatással kapcsolatos bizalom megléte vagy hiánya a bűnözéssel kapcsolatos attitűdkezelés társadalmi komponense. Személyi komponensnek tekintjük pedig az áldozattá válásról, személyes veszélyeztetettségről alkotott értékelést, továbbá a bűnözési félelmet és ennek következtében gyakorolt elkerülő hatást.⁶¹

A köz véleményének megismerése nélkülözhetetlen a rendőrség iránt érzett bizalom feltárása során, hiszen „*a lakosság és a közvélemény kollektív tudatossága és bölcsessége nélkül a modernizáció értelmetlen, és a tudomány is csak egymagában kullog.*”⁶² A bűnözés és egyéb, az ember által

⁵⁹ Kis Norbert: A bizalom szerepe és hatása az állam működésére és fenntarthatóságára. Pénzügyi Szemle/Public Finance Quarterly 2018/3. szám. 300. o.

⁶⁰ Hinton, Mercedes S. – Newburn, Tim: Introduction. Policing Developing Democracies, ed. Hinton, Mercedes S. – Newburn, Tim. New York, Routledge, 2009. 4. o.

Idézi: Less Ferenc: Az alkotmányos jogállam rendőrségének feladatai a politikai demonstrációk biztosításában - nemzetközi kitekintés. PhD dolgozat. NKE-HDI. Budapest, 2017. 45. o.

⁶¹ Kulcsár Gabriella: Punitiveness and fear of crime in Hungary in the past 30 years. Yearbook of 2012. In: Balogh Zs. Gy. (szerk.): Essays of Faculty of Law University of Pécs. Pécs, 2012. 159. o.

⁶² Korinek László: Félelem a bűnözéstől. KJK. Budapest, 1995. 172. o.

keletkeztetett veszélyek arra ösztönzik a társadalmunk más tagjait, hogy bezárkózzanak, elszigeteljék magukat más emberektől, szervezetektől. Igaz ez a rendőrséggel kapcsolatban is. A sérelmet megélt ember képes elfordulni a biztonságot szavatoló egyéb társadalmi szereplőktől, szolgáltatóktól. A bizalom kiemelkedően fontos tényező a bűnmegelőzés, bűnfelderítés kapcsán.

Történelmünk során kiemelkedő jelentőséggel bír a 1989-es rendszer-változás. Ezen esemény megkívánja a közte és a létrejött (formálódó) új rendszer közötti összehasonlítást. Több, egymástól független kutatás is arra a következtetésre jutott, hogy az időszakban a lakosság szubjektív életminősége jelentősen romlott, életkörülményeikkel mind többen elégedetlenek, helyzetüket kilátástalannak tartják.

Utasi Ágnes szerint ennek elsődleges oka a megbomlott makrotársadalmi integráció: az „újrakapitalizálódás” lebontotta a „felülről” kötelezővé tett teljes foglalkoztatottságot és az újraelosztó állami szociálpolitikát. Ugyanakkor, az emberek szintjén vizsgálódva, csökkent a társadalmi csoportok, rétegek önvédelmi összekapaszkodása is, visszaesett a kapcsolat-hálókon keresztüli forrásáramoltatás, ami akkoriban a hatalommal szembeni védekezést is szolgálta.⁶³

Maguire ugyancsak rámutat arra, hogy a rendőri szervezetek folyamatosan bővülnek, újabb és újabb feladatokat vállalnak fel vagy szabnak meg részükre. Egyre mechanizáltabb és rugalmatlanabb struktúrákat adaptálnak, növekvő mértékben függenek a technológiától, valamint jellemzőjükké vált a militarizálódás. Ezek a folyamatok jól átgondolt ellenintézkedések nélkül hátrányosan hatnak a bizalomra.⁶⁴

Ahhoz, hogy a rendőrség eredményes, hatékony, vagyis sikeres legyen, nélkülözhetetlen bevonódnia olyan társadalmi cselekvésekbe is, amelyek

⁶³ Utasi Ágnes: A bizalom hálója – Mikrotársadalmi kapcsolatok, szolidaritás. Új Mandátum Könyvkiadó. Budapest, 2002. 74. o.

⁶⁴ Maguire, Edward R.: Police Organizations and the Iron Cage of Rationality. The Oxford Handbook of Police and Policing, ed. Reising Michael D. – J. Kane Robert. University Press. Oxford, 2014. 69. o.

Idézi: Less Ferenc: i.m. 46. o.

látszólag nem kapcsolódnak közvetlenül a feladatrendszeréhez. A postás figyelemmel kísérése a nyugdíjak kiszállításakor, vagy akár közös szolgálat az egyes rendészeti feladatokat ellátókkal nem pusztán szolgáltatási forma. A szolgáltatás csak egy indikátor arra nézve, amelyben segítséget nyújt a szervezet kifelé. *„A rendészet társadalmi szerepét úgy kell meghatározni, hogy a rendészet a konfliktuspotenciál minimumra csökkentésével biztosítani tudja a társadalmi sokféleség együttműködését. A szervezeti és hierarchikus viszonyok átalakításához a szervezetet nyitottá és rugalmassá, a szervezeten belüli hatalmat pedig funkcionális jellegűvé kell tenni. A szervezeti kultúra átalakításához mellérendeltségen alapuló együttműködést, önállóságot, kreativitást, kritikai szellemet preferáló légkört, teljesítmény alapon működő értékelést kell létre hozni. A jogi szabályozás területén olyan változtatásokra van szükség, amelyek a közösséggel való együttműködésen alapuló, azaz szolgáltatói típusú rendészeti modellből indulnak ki.”*⁶⁵ Mint ahogyan Krémer és munkatársai állítják, a szolgáltatói attitűd egyik alapja az együttműködés.

Az együttműködés mozgatója azonban összetett. Az egyes személyek és szervezetek, mint a rendőrség, önkormányzatok együttműködését Tyler empirikus kutatások sorozatában vizsgálta. Eredményei alapján az együttműködések más és más helyzetekben is azonos motivációs alapon nyugszanak.

Tyler szociális motivációi:

- Attitűdök, érzelmek. Az adott személyek, intézmények iránt táplált pozitív irányultság, érzés. Például a közösség iránti szimpátia, a másokkal való együttlét öröme, vagy a saját társadalmi szerepével (például a tanulmányi munkakörével) kapcsolatos büszkeség, öröm.
- Identitás. Azonosulás társadalmi csoportokkal vagy szerepekkel és az ennek megfelelő cselekvés.

⁶⁵ Krémer Ferenc – Molnár Katalin – Szakács Gábor – Valdicsák Imre: A rendészeti foglalkozási kultúra átalakítása – stratégiai koncepció. Rendészeti Szemle különszám. 2010. március. 269–306. o.

- **Értékek.** Elköteleződés bizonyos morális értékek vagy a helyes cselekvés normái iránt. Például vallási értékek vagy alapvető erkölcsi elvek (többek között például ígérek betartása, kötelességtudat) követése. Ennek a eseteként említi a legitimitást is: az autoritás elfogadása annak tartalmi (a közösség érdekét követi) és procedurális morális jellemzői miatt.
- **Hitelesség alapú bizalom és procedurális igazságosság.** Az emberek hajlandóak követni számukra hiteles vezetőket, különösen, ha a vezető az eljárási méltányosság elveit is tiszteletben tartja.⁶⁶

Amennyiben a Tyler-féle modellt a rendőrségi együttműködésekre kivetítjük, abszolút megállja a helyét akár bűnügyi, akár rendészeti területen. Az attitűd, ami összeköti az együttműködési szinteket, a rend megóvása, helyreállítása, a közbiztonság iránti tisztelet, amely az egyén erkölcsi értékein nyugvó jogból és annak társadalmi szerepéből fakad. Az egyes szervezetekkel való együttműködés szélesíti a lakosság tagjaival történő kapcsolatfelvétel lehetőségét. Mindenkinek más-más bizalmi spektruma van, melybe eltérő szintű személyek és szervezetek tartoznak bele.

Az állami büntetőhatalom intézményeivel szembeni bizalom megléte vagy hiánya – mint ahogyan arról Beccaria⁶⁷ beszámolt – nagyban befolyásolja a szervezet eredményességét. Elég egyértelmű, hogy a rendőrséggel való aktív vagy passzív együttműködés esélye akkor nagyobb, ha az állampolgárok bíznak a rendőrségben. Egy Tyler és Huo által végzett longitudinális vizsgálat eredménye azt mutatta továbbá, hogy azok nyilatkoztak általuk elkövetett kevesebb normaszegésről, akik önmaguk is bíztak a rendőrség és az igazságszolgáltatás munkájában.⁶⁸

⁶⁶ Boda Zsolt: Legitimitás, bizalom, együttműködés. Kollektív cselekvés a politikában. MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont Politikatudományi Intézet. Budapest, 2013. 45. o.

⁶⁷ „A későbbi kutatások igazolták Beccaria elméleti tételeit: az állami büntetőhatalom intézményeivel szembeni közbizalom megléte vagy hiánya jelentősen alakíthatja a jogkövetési hajlandóságot.” In: Borbíró Andrea – Kerezs Klára (szerk.): i.m. 118. o.

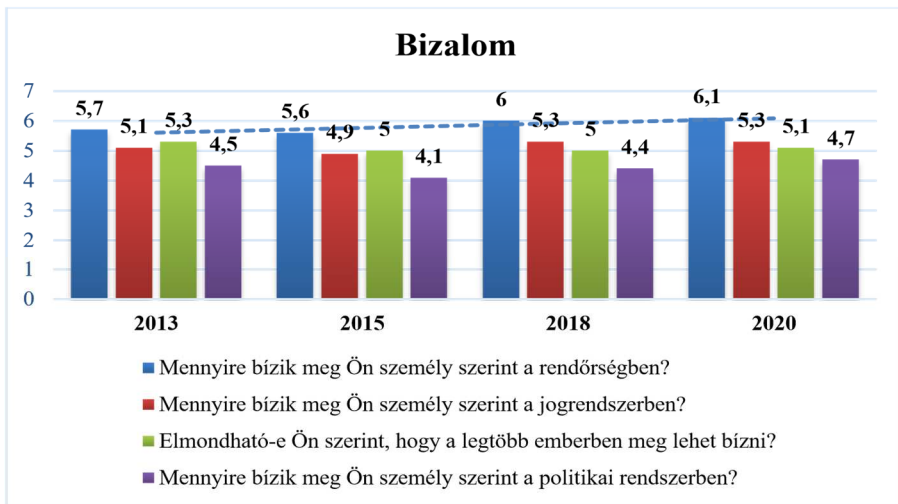
⁶⁸ Tyler, Tom R. – Huo Y. J.: Trust in the law: Encouraging public cooperation with the police and courts. Russell Sage. New York, 2002.

Ha attól tartanak, hogy bejelentéseiket úgysem veszik komolyan; a rendőrség csak késve reagál, ha reagál egyáltalán a hívásra; ha nem bíznak abban, hogy személyes adataikat megfelelő módon fogják kezelni; vagy hogy őket magukat meg akarják és tudják óvni a bűnözőktől (például tanúskodás esetén); ha a korrupció és a részrehajlás árnya vetül a rendőri munkára, akkor az együttműködés jó eséllyel nem fog létrejönni.⁶⁹ „Az ENSZ jogállamiság-indikátora az intézményi megközelítést alkalmazva a rendőrség, az igazságszolgáltatás és a börtönök állapotát vizsgálja. Adatforrásai: adminisztratív adatok; szakértők felmérései; közvélemény-kutatások; dokumentumok felülvizsgálata. A három intézmény foglalja magában a 135 indikátort, nevezetesen a rendőrség (41 indikátor), az igazságszolgáltatás (51 indikátor) és a börtönök (43 indikátor).”⁷⁰

Eszerint nemzetközileg kialakult eljárásrend alapján szorosan összefügg a rendőrség működése az adott társadalom politikája irányába tanúsított elégedettséggel. Amennyiben a rendőrség kevésbé hatékony, akkor az negatívan hat az adott társadalom tagjaiban a szervezet iránt érzett bizalom tárgyában.

⁶⁹ Boda Zsolt: i.m. 94. o.

⁷⁰ Kis Norbert: Biztonság, Bizalom és a jó kormányzás. Államtudományi Műhelytanulmányok 2016/23. szám. 7. o.

2. számú ábra

Az emberekbe és a különböző intézményekbe vetett bizalom átlagértéke⁷¹

A rendőrség iránt érzett bizalommal kapcsolatos társadalmi felméréseknek Magyarországon 2013 óta van regisztrált múltja. Az intézményekbe vetett bizalom mérésére szolgáló 11 fokú skálán a 0 érték jelentette az „egyáltalán nem bízom”, a 10-es a „teljes mértékben megbízom” választ. A kérdések a politikai rendszerbe, jogrendszerbe, rendőrségbe és honvédségbe vetett bizalomra vonatkoztak. Az intézmények iránti bizalom általában gyenge közepes szintűnek mondható.⁷² Mint ahogyan azt a KSH felméréséből láthatjuk, a rendőrségbe vetett bizalom az elmúlt hét év alatt kis mértékben emelkedett, 5,7 pontról 6,1 pontra. Ebben nagy szerepet játszott a 2015 végétől Magyarországot jelentős mértékben érintő irreguláris migráció és annak rendészeti kezelése.

A politikai intézményekbe vetett bizalom esése sérti a jogalkotó iránt érzett tekintélyt. A biztonság megrendülése által megkérdőjeleződnek a

⁷¹ Forrás: KSH

⁷² 2.2.4.5. Statisztikai tábla - Bizalom.

Forrás: https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_zaa012.html

Letöltés ideje: 2022.10.06.

jogállamiság garanciális szabályai.⁷³ Az, hogy a rendőrség iránti bizalom érzete az elmúlt évek során magasabb volt a politikai rendszer, de még a jogrendszer iránt tanúsított bizalomérzettel szemben is, arra a következtetésre enged jutni, hogy a rendőrség az elmúlt időszakban javított hatékonyságán, ezáltal szolgáltató jellegén is. Vári Vince megállapításával⁷⁴ egyetértve azonban nem lenne helyénvaló pusztán a bizalmi indexekre hagyatkozni a rendőrség hatékonyságának mérésében, ahhoz komplex felmérés kidolgozása válik szükségessé, melyben a fent tárgyalt eszközökön túl egyéb szubjektumok, visszacsatolások (például rendőri intézkedésekkel szembeni panaszok, bejelentések, köszönőlevelek) is feldolgozandóak lennének.

Jelen kutatás tárgyában nem osztom azonban Caspar Wiebrens meglátását abban, hogy *„a rendőrség nem politikai szervezet, így nem szükséges, hogy közvélemény-kutatások alapján döntse el, hogy mit tegyen és mit ne. Kizárólag a kijelölt és választott hivatalnokokból álló politikai rendszer feladata és joga ezt meghatározni.”*⁷⁵ Abban viszont egyetértek a Wiebrenst idéző Szikinger Istvánnal, hogy a közvélemény megismerése fontos kiegészítő forrás a hatalmi döntések meghozatalában.⁷⁶ A modern demokratikus rendőrség alapja azonban, hogy a szervezetet irányító vezetők a hatalom direktívái mellett önálló stratégiai elképzeléssel rendelkezzenek a szervezet hatékonysága érdekében, ezáltal számukra is fontos az ilyen jellegű visszacsatolást figyelemmel kísérni.

⁷³ Robert, Philippe: Les normes de l'état-nation, une hegemonie en crise. Normes et deviances en Europe. Un debat Est-Ouest. L'Harmattan. Paris, 1994. 27–50. o.

⁷⁴ *„Megállapítottam, hogy a rendőrség hatékonysága és társadalmi rendeltetése nem egyszerűsíthető le csupán statisztikai vagy „direkt” elégedettségi mutatókra, esetleg a bizalomindex növekedését mutató felmérések eredményeire. Az erre való redukálás hipokrita, álságos módon, megfogható, egzakt eszközzel olyan elvont hatékonysági igényt akar kielégíteni, ami a kriminológiai kutatások szerint legkevésbé befolyásolható a konkrét bűnüldözési adatokkal vagy az arról festett kép társadalmi hatásainak propagálásával.”* In: Vári Vince: A bűnüldözés relatív hatékonysága és a rendőrség. PhD értekezés. Miskolc, 2016. 279–280. o.

⁷⁵ Idézi: Szikinger István: A rendőrség és a közvélemény. Kriminológiai közlemények 54. szám. Magyar Kriminológiai Társaság. Budapest, 1996. 30. o.

⁷⁶ Uo. p. 42.

„A centralizált szervezet minden akcióját a gyanakvás és a titkolózás szövetébe burkolja, a bűnüldözés logikájának megfelelően gyanakszik a társadalomra, ahelyett, hogy együttműködné vele.”⁷⁷ A rendőrt rendőr képz... Egy rendőrt arra képeznek ki, hogy munkája sikerének jegyében mindenre, mindenkire gyanakodjon. Ez a rendőri hozzáállás különösen hat: a rendőrség iránt a közösség egyes tagjai részéről kifejtett negatív hozzáállás fokozhatja a rendőrség és a közösség szétválasztását. Bittner megközelítésében a rendőr számára elsődleges feladat a kontroll gyakorlása. E kontroll során elsődlegesen testi ereje útján érvényesül, szellemi képessége másodlagos. A munka természetét tekintve piszkos, ám egyben misztikus is. Folyamatos előítéletek övezik, aminek oka, hogy tevékenysége során nem kerülheti el a kisebbséget, szegénységet.⁷⁸

„Egy szervezet struktúrájának kialakításakor, megváltoztatásakor mindenképpen figyelembe kell vennünk, hogy a formális, látható szervezetnek létezik egy úgynevezett informális, láthatatlan struktúrája, a saját szokásjogával, felépítésével és vezetésével. Amíg az egyikben a ráció és a szervezeti elvárások jelennek meg, addig a másokban a szervezetet alkotó szubjektumok szükségletei.”⁷⁹

A kutatások azt mutatják, hogy a rendőrök más szakmáktól elkülönülő személyiségvonásokkal rendelkeznek. A hatalom és a veszély, mint a rendőri szakma belső elemeinek kombinációja elszigetelheti a rendőrséget a közösségtől. Ez az elszigeteltség váltja ki a rendőrökben az úgynevezett „mi, testvérek együtt, a többi ellenünk” sztereotípiát.⁸⁰ Pepinski szerint a rendőrség minél jobban megismeri azoknak az embereknek a csoportját, akiket

⁷⁷ Finszter Géza (2012): i.m. 248. o.

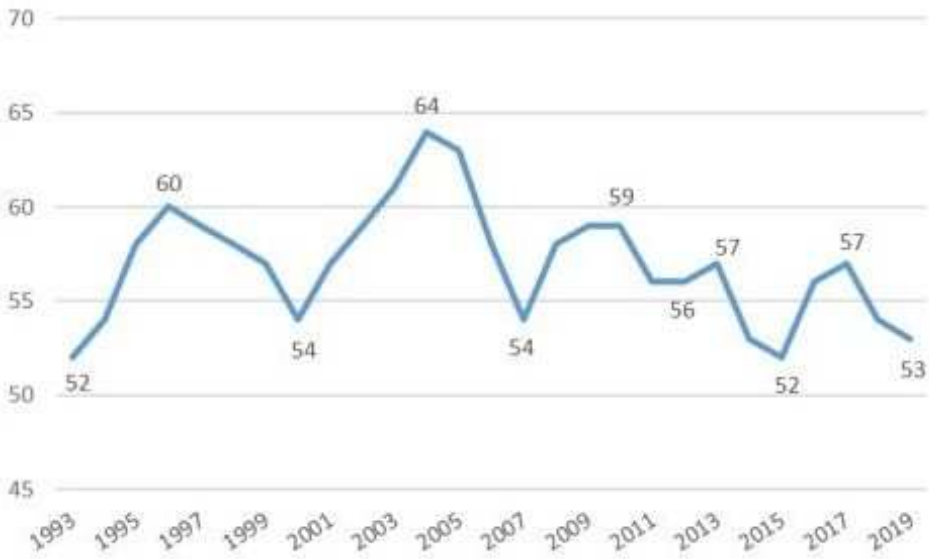
⁷⁸ Bittner, Egon: Aspects of Police Work. Northeastern University Press. Boston Massachusetts. 1990. 96. o.

⁷⁹ Kalmár Tamás: Rendőri feladatok – szervezeti struktúra. Belügyi Szemle 2002/9. szám. 58. o.

⁸⁰ T. MalalisS, Mary Grace: In Partial Fulfillment of the Requirement for the Degree Master of Science in Criminology. University of MindanaoDavao City The Submitted to: The Faculty of the Graduate School University of Mindanao. 2011. 2. o.

szolgál, annál kevésbé érzi fenyegetve magát, az elszigetelődés bomlásnak indul.⁸¹

A javuló magyar trenddel ellentétben viszont az Egyesült Államokban folyamatosan csökken a rendőrség iránt érzett bizalmi index. Egy szövetségi felmérés alapján ugyanis az amerikaiak 53%-a „nagyon” vagy „elégé” bízott a rendőrségben 2019-ben. Csak a katonaság (73%) és a kisvállalkozások (68%) iránti bizalomindex mutatott nagyobb arányt.

3. számú ábra
Az Amerikai Egyesült Államok rendőri bizalomindexe⁸²

A tanulmány bevezetőjében ismerteti azokat a főbb szövetségi stratégiai elgondolásokat, amelyek hozzájárulnának a rendőri szervek iránti lakossági bizalom fokozásához. Ezek közé tartozik: a szövetségi finanszírozás,

⁸¹ Pepinski, Harold E.: Issue of Citizen Involvement in Policing Crime and Delinquency. 1989/3. 458–470. o.

⁸² Congressional Research Service: Public Trust and Law Enforcement – A Discussion for Policymakers. 2020. July 13. 2. o.

a bűnüldöző szervek közösségi kapcsolatainak megerősítése, a rendőri erőszakra vonatkozó adatgyűjtések fokozása, testkamera viselése, a közösségre orientált rendészeti szolgálat (COPS) finanszírozása és a kongresszusi hatóság büntető igazságszolgáltatási politika irányába intézett érdekérvényesítése.⁸³

Összegzés, ajánlások

A rendészeti együttműködés folyamatában közös akaratok, közös kötelezettségvállalások szükségeltetnek, amelyek eredményei nem egy egyénen, hanem egy-egy csoport/közösség egészén kell, hogy leképződjenek. A sikeres rendészeti együttműködés tehát csak akkor jöhet létre, ha mindkét fél mögött teljes rendszerkép mutatkozik, előítélet-mentesen a közbiztonság produktumán túl annál fontosabb termék, a társadalmi kohézió erősségének felismeréséért, amit csakis a közös eredmények útján lehetséges abszolválni.

Ahhoz, hogy a rendőrség eredményes, hatékony, vagyis sikeres legyen, nélkülözhetetlen bevonódnia olyan társadalmi cselekvésekbe is, amelyek látszólag nem kapcsolódnak közvetlenül a feladatrendszeréhez. A szolgáltatás csak egy indikátor arra nézve, amelyben segítséget nyújt a szervezet kifelé. A civil szférával (többek között polgárőrség, egyes rendészeti feladatokat ellátók, család- és gyermekjóléti szolgálatok) történő együttműködés kizökkenti a rendőrséget az egyébként szervezeti működéséből adódóan belé kódolt militáris jellegéből. Az együttműködés sikere megerősíti a felek közötti bizalmat. Az állami büntetőhatalom intézményeivel szembeni bizalom megléte vagy hiánya tehát nagyban befolyásolja a szervezet eredményességét. Elég egyértelmű, hogy a rendőrséggel való aktív vagy passzív együttműködés esélye akkor nagyobb, ha az állampolgárok bíznak a rendőrségben. Előzőekben megállapítottam, hogy a lakosság és a rendőrség kapcsolata között lévő távolság az együttműködés útján csökkenni látszik, egyre többen bizalommal vannak a rendőrség irányába.

⁸³ Congressional Research Service: i.m. 2. o.

Robert Reiner szerint:

„a korszerű rendvédelem a következő követelményeknek felel meg:

- magas szintű professzionalizmust magában foglaló bürokratikus szervezet, amely jól illeszkedik a közigazgatás egységes rendszerébe,*
- a rendőrségi tevékenység törvényben történő szabályozása és az intézkedésekért való törvény előtti felelősség,*
- a minimális erőszak stratégiája,*
- a pártsemlegesség és a jogszabályok részrehajlásmentes érvényesítése,*
- a prevencióorientált rendőrségi jelenlét, a megelőzés primátusa,*
- a helyi lakóközösségek értékelésén alapuló és a jogérvényesítés minőségére figyelő teljesítménymérés (a statisztikai szemlélet elutasítása),*
- a társadalom szociális összetételét tükröző rendőrségi személyzet (beleértve a kisebbségek képviselőit is)”.⁸⁴*

Kertész Imre a rendőrség modernizációja és jövőbeli hatékonysága kapcsán 1990-ben két fontos mércét emelt ki, melyet a jogállamiság állít a rendőrség elé. Egyik, hogy a növekvő bűnözés mellett a rendőrségnek meg kell erősítenie a közrendet és a közbiztonságot, mindezt úgy, hogy nem sértheti az emberek jogait. Kertész azonban kiemelte, hogy a biztonság megteremtése osztársadalmi feladat, a bűnözést a rendőrség önállóan nem képes felszámolni, sőt, jelentős csökkenést sem képes elérni.⁸⁵ Robert Reiner és Denis O’ Connor későbbi tanulmányukban arra a további következtetésre jutottak, hogy egy sikeres és hatékony rendőrségi reform csak abban

⁸⁴ Reiner, Robert: *The Politics of the Police*. Wheatsheaf Books. Sussex, 1992.

⁸⁵ Kertész Imre: *Rendőrség, rendőrállam, jogállam*. III. rész. Belügyi Szemle 1990/3. szám.

az esetben jöhet létre, ha a rendőrség és a politika között kölcsönös, bizonyított eredményeken nyugvó konszenzus jön létre, melyben a felek egymás mellett, ám autonóm módon hajtják végre feladataikat.⁸⁶

A közvéleménynek helyt kell hagyni a rendőrség működtetése során. A rendőrség proaktív szerepének megerősítése, érvényben tartása, a szolgáltatói attitűd kialakítása szemléletváltást igényel. A közbiztonság fogalmi kérdésénél bizonyítást nyert, hogy az kooperatív termék, a rendőrség ezen produktum előállítására a megváltozott társadalmi berendezkedések mellett önmagában nem képes. A rendőrség hatékonysági vizsgálatának, eredményének mentén rámutattam arra, hogy az együttműködés egyik legfontosabb alapja a bizalom. Ahhoz, hogy a partnerek bízzanak a szervezetben, folyamatosan figyelemmel kel lenni igényeikre, a közvéleményt a rendőri vezetés nem zárhatja ki stratégiai gondolkodásmódjából.

A rendőrség a feladatait eredményesen akkor tudja teljesíteni, ha a munkájához igénybe veszi a szűkebb és tágabb közösség, a társadalom segítségét. Magyarországon az 1990-ben bekövetkezett társadalmi változások, a demokratikus átalakulás még inkább előtérbe hozta a rendőrség ilyen irányú feladatait. A helyi közbiztonság javításában kitüntetett szerepe van a rendőrségnek, amelynek a közbiztonságot fenyegető veszélyek azonosítása, elhárítása érdekében állandó kapcsolatban kell lennie a közösséggel. A már megvalósult konkrét bűncselekményekről szerzett tapasztalataikat el kell juttatni az érintettekhez és az adott veszélyeztetett közösséghez is. Ezek a tapasztalatok akkor hasznosulnak a bűnmegelőzésben, ha a bűnözésről szerzett ismereteiket megosztják a bűncselekményi okok hatását csökkenteni, a bűnalkalmakat megszüntetni, az áldozattá válást megelőzni képes állami, civil és szakmai szervezetekkel, intézményekkel, egyházakkal.

A rendőrök mellett a polgárőrök, a közterület-felügyelők, vagyonőrök, magánnyomozók, a kisebbségi önkormányzatok, természetvédelmi őrök, a

⁸⁶ Reiner, Robert – O'Connor, Denis: Politics and Policing. The terrible twins.

Forrás: https://www.academia.edu/32918701/Politics_and_Policing_The_Terrible_Twins_Totem_and_Taboo_The_Terror_of_Political_Policing

Letöltés ideje: 2022.10.13.

védőnők, a pedagógusok, a házi- és szakorvosok, a gyermekvédelem szakemberei, a szociális szakemberek, a családsegítők, a szociális és egészségügyi ellátó rendszerben dolgozók, az alkohol- és drogmegelőzésben és kezelésben résztvevők az alulról építkező bűnmegelőzés legfontosabb szereplői.⁸⁷ A rendőrség szolgáltató jellegének megerősítése kapcsán az egyes szervezetekkel, személyekkel fokozott együttműködésből származó tapasztalatok alapján nyerhet megfelelő megítélést. Ezáltal fog nőni társadalmi elfogadottsága, támogatottsága. A lakossági párbeszéd kezdeményezése, a társszervekkel folytatott közös szolgálatellátás, egyes esetek közös feldolgozása járul hozzá a közösségi szerep, ezáltal a szolgáltató jelleg megteremtéséhez. A rendőrség értékelése, professzionalitásának megítélése nem szabad, hogy csak a sajtóban megjelent hírek alapján alakuljon ki. A rendőrség eredményességét ne a statisztikai mutatók támasszák alá. Figyelemmel kell lenni mind a sajtó, mind pedig a közvélemény-kutatások eredményeire, azonban szükséges egy egyéni visszacsatolási felület létrehozása, amely a bizalmat, elégedettséget méri. Ez a visszacsatolási rendszer több dinamikus elemből is állhat. Létrehozható a rendőrség hivatalos honlapján, vagy a helyi rendőrkapitányságok várótermében egyaránt.

Javaslom e rendszer kettéválasztását tehát 1. általános elégedettség (bizalom) mérésére, 2. egy-egy adott ügymenet visszacsatolásaként. A negatív eredményeket nem kell és nem is megengedett, hogy automatikusan panaszként kezelje a rendszer. Legyen anonim alapú, rendelkezzen visszacsatolási opcióval, az ügyfél⁸⁸ által érzékelt hiányossággal, problémával, vagy

⁸⁷ Csomós István: Társadalmi ismeretek. Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet. Budapest, 2007. 11-12. o.

⁸⁸ „A rendőrség ügyfele az, aki a rendőrségi folyamatok végtermékét, a rendőrség szolgáltatását veszi igénybe, élvezi annak előnyeit, viseli terheit. Az ügyfél lehet belföldi vagy külföldi, a lakosság egy tagja, vagy csoportja, valamely gazdasági szereplő, közigazgatási, közszolgálati szervezet. Mivel valamennyi ügyfél része a lakosságnak is, ezért az ügyfél szinonimájaként a lakosság megnevezést is lehet használni. Valamennyi ügyfél jellemzője, hogy a rendőrségi folyamatok közül alkalmanként néhányat (de nem az összeset) veszi igénybe és ez alapján formál véleményt a rendőrség munkájáról és támaszt azzal szemben újabb és újabb igényeket.” In: Husi Géza: Minőségmenedzsment-rendszerek módszereinek alkalmazása a Magyar Köztársaság Rendőrségénél. Doktori (PhD) értekezés. Budapest, 2006. 27. o.

akár elégedettségének okával kapcsolatban. Fontos feléleszteni a rendőrkapitányság együttműködését a kisebbségi önkormányzatokkal is, feladattervet készíteni az együttműködés jegyében megvalósítandó feladatokról.

Lakossági fórumokon be kell számolni a rendőrség eddigi tevékenységéről, érzékenyen kell fogadni a visszajelzéseket és a kritikákat. A stratégiai partnerekkel, a helyi szervek vezetőivel közbiztonsági fórumot, úgynevezett konzultációt kell tartani, ezen elhangozhatnak eddig nem ismert problémák és jelzések. Ezen értekezleteken háttérbe kell szorítani a bűnüldözési szervek működésének eredményességére, hatékonyságára kiterjedő értékelő szemléletet, ehelyett nagyobb hangsúlyt kell, hogy kapjanak azon kriminológiai elemzések, problémakörök, melyek egyes jelenségek, jogsértések kriminogén hatását igyekeznek feltárni, megoldani. A modern európai közbiztonság fogalma részeként a kollektív és egyben kooperatív szemlélet ezen jellegű konzultáción ölt testet. Az objektív eredményességi mutatók értékelése szolgál alapul a stratégiai gondolkodás beindításának, a jelen lévők megismerik az adott rendőri szerv bűnügyi, szabálysértési, közlekedésrendészeti statisztikáját, majd kiegészítik az általuk megélt szubjektív tényezőkkel. Célszerűnek tartanám ezen fórumot havi szintű koordinációra emelni azzal, hogy elegendő lenne elektronikus úton, például Microsoft Teams, avagy Skype útján megtartani. A rendőrség ekkor röviden, legfeljebb 10–15 percben számolna be az elért tárgyilagos eredményekről, bekövetkezett jogsértésekről, balesetekről, amit a csatlakozott stratégiai jelzőrendszeri tagok kiegészítenének a hozzájuk érkezett, általuk tapasztalt problémakörrel.

Ez a fórum ezáltal túlnőne a rendészet represszív jellegén, lokálisan megfogalmazott proaktív tervek, elképzelések kerülnének kialakításra bűnügyi, közrendvédelmi és közlekedésrendészeti területen is.

Kiemelten oda kell figyelni a lakosságra, meg kell nyerni a bizalmukat, hogy a továbbiakban együtt dolgozhassunk velük. A közrendvédelmi közterületi szolgálatellátást úgy kell szervezni, hogy szükséges beállítani megfelelő érzékenységgű, lehetőleg helyi lakosokból álló járőrpárosokat. A közterületen szolgálatot teljesítők létszámát szükség esetén napszakonként más területről egy-egy óra időtartamban kell megoldani.

Mint ahogyan azt az előzőekben felvázoltam, a rendészeti bizalomépítés egyik legfontosabb elemeként az együttműködést emeltem ki. A társszervekkel, lakossággal való kapcsolattartás legfontosabb eleme azonban az elérhetőség. A rendőrségnek láthatónak és mindenkor elérhetőnek kell lennie, aktívan kell részt vennie a közösség életében. A hangzatos szlogenek, egységes hívószám és egységes internetes felületek felett elhalad az idő. További modern infografikai módszerekhez kell nyúlni, hogy a rendőrség is „versenyképes” maradjon az elérhetőség terén. Erre remek például szolgál a Zuglói Közbiztonsági non-profit Kft. honlapja,⁸⁹ melynek „*Szomszedom a rendőr!*” hivatkozása alatt remek képi elemekkel térképészeti rendszerbe sorolják be a helyi körzeti megbízottakat nevükkel, fényképükkel és elérhetőségükkel együtt. Ennek alapján amennyiben azonnali intézkedést nem igénylő problémával, kérdéskörrel élnének a helyi rendőrök irányába, a Zuglóban élők pár kattintás után megtalálják a körzetükbe kinevezett körzeti megbízott elérhetőségét. Remek példájául szolgál ez a non-profit szervezet annak, hogy a bűn- és balesetmegelőzés terén miként tudnak fellépni civil szervezetek a közbiztonság fenntartása és javítása érdekében.

Nyolc és fél évnyi tapasztalattal bír a rendészeti kapcsolatteremtés rendszerében a Police Café.⁹⁰ A Police Café nem más, mint egy Rendőrkafeház. Más-más helyszínen, más személyekkel, ám a találkozások számos eleme közös, amit egy szigorúan betartandó módszertani leírás⁹¹ tartalmaz. Adott a rendőrség néhány helyi beosztottja, az ottani civil lakosok, a korábban említett valamennyi együttműködő. A Police Cafét egy gyakorlott moderátor vezeti, és bár kötetlennek tűnik, a téma kifejtése határozott mederben, témagazdák segítségével, több fordulóban zajlik. Számos olyan probléma vetődik fel egy ilyen beszélgetés során, amelyet a lakossági közmeghallgatáson részt vevő vagy az utcán járó-keelő lakos nem tesz fel egy

⁸⁹ Zuglói Közbiztonsági non-profit Kft. honlapja.

Forrás: <https://www.zknp.hu/szomszedom-a-rendorprogram/>

Letöltés ideje: 2022.10.10.

⁹⁰ Lásd még: <https://policecafe.hu/>

Letöltés ideje: 2022.10.10.

⁹¹ Molnár (Café) Kata: Police Café módszertani kézikönyv. Pécs, 2021.

rendőrnek. Ugyanakkor mégsem egy rendőrségi fogadóóra, ahol, ha oda egyáltalán be is megy egy-egy ügyfél, egyesével beszélget az ügyeletes rendőrrel. A Police Caféban a beszélgetésben részt vevők többen vannak, meghívásuk célzott, és a több órás rendezvényen ténylegesen partnernek érzik magukat. A módszer hatékonyságát tükrözi, hogy 2014 óta egyre szélesebb körben alkalmazzák vissza-visszatérően, a Cafék száma 2022 novemberében meghaladta a százat⁹², és a szimbolikus kávé mellől felállva minden résztvevő ötletekkel gazdagodva folytatja munkáját.

A közterületi állomány figyelmét fel kell hívni az intézkedések kulturált, következetes végrehajtására. Fokozni kell a gyalogos rendőri jelenlétet, a gyalogos járőri szolgálatok számát és arányát a jó kapcsolat érdekében. A bűnügyi szolgálat esetében ugyancsak el kell érni, hogy a bejelentő bizalommal forduljon a rendőrséghez, egy-egy eljárás során az előadó személyesen hallgassa meg az érintett lakosokat, kevésbé megterhelővé téve a büntetőeljárás procedúráját. A rendőrség helyi szintű segítségnyújtása csak így lehetséges.

A rendőrkapitányságok vezetőinek napi kapcsolatban kell állniuk az említett szervek vezetőjével, a kérésükre azonnal reagálni kell, ezzel érzékeltetni, mennyire fontos a szerepük. A helyi lapokban, térségi televízióban bűnmegelőzési tanácsadással egybekötött rendőrségi tájékoztatókat kell közvetíteni, amelyekben be lehet számolni az elért sikerekről. A bűnügyi szakterület az egyes rendezvényeken bűnmegelőzési tanácsadással, a rendészeti terület képviselői bemutatókkal (alaki, intézkedéstaktikai, kutyás), a közlekedésrendészeti terület pedig a helyi iskolák tanulóinak versenyekre való felkészítésével, kerékpáros KRESZ parkkal és más hasznos programok megtartásával járul hozzá a lakosság ilyen jellegű igényeinek kielégítéséhez.

A rendőrség által külső kommunikációs csatornákon közreadott cikkekben, riportokban ki kell emelni az állampolgárok részvételének fontosságát. A rendőrség proaktív szerepét erősítve egyes prevenciós programok

⁹² Molnár (Café) Kata: Az első száz Rendőrkávéház. Police Café blogkönyv 3. kötet. Pécs, 2022.

végrehajtására (DADA⁹³, iskolarendőr) bűnmegelőzési tiszteket kell delegálni. Mivel szükség van olyan, a társadalmat ösztönző és mozgósító programok, technikák intézményesítésére is, amelyek a nagy és kis közösségek, az intézmények, a gazdasági szereplők és az állampolgárok önvédelmi képességét, bűnözéssel szembeni védettségét fokozzák,⁹⁴ ezért további bűn- és baleset-megelőzési programok, rendezvények kellenek.

A közösségi rendőrség kialakítása egyfajta biztonságot nyújthat a rendőrségnek azáltal, hogy stratégiai partnerként a közösség akarata irányába mozdítja az időközben egyre nyitottabbá váló rendőrséget, a döntések és azok végrehajtása a társadalom színterén történik. Ez a szemlélet a rendőrség belső életére is jótékony hatású lehet.

⁹³ „A DADA mozaikszó, amelyben a betűk jelentése: Dohányzás-Alkohol-Drog-AIDS. Itt még a szavak sorrendje sem véletlenszerű, hiszen a betűk egymásutánisága követni igyekszik a fiatalok káros szenvedélyekre történő fokozatos rászakásait és az ezek következtében jelentkező veszélyeket, sőt egyben a használók számarányát is jelzi. A DADA célja, hogy a gyermekek mindenkor felismerjék a veszélyhelyzeteket, meg tudják különböztetni a pozitív és a negatív befolyásolásokat, ki tudják számítani döntéseik, cselekedeteik következményét, eredményét, képesek legyenek nemet mondani még a kortársaiktól érkező csábításnak, kínálásnak is, és a jelentkező konfliktushelyzeteiket úgy oldják meg, hogy ne érezzék vesztesnek magukat.” In: Hegyaljai Mátyás: Bűnmegelőzési Programok Európában és az Egyesült Államokban. Tanulmányok a „Határőrség szerepe a bűnmegelőzésben” című konferenciáról. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények II. szám. 2003. 91. o.

⁹⁴ Csomós István: i.m. 12. o.

**Innovációs képzési javaslatok és módszerek a rendőrség
állománya részére egy megvalósult kutatásfejlesztési
projekt nyomán¹**

Bevezetés

A tanulmány a 2017 és 2021 között futó, Autonóm Heterogén Robotrajok a Határőrizetben (Autonomous swarm of heterogeneous robots for border surveillance, Roborder) névre hallgató kutatásfejlesztési projektben aktív konzorciumi (végfelhasználói) szerepet vállaló magyar rendőrség megbízott szakértői által kialakított és koordinált képzési programot mutatja be azzal az elkötelezett célkitűzéssel, hogy hozzájáruljon a rendőrök képzésében alkalmazható innovatív technológiák, módszerek megvalósulásához.

A projektben a rendőrség egy rendkívül átfogó, több modult és fejezetet felölelő képzést készített, amelynek legfőbb célja az volt, hogy a projekt során fejlesztett, alapvetően határőrizeti eszközöket tesztelő és bemutató demonstrációs eseményeken a rendszer megfelelő kezelésére vonatkozó elméleti és gyakorlati ismereteket adjon át az arra delegált külföldi rendészeti szervek tagjainak.

A képzés – ahogyan kutatásfejlesztési mivoltából a teljes projekt is – nem kapcsolódott valódi műveleti rendszerekhez és operatív végrehajtáshoz, azonban valamennyi szegmense figyelembe vette a valós helyzet felmérését megcélzó alapkutatásokat és jogi környezetet. Éppen ezért a képzési program megvalósításának további releváns célkitűzése volt, hogy a rendszert a jövőben akár a bevezetés, akár a továbbfejlesztés során alkalmazó végfelhasználók is megfelelő ismereteket szerezzenek.

¹ A tanulmány a Rendőrség Tudományos Tanácsának 2022. évi pályázatán I. helyezést elért pályamű szerkesztett változata.

Az értekezés tudományos kutatómunka segítségével a témakörhöz szorosan kapcsolódó tudományos eredményeket is bemutat, segítve ezzel a téma relevanciájának alátámasztását és a jobb megérthetőséget.

A megfelelő kontextusba helyezés érdekében bemutatásra kerülnek a projekt körülményei, a Roborder alapkonceptiója és célkitűzései, valamint a tanulmány központi témájaként szereplő képzési program elhelyezkedése a projekt struktúrájában. A tanulmány egy fejezete konkrét programot vázol fel a javaslatok szemléltetése céljából, mely a Roborder projekt innovációs megoldásain alapul.

A Roborder projekt keretén belül megvalósuló képzési innovációs lehetőségek

A Roborder projekt előzményei és koncepciója

A pályázat megszületése, konzorcium, hazai részvétel

A Roborder pályázat beadására az Európai Unió 2014 és 2020 közötti legmeghatározóbb és legnagyobb léptékű kutatási és innovációs keretprogramjában, a Horizont 2020-ban (a továbbiakban: H2020) került sor. A hét pályázati évet felölelő H2020 mintegy 80 milliárd eurós összköltségvetéssel bírt, minden korábbi uniós pályázati program költségkeretét messze magasan felülmúlva.

A pályázat beadását a portugál informatikai, űrhajózási, védelmi és biztonságtechnikai technológiákat gyártó vállalat, a TEKEVER² koordinálta konzorciumvezetőként, az elbírálás során a pályázatot az Európai Bizottság támogatásra érdemesnek találta.

Magyarország rendőrségének a pályázati konzorciumban partnerként történő részvételét a rendőrség „*kutató-, alkotó- és tudományszervezői tevékenységét tervező, koordináló, a szervezést irányító, döntés-előkészítő, véleményező és javaslattevő testülete*”³, a Rendőrség Tudományos Tanácsa

² Tekever, Tecnologias de Informação, S.A.

³ 48/2013. (XI. 29.) ORFK utasítás a tudományos munkáról és az újítási szabályzatról.

Zsáka Lénárd: Innovációs képzési javaslatok és módszerek a rendőrség állománya részére egy megvalósult kutatásfejlesztési projekt nyomán

kezdeményezte 2016-ban Papp Károly r. altábornagy⁴ irányába, aki 2016. augusztus 16-án támogatását fejezte ki a magyar részvétel iránt.

A projekt eredetileg 2017-től 2020-ig bezárólag zajlott volna összesen 36 hónap futamidővel, azonban 2019-től két ízben is meghosszabbításra került részint konzorciumvezető-váltás, részint pedig a 2019 végén kirobbant koronavírus járvány okozta lezárások okán, hiszen a „Great Lockdown” nagymértékben befolyásolta a projektben kifejlesztendő tesztek végrehajtását és az ehhez kapcsolódó, elsősorban személyes megjelenést igénylő feladatok ellátását. A projekt végül 2021 őszére ért véget, valamennyi projektfolyamat sikeres lezárásával.

A projektkonzorcium igen széles körű partnerállományt tudhatott maga mögött. Önmagában beszédes, hogy összesen 26 jogi személy vett részt és kapott uniós támogatást az Európai Bizottság és a konzorcium között aláírt Támogatási Megállapodásban⁵ vállalt és abban rögzített projektfeladatok végrehajtásához. A partnerek között volt számos kutatóintézet (például Görög Kutatási és Technológiai Központ, a NATO Tudományos és Technológiai Szervezete, a Svájci Elektronikai és Mikrotechnológiai Központ), profitorientált vállalkozás (például Elettronica GmbH, Copting GmbH, Cyberlens Ltd) és az eredménytermék megfelelő tesztelése és a követelmények kidolgozása érdekében 8 végfelhasználó állami szerv (például Észak-Írország Rendőrsége, román védelmi szolgálat, Észak-Tirréntengeri Kikötői Hatóság), melyek közül kiemelendő hazánk rendőrsége.

Alapkonceptió és architektúra

Az alapvetően kutatásfejlesztési, az úgynevezett 6. sz. technológiai szint⁶ elérését megcélzó projekt elgondolása abból az alapvetésből indul ki, hogy

⁴ 2013 februárjától 2018. május végéig országos rendőrfőkapitány, 2018. június 1-jétől a Belügyminisztérium közbiztonsági főigazgatója majd belbiztonsági államtitkára, 2022. május 25-től a Miniszterelnöki Kabinetiroda polgári nemzetbiztonsági szolgálatokat felügyelő államtitkára.

⁵ Grant agreement azonosító: 740593

⁶ Releváns környezetben (a kulcsfontosságú alaptechnológiák esetében ipari szempontból releváns környezetben) demonstrált technológia.

a határellenőrzést⁷ végző hatóságok és a bűnüldöző szervek Európá-szerte jelentős kihívásokkal néznek szembe a munkájuk során, és ehhez kapcsolódóan az EU külső határainak rendszere a beruházások logikájának csapdájába esett, anélkül, hogy bizonyos kihívások kezelésének hatékonyságával foglalkozna vagy megfelelően kezelné azokat.⁸ A 2015-ben bekövetkezett európai migrációs válság arra világított rá, hogy a schengeni térség működése veszélyben van a külső határok ellenőrzésének bizonyos hiányosságai miatt, és mivel az EU ezzel a kihívással (is) szembesült, folyamatosan keresi a megoldásokat működésének helyreállítása és összeomlásának megakadályozása érdekében.⁹

Számos platformon és szinten elhangzott már, hogy napjaink legfőbb kihívásai, mint a menekültválság vagy a terrorfenyegetettség, a schengeni rendszert is érintik. Manapság pedig a pandémia és háború okozta veszélyek és kihívások korát éljük. Erre kiváló példa az elmúlt két év, hiszen 2020 elején Európába is begyűrűzött a koronavírus járvány, mely alapjaiban rengette meg sok tagállam gazdaságát, és a megszokottakhoz képest merőben más fellépést igényelt a világ számos országa részéről. A koronavírus járványból való kilábalás és fellendülés lehetőségét és esélyét pedig teljes mértékben beárnyékolta, hogy 2022. február 24-én Oroszország Ukrajna ellen indított „katonai műveletével”¹⁰ kitört az orosz–ukrán háború, mely szintén új és sötét fenyegetésként jelent meg az európai palettán.

TRL Scale in Horizon Europe and ERC – explained.

Forrás: <https://enspire.science/trl-scale-horizon-europe-erc-explained/>

Letöltés ideje: 2022.10.10.

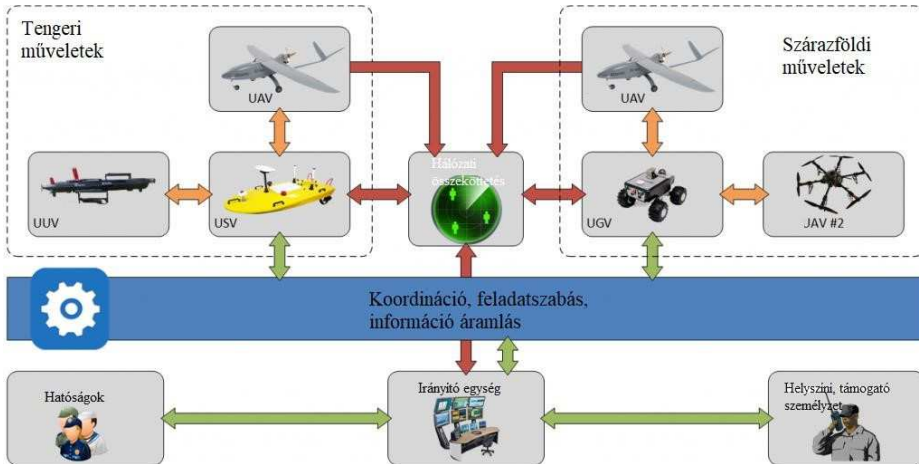
⁷ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/399. rendelete (2016. március 9.) (Schengeni határellenőrzési kódex) értelmében a határellenőrzés a határon – e rendelet előírásainak megfelelően és annak alkalmazásában – végzett, a határforgalom-ellenőrzésből és határőrizetből álló tevékenység, kizárólag a határ átlépésére irányuló szándék vagy az átlépés esetén, minden más októl függetlenül.

⁸ Xavier F., Henk H.: The Deadly EU Border Control. ACME: An International Journal for Critical Geographies 13(2). 2014. 295–304. o.

⁹ Popa C.: The Challenges of the Schengen Area. Expert Journal of Economics 4(3). 2016. 96–104. o.

¹⁰ Oroszország különleges katonai műveletként nevezi az Ukrajna elleni kiterjedt akciót.

Summa summarum, a fenyegetések heterogenitása, a vizsgált terület kiterjedtsége, a kedvezőtlen időjárási körülmények és a sokféle terepviszonyok miatt a hatóságok munkája meglehetősen problematikus. A Roborder fő célkitűzése egy teljes mértékben működőképes autonóm határőrizeti rendszer kifejlesztése, amely pilóta nélküli mobil, robotizált eszközöket – légi, vízfelszíni, víz alatti és földi járműveket (UAV¹¹, USV¹², UUV¹³ és UGV¹⁴) – tartalmaz, amelyek képesek önállóan és rajokban is működni, és egy interoperábilis¹⁵ hálózat részeként a határőrizethez kapcsolódó jogellenes cselekmények (például illegális mozgások, csempészet) detektálására képes szenzorokat tartalmaznak.

I. számú ábra
Roborder rendszer architektúra (saját szerkesztés)¹⁶

¹¹ Unmanned Aerial Vehicle – Pilóta nélküli légi jármű

¹² Unmanned Surface Vehicle – Pilóta nélküli felszíni jármű

¹³ Unmanned Underwater Vehicle – Pilóta nélküli vízfelszín alatti jármű

¹⁴ Unmanned Ground Vehicle – Pilóta nélküli szárazföldi jármű

¹⁵ A különböző informatikai rendszerek együttműködésre való képessége és átjárhatósága.

¹⁶ Forrás: <https://roborder.eu/>.

Letöltés ideje: 2022.09.20.

A Roborder határellenőrzésen belüli legfőbb célterülete a határőrizet¹⁷ (tengeri és szárazföldi), emellett kiegészítő funkciók ellátása (például tengeri szennyezés észlelése) is az alapelgondolás részét képezi. A fő cél az illegális határ menti vagy határokhoz köthető tevékenységek felderítése és felismerése, a körülmények értékelése, valamint a határ menti hatóságok és az operatív személyzet megfelelő tájékoztatása a terület állapotáról.¹⁸ Fontos elméleti kritérium, hogy a rendszer megfelelően alkalmazkodóképes érzékelő és robotikai technológiákkal legyen felszerelve, amelyek a legkülönbözőbb működési és környezeti körülmények között képesek a megfelelő üzemelésre.

A piackutatás és -elemzés során a konzorcium megállapította, hogy a Roborder potenciális felhasználói (hatóságok, határvédelmi ügynökségek, rendőrségek) számos gyakorlati problémával szembesülnek a határvédelem, határellenőrzés kapcsán. Az egyik fő probléma a fenyegetések növekvő heterogenitása (terrorizmus, illegális kereskedelem, migráció a szárazföldi és tengeri határokról egyaránt), a kedvezőtlen körülmények (időjárás vagy a terepviszonyok), amelyek miatt egyes területek elérése veszélyes vagy nagyon nehéz, szintén jelentős problémát jelentenek, továbbá a tagállamok által jelenleg alkalmazott megközelítések gyakran költségesek és humánerőforrás-igényesek.

A Roborder rendszer holisztikus megoldást kínál a határőrizetre, amely pilóta nélküli járművek egy raját integrálja multimodális érzékelők hálózataival, amelyek statikusan vagy a járművek fedélzetén vannak felszerelve. Emellett számos kiegészítő technológiát alkalmaz a robotok és a parancsnoki és irányító egységek közötti megbízható kommunikációs kapcsolatok létrehozása, a különböző típusú fenyegetések észlelése, a begyűjtött nagy

¹⁷ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/399 rendelete (2016. március 9.) (Schengeni határellenőrzési kódex) értelmében a határőrizet a határok őrzete a határátkelőhelyek között, valamint a határátkelőhelyeknek a hivatalos nyitva tartási időn túli őrzete, a határforgalom-ellenőrzés megkerülésének megakadályozása érdekében.

¹⁸ Autonomous Swarm of Heterogeneous Robots for Border Surveillance (Roborder leaflet).

Forrás: https://roborder.eu/wp-content/uploads/2021/07/ROBORDER_Leaflet_v2.1.pdf.
Letöltés ideje: 2022.10.08.

Zsákai Lénárd: Innovációs képzési javaslatok és módszerek a rendőrség állománya részére egy megvalósult kutatásfejlesztési projekt nyomán

mennyiségű adat elemzése, valamint a döntéshozatal hatékony és gyors támogatása érdekében.

A Roborder rendszer alapelgondolása számos végfelhasználói igényt ki-elégíthet:

- Olyan technológiákat kínál, amelyek képesek alkalmazkodni a különböző működési és környezeti igényekhez (nagyfokú rugalmasság nagy hatékonysággal);
- Lehetővé teszi és elősegíti a meglévő infrastruktúrákkal való átjárhatóságot (teljesen moduláris rendszer);
- Képes önállóan működni, adatokat elemezni és azonnali helyzetképet összeállítani a jobb döntéshozatal érdekében (perceken belüli észlelés és reagálás).¹⁹

A projektben keletkezett anyagok publikációs lehetőségének korlátai

A rendszer mélyebb specifikációi és ehhez kapcsolódóan a projektben keletkezett, számos alprojekt keretén belül elkészített teljesítési jelentések tartalma az uniós adatvédelmi korlátozások végett nem közölhetők, ugyanis EU bizalmas (confidential), illetőleg korlátozott (restricted) minősítéssel lettek ellátva azzal a kikötéssel, hogy amennyiben további kutatásokra, esetlegesen konkrét alkalmazhatóságra valamely tagállam és/vagy hatóság igényt tart, akkor az Európai Bizottság illetékes szerveihez és a konzorciumhoz fordulhat a minősített adatokhoz való hozzáférés lehetővé tétele céljából.

A képzési programhoz kapcsolódó magyar vezetésű alprojekt-fejezet

A projekt összesen 9 db alprojektből állt, melyek angol megnevezése Work Package (WP), azaz munkacsomag.

¹⁹ Market Analysis, Roborder.

Forrás: https://roborder.eu/wpcontent/uploads/2019/01/D7.3_740593_Market-Analysis.pdf.

Letöltés ideje: 2022.10.08.

Alprojekt (munkacsomag)		Megnevezés (összhangban az alprojekt célkitűzésével)
1. sz. munkacsomag (Work Package 1)		Felhasználói követelmények és kísérleti felhasználási esetek
2. sz. munkacsomag (Work Package 2)		Érzékelési, robotikai és kommunikációs technológiák
3. sz. munkacsomag (Work Package 3)		Határhoz kapcsolódó fenyegetések felderítése és azonosítása
4. sz. munkacsomag (Work Package 4)		Az irányító- és vezérlőegység funkciói
5. sz. munkacsomag (Work Package 5)		A ROBORDER platform integrálása a határfenyegetések távoli vizsgálatához
6. sz. munkacsomag (Work Package 6)		Demonstráció és értékelés
7. sz. munkacsomag (Work Package 7)		Disszemináció és terjesztés
8. sz. munkacsomag (Work Package 8)		Projekt menedzsment
9.	sz. munkacsomag (Work Package 9)	Etikai követelmények

2. számú ábra

A Roborder projekt alprojektjeinek strukturális felépítése²⁰

Végfelhasználói, azon belül pedig hazai szemszögből az egyik legfontosabb munkacsomag a fenti táblázatban kiemelve látható, a rendszer és az ahhoz kapcsolódó eszközök tesztelését, demonstrációját és értékelését magában foglaló hatodik (WP6 – Demonstráció és értékelés) alprojekt volt.

A WP6 keretén belül rendszertesztelésekre és értékelésekre került sor 2020–2021-ben Portugáliában, Bulgáriában, Olaszországban és Görögországban, melyek mindegyike során a rendőrség a projektben megbízott szakértők útján aktív támogatást nyújtott, közreműködött a felkészülésben és az eredmények elemzésében.

²⁰ Forrás: <https://roborder.eu/the-project/project-structure/>
Letöltés ideje: 2022.10.08.

Zsáka Lénárd: Innovációs képzési javaslatok és módszerek a rendőrség állománya részére egy megvalósult kutatásfejlesztési projekt nyomán

A hatodik munkacsomag egyik legkiemeltebb feladat-végrehajtási alfejezete (Task) a

T6.2 számú, Operátorképzés (Operator Training) névre hallgató komponens volt, mely alfejezet előkészítése és végrehajtása a magyar rendőrség, mint releváns végfelhasználó feladata volt.

Komplex képzési program

A fentiekkel összhangban, a 2021. június 1. és július 2. között Bulgáriában és Görögországban zajló demonstrációs tesztek idején virtuális operátorképzés tesztelésének végrehajtására került sor a rendőrség koordinálásával²¹, mely alapjaiban fedte le a teljes Roborder projekt alapkoncepcióját, és amely a jelen tanulmány megszületésének alapihletét is adta.

A képzés tartalma a Roborder valamennyi komponensét, a rendszer alkalmazhatóságának követelményeit, a legfontosabb adatvédelmi és etikai szabályokat, a jogi kereteket (például a robotok alkalmazhatóságának szabályozási hátterét), valamint egy átfogó, kb. 30 kérdésből álló tesztmodult is tartalmazott, amelynek során a tesztelésben részt vevő „tanulók”²² elektronikus formában bizonyíthatták tudásukat. A program alapvetően három nagyon fontos képzési szegmens megfelelő kombinációját helyezte előtérbe: a gamifikációt, a képi és videós, valamint a gyakorlati feladatokat.

A gamifikáció különböző játékok és játékelemek alkalmazása „*az élet játékon kívüli területein, célja pedig, hogy az ott zajló folyamatokat érdekesebbé és eredményesebbé tegye*”.²³ Alkalmazható az oktatásban, az

²¹ Roborder Public Final Activity Report.

Forrás: https://roborder.eu/wpcontent/uploads/2021/09/740593-ROBORDER-D8.5_Public_Final_Activity_Report.pdf

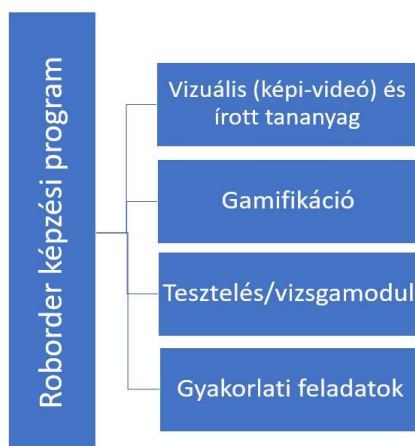
Letöltés ideje: 2022.10.08.

²² A tesztelt képzésprogramban a görög és bolgár végfelhasználó hatóságok közreműködő delegáltjai vettek részt.

²³ Fromann R., Damsa A.: A gamifikáció (játékosítás) motivációs eszköztára az oktatásban. Új Pedagógiai Szemle 2016/3–4. szám. 76–81. o.

egészségügyben, a kulturális területeken és a munkahelyeken – mindezek minőségi javulást eredményezhetnek.

A vizuális tananyagok elkészítésére a koronavírus okozta lezárások miatt került sor. A projekt eredeti terve az volt, hogy a tesztelések során szerződött szakértők oktatóként személyes képzést tartottak volna, azonban a világjárvány okozta utazási korlátozások miatt a konzorcium úgy döntött, hogy a T6.2 koordinációjáért felelős, rendőrség által megbízott szakértők ne vegyenek részt a demonstrációs napokon, következésképpen digitális képzési anyagot dolgozzanak ki. Az egyébként szerencsétlen helyzet egyfajta pozitívumaként konstataálható, hogy adott volt a lehetőség egy olyan megoldás kidolgozására, mely hibrid módon (e-learning²⁴ és tényleges gyakorlati feladatok kombinálásával) igyekszik tudást és ismereteket átadni.

3. számú ábra
Roborder képzési komponensek

²⁴ Az e-learning olyan, számítógépes hálózaton elérhető képzési forma, amely a tanítási-tanulási folyamatot hatékony, optimális ismeretátadási, tanulási módszerek birtokában megszervezve mind a tananyagot és a tanulói forrásokat, mind a tutor-tanuló kommunikációt, mind pedig az interaktív számítógépes oktatószoftvert egységes keretrendszerbe foglalva hozzáférhetővé teszi a tanuló számára.

Forrás: Hutter O., Magyar G., Mlinarics J.: E-LEARNING 2005 (e-learning kézikönyv), Műszaki Könyvkiadó. 2005. 14. o.

A Roborder esetében az ábrán látható szegmensek mentén a legfőbb koncepció az volt, hogy a tanulók először elsajátítják az ismereteket, elméleti alapú tesztek és gamifikációs leckéket vesznek fel, majd ezt a tudást alkalmazva elkezdik használni a projektben kifejlesztett rendszerek részeit és az azokban használt eszközöket, majd visszajelzést adnak az oktatóknak, akik alapvetően az általános szinergiát, az összhangot, a hibákat és a hiányosságokat, illetve a képzett személyek kompetenciáját értékelik a rendszer egészének használatában. Fontos kiemelni, hogy a strukturált képzési témák (modulok) a projekt végfelhasználóinak és a bemutatók előkészítéseért és végrehajtásáért felelős partnerek hatékony segítségével, véleményük figyelembevételével készültek el és kerültek véglegesítésre.

A rendőrség szakértői által kidolgozott teljes e-képzési rendszert (beleértve a tartalmat, a szoftvert, a kapcsolódó dokumentációt) elektronikusan, titkosított formában juttatták el a képzésben részt vevő görög és bolgár hatóságok megbízott koordinátoraihoz, akik a képzési programot a demonstrációs napokon az arra kijelölt személyekkel elektronikus eszközökön (laptopokon) végeztették el.

A képzési csomag, mint eredménytermék elkészítésekor fontos volt a már korábban megállapított kutatások eredményeinek hasznosítása. Az elmúlt évek jelentős innovációs fejlesztései, az online kapcsolattartás, tanítás, tanulás, adminisztráció és feladatvégzés elterjedése, valamint a COVID-19 járvány hatása a világunkra, az utazásra és a mozgásszabadságra mind azt mutatják, hogy az online térben történő oktatás, a rugalmas és e-learning alapú képzési rendszerek alkalmazása korunk egyik leghatékonyabb módszere.²⁵ A rendszer egyik legnagyobb előnye a rugalmasság. A tanulók adott esetben akár saját maguk is dönthetnek arról, mikor és milyen körülmények között hajtják végre a képzést, és kényelmesen, otthonról tanulhatnak, földrajzi elhelyezkedésüktől függetlenül. Emellett az e-

²⁵ Arkonful V: The role of e-learning, advantages and disadvantages of its adoption in higher education. *International Journal of Education and Research* Vol. 2014/12. 397–410. o.

learning nagyon költséghatékony tanulási módszer, mivel ezek a tanfolyamok általában nemcsak az egyszer elkészített anyagoknak köszönhetően olcsóbbak, hanem azért is, mert az utazási költségek is elkerülhetők. Az e-learning tökéletes választás lehet azok számára, akik a munkahelyükön és otthon is szeretnék folytatni a tanulást.

Tudományos eredmények bizonyítják továbbá, hogy a felnőttkori tanulás és tanítás sikerét alapvetően befolyásolják a felnőttkori tanulásban és eljárásokban alkalmazott módszerek. Tudományos értelemben a módszerek alatt általában a célhoz vezető utakat és eljárásokat értjük. A tanítási módszer a tanítás céljához vezető út, az ismeretszerzés eljárásai, a tananyag átadásának útja, a tanítási folyamat. Meghatározza a motiváció, az előzetes ismeretek felidézésének, az új készségek elsajátításának módját, valamint az új ismeretek nyújtásának, a feldolgozásnak, a tanultak alkalmazásának, a teljesítmény értékelésének, a folyamatoknak a „hogyanját”.²⁶

A Roborder projekt WP6 munkacsomag T6.2 alfejezetének legfontosabb, eredményterméket meghatározó és leíró dokumentuma egy átfogó és rendkívül összetett teljesítési jelentés (D6.9 jelentés) volt, mely két főfejezetre bontható. Az első rész a kidolgozott képzési program írásos, modulonkénti bemutatása és magyarázata, mely tulajdonképpen egy komplett tananyagnak is tekinthető. A második fejezetben egy oktatók (trénerek) részére készített módszertani útmutató és számos innovatív javaslatot tartalmazó rész került kidolgozásra.

Innovatív képzési program javaslat a projekt koncepciója mentén

Tekintettel a korábban már említett projektermékek terjesztési és hozzáférési korlátozásaira, az Európai Bizottság részére már beadott D6.9 jelentés tartalma nem publikálható, azonban a jelen fejezetben a szerző kísérletet tesz egy konkrét programjavaslat felvázolására, mely a Roborder alapkon-

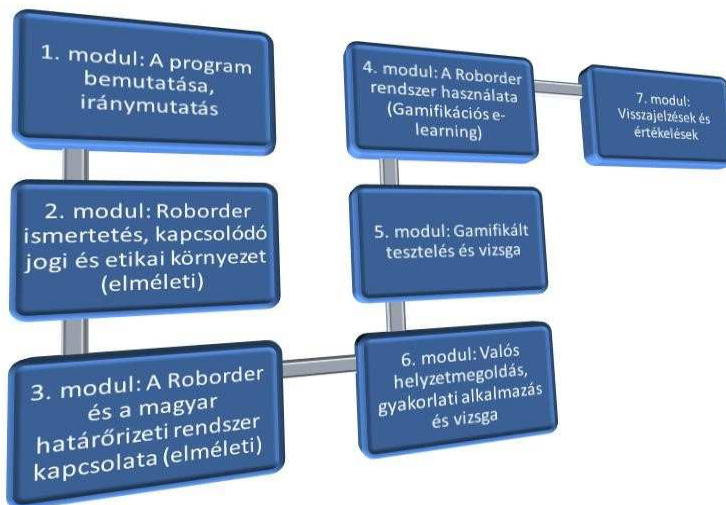
²⁶ David C. M., Hossan H.: Adult learning theories: Implications for learning and teaching in medical education: *AMEE Guide No. 83, Medical Teacher*, 35:11, e1561-e1572.

Zsákai Lénárd: Innovációs képzési javaslatok és módszerek a rendőrség állománya részére egy megvalósult kutatásfejlesztési projekt nyomán

cepción alapul, és az abban elkészített képzési struktúrát alkalmazza, azonban tartalmilag a szerző által kidolgozott fiktív tananyagot és tantervet tartalmaz. Központi témája – igazodva a tanulmány címéhez és küldetéséhez – a Roborder, mint határőrizeti támogató megfigyelő rendszer alkalmazásának oktatása az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv állománya, azon belül elsősorban a határrendészeti szolgálati ág részére. Mindenképpen szükséges kiemelni, hogy az alábbiakban felvázolt strukturális felépítés és az ehhez kapcsolódó javaslatok univerzálisan alkalmazhatók, más szolgálati ágak más releváns témakörei is felépíthetők a megfogalmazott javaslatok alapján.

Moduláris képzés

A képzés kialakításához elsőként szükséges a különböző tematikák és feladatok alapján egy moduláris struktúra kialakítása. A tanulmányban ismertetett program összesen 7 modulból áll, melyek egyaránt aktívan alkalmazzák az elméleti, gamifikációs és gyakorlati elemeket.

4. számú ábra
A képzés moduláris felépítése

Az első modul tartalmazza a Roborder képzési program bemutatását és az általános eligazítást. Ebben a képzést végrehajtó személyek a helyzet függvényében akár telekonferencia útján, akár személyesen betekintést biztosíthatnak a képzési csomagba, és felkészíthetik a képzés alanyait a program további részeire. Az oktatási téma relevanciájának és a képzésben részt vevők számának fényében az első modul végrehajtása konferencia, workshop, magasszintű értekezlet formájában is megvalósulhat.

A második modul tulajdonképpen a tényleges képzés kezdetét jelenti. A modul alapvetően négy almodulra bontható:

- A Roborder rendszer kialakulásának története és mérföldkövei;
- A Roborder rendszer alapjai;
- Biztonsági szabályok és követelmények;
- Jogszabályi, etikai, adatvédelmi ismeretek.

Az almodulok tananyagai írásos és képi, valamint videoanyagokból állíthatók össze, melyeknek személyes oktatással és webináriumon keresztül is interpretálhatónak kell lenniük. Fontos, hogy az interaktivitást végig fenn kell tartani, és a képzést végzőket a lehető legnagyobb mértékben be kell vonni a folyamatokba, amennyiben teljesen digitalizált és automatizált a képzés, akkor nem szabad figyelmen kívül hagyni korunk egyik legjelentősebb vívmányát, az úgynevezett interaktív mesterséges intelligenciát.²⁷

A harmadik almodul, hasonlóan az előtte lévőhöz, elméleti tudásanyagot tartalmaz, melyet az írott tartalom kívül szintén érdemes vizualizált formában is elkészíteni, az érdeklődés fokozása és fenntartása érdekében,

²⁷ A mesterséges intelligencia (AI) egy gép vagy számítógép intelligenciája, amely lehetővé teszi, hogy utánozza vagy lemásolja az emberi képességeket. Az AI több olyan technológiát használ, amelyek a gépeket emberhez hasonló intelligenciaszintű érzékelésre, megértésre, tervezésre, cselekvésre és tanulásra képesítik. Az interaktív AI pedig a technológia olyan pilléreire épül, amelyek lehetővé teszik az olvasást, az osztályozást, a válaszok megértését és a szabályalapú megközelítések kombinálását.

Forrás: What Is Artificial Intelligence (AI)? Definition, Types, Goals, Challenges, and Trends in 2022.

Forrás: <https://www.spiceworks.com/tech/artificial-intelligence/articles/what-is-ai/>
Letöltés ideje: 2022.10.09..

Zsákai Lénárd: Innovációs képzési javaslatok és módszerek a rendőrség állománya részére egy megvalósult kutatásfejlesztési projekt nyomán

hiszen nagymértékben segítheti a hatékonyabb tanulást. Tudományosan bizonyított, hogy vizuális formában a diákok sokkal gyorsabban és megbízhatóbban tudják feldolgozni és megtartani az információkat, hiszen az agy által feldolgozott összes információ 75 százaléka vizuális formátumokból származik.²⁸ A vizuális eszközök az információkat kezelhető darabokra bontják, amelyek következőképpen könnyebben elsajátíthatók.²⁹

A felvázolt moduláris struktúra egyik legfontosabb modulja a negyedik, hiszen itt lép életbe a gamifikáció, kombinálva az e-learning módszerrel. A modul a Roborder esetében a komplex rendszer alkalmazására és problémamegoldásra irányul. A tanulók itt a gyakorlati végrehajtás előtt, egyfajta béta üzemmódban megismerkedhetnek a rendszerelemek kezelésével (például belépnek egy digitális/vizuális vezérlőterembe, digitálisan lemodellezett drónokat kapcsolhatnak össze kamerákkal, érzékelőkkel). Mindemelllett a gamifikáció több alkalommal visszacsatolhat az elméleti modulokra is: például csak akkor engedi tovább a virtuális rendszer a tanulót, ha az beírta egy felugró ablakban valamelyik releváns fogalom (például határelenőrzés) legfontosabb definíciós elemeit.

²⁸ Jamal R.: The Role of Visual Learning in Improving Students' High-Order Thinking Skills. *Journal of Education and Practice* 2016/24. 115–121. o.

²⁹ Importance of Visual Learning.

Forrás: <https://schooltutoring.com/blog/importance-of-visual-learning-2/>

Letöltés ideje: 2022.10.09.

5. számú ábra
Példa gamifikált e-learning modellhez

Az ötödik modul (gamifikált tesztelés és vizsga) az első négy modulban megszerzett ismeretek számonkérését foglalja magába gamifikált vizsgafeladatok keretében. A résztvevők teszteket töltenek ki a képzés tartalmán, valamint a projekt és a Roborder rendszerrel kapcsolatos ismereteken alapulva.

A Roborder projektben a 2021-es tesztek során a bolgár és görög résztvevők feleletválasztós, kiegészítő, képi összeillesztős, kifejtős, igaz-hamis és szituációs feladatokat oldottak meg, melyek gamifikált módon voltak felépítve. A vizsgafeladatok előrehaladtával a kitöltők egyre magasabb virtuális rangokat szerezhettek.

A hatodik modul szintén egy kulcsfontosságú szegmens a rendszerben, hiszen ennél a pontnál már bekapcsolódik a gyakorlati alkalmazás is, építve a többi modulban megszerzett ismeretekre és tudásanyagra. Azonban fontos kiemelni, hogy e modul (azaz a tényleges gyakorlati alkalmazás) meg-

léte teljes mértékben a rendelkezésre álló infrastruktúrától és a kurzus célkitűzéseitől függ. Amennyiben a képzési program nem igényel gyakorlati elemeket, vagy a gyakorlati elemek nem állnak rendelkezésre a végrehajtáshoz, a modul szükség szerint „elhanyagolható”, a képzés ennek mellőzésével is teljes értékű lehet.

A Roborder projekt esetében a projekt szakértői úgynevezett szituációs feladatszabásokat (assignments) készítettek, melyeket a demonstrációs eszközökön a tesztelőknek/vizsgaalanyoknak végre kellett hajtaniuk. E feladatszabások rendszere szintén teljes mértékben univerzális, azaz minden témakörben és a rendőrség minden szolgálati ága esetén alkalmazható. A Roborder esetében a szituációs feladatok több elemből tevődhetnek össze (fiktív példa egy db konkrét feladatszabásra):

- Hátterinformáció: Magyarország 2015-ben határozatot épített a Szerbiával és Horvátországgal közös határán. A kerítés az európai migrációs válság idején épült, azzal a céllal, hogy a határbiztonságot garantálva megakadályozza az illegális bevándorlók bejutását, és megteremtse a lehetőséget, hogy a nemzetközi és európai joggal összhangban a hivatalos ellenőrző pontokon keresztül bejussanak és menedékkérelt kérjenek Magyarországon. A földrajzi és környezeti adottságok miatt azonban egy kb. 10 km-es szakasz határkerítés nélkül maradt, és ezen a területen 2018 óta folyamatosan nő az illegális határátlépést gyalogosan megkísérlő illegális migránsok száma. A területet különösen nehéz emberi erővel megvédeni.
- Forgatókönyv (misszió színtere): Ön, mint a Roborder vezérlőegység irányítója, egységével a dél-magyarországi magyar–horvát határszakaszon állomásozik. Tervezze meg a Roborder szárazföldi és légi erőinek járőrözését a terület lefedésére! A határőrizet a Heccegstantó Határrendészeti Kirendeltség illetékességi területén, „Budzsak” területén kell a legkoncentráltabban biztosítani.
- Küldetés kulcspontjai (key points):
 - Határőrizet végzése egy adott területen az egységekkel (például drónrajok összehangolása);

- A tevékenység monitorozása a vezérlőteremből és minél több dokumentációs anyag (felvételek, fényképek) gyűjtése;
- Riasztások esetén a humánerőforrás megfelelő menedzselése és a szükséges intézkedések elrendelése.
- Források, rendelkezésre álló eszközök:
 - Számítógép, vezérlőpult, drónok, telekommunikációs eszközök.
- Egyéb fontos információk:
 - Időjárási prognózis;
 - Együttműködő szervektől és ügynökségektől (például Europol³⁰, Interpol³¹, Frontex²⁹) származó információk;
 - o Térkép és egyéb információk.

Szükséges hangsúlyozni, hogy a fenti, gyakorlatorientált modul végrehajtása nem keverendő össze a valós műveleti végrehajtással. A valós végrehajtásból eredő egységek megnevezései (például határrendészeti kirendeltség) szimulációs jelleggel alkalmazandók, azonban az infrastrukturális források rendelkezésre állása függvényében hatékonyan lemodellezhetők. A rendőrség aktív vagy leendő állományának képzési intézményeiben (például Nemzeti Közszerkeleti Egyetem szakkabinetei, külső helyszínei) lehetőségként merülhet fel az ebben a fejezetben bemutatott hibrid képzés magasszintű kidolgozása és megvalósítása.

A hetedik és egyben a program zárómodulja a visszajelzés (feedback) és az ehhez kapcsolódó kiértékelés, mely esszenciális elemét kell, hogy képezze a tréningprogramnak. A Roborder projekt demonstrációi során a visszajelzési fázis úgy valósult meg, hogy a résztvevőknek elégedettségi

³⁰ Az Europol az Európai Rendőrségi Hivatal, az Európai Unió belüli rendőrségi együttműködés legfontosabb intézménye.

³¹ Az Interpol a Bűnügyi Rendőrség Nemzetközi Szervezete, melyet azzal a céllal hoztak létre, hogy a nemzeti rendőrségek munkáját segítse az országokon átívelő bűnözés visszaszorítása érdekében. ²⁹ Az Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökség.

Zsáka Lénárd: Innovációs képzési javaslatok és módszerek a rendőrség állománya részére egy megvalósult kutatásfejlesztési projekt nyomán

kérdőíveket és visszajelzési űrlapokat kellett kitölteniük, majd ezeket a megbízott szakértők kielemezték és értékelték.

Fontos, hogy a visszajelzési lehetőségek széleskörűek legyenek, és teret adjanak a válaszadóknak, hogy kifejhessék véleményüket. Ennek érdekében érdemes a nyílt végű kérdések, az értékelőskálás kérdések és a Likert-skálás kérdések kombinációját használni:

- Nyílt végű kérdések – Az értékelők kvalitatív választ írnak be. Hasznos, ha részleteket és konkrét visszajelzéseket szeretnénk.
- Értékelőskálák – Az értékelők 1–5 vagy 1–10 közötti mennyiségi értékelést adnak. Ezek akkor hasznosak, ha nincs szükség leíró válasszra, alkalmas például általános elégedettség mérésére.
- Likert-skálák – Az értékelők a teljes mértékben nem értek egyet és a teljes mértékben egyetértek közötti skálán válaszolnak. Hasznos a vélemények holisztikus áttekintéséhez, és tartalmaz egy semleges középpontot is.^{32,33}

A tanulói/vizsgálói visszajelzés rendkívül hasznos és szükséges. Segít a képzést elkészítőknek (például szakértők, intézményi egységek) és a képzést végrehajtóknak (például tanárok, oktatók, instruktorok) mérni képzési programjuk hatékonyságát. Ha helyesen végzik, a képzés utáni felmérés valós időben, valós visszajelzésekkel javíthatja a képzési programok minőségét.³¹

³² Essential Questions To Ask In Your Training Evaluation Survey.

Forrás: <https://www.thinkific.com/blog/training-survey-questions/>
Letöltés ideje: 2022.10.09.

³³ Post-Training Feedback Surveys Questions to Ask (2022).

Forrás: <https://whatfix.com/blog/post-trainingsurvey-questions/>
Letöltés ideje: 2022.10.08.

Adalékok az innovatív képzési rendszerek sikeres megvalósításához

Ebben az alfejezetben a szerző a lezárult Roborder projekt tapasztalatokat alapul véve hasznos észrevételeket és javaslatokat fogalmaz meg annak érdekében, hogy az előzőekben felvázolt képzési rendszer megfelelően kivitelezhető legyen.

Az oktatóknak meg kell határozniuk, hogy mely tanítási módszerek támogatják megfelelően az adott tanulási eredményt. A hatékonyság ettől az összehangolástól függ. A legmegfelelőbb választáshoz az oktatónak figyelembe kell vennie a tanulási eredményeket, a tanulók igényeit és a tanulási környezetet.³⁴

E-learning előnyök és tanulásmenedzsment rendszerek (LMS)

Az e-learning rendszerek nagy előnye, hogy nem korlátozódnak az oktatási rendszer egyes részeire, ezért a közoktatásban, a felsőoktatásban, a szakképzésben és bármely más, az oktatással kapcsolatos területen sokféle kontextusban használhatók.³⁵ Az e-learning alatt nem csupán egy tananyagot vagy egy tanfolyamot értünk, hanem a hozzá tartozó összes informatikai eszközt, amelyek együttesen a hatékony tanulás közös platformját alkotják. Az e-learning a számítógépes hálózaton elérhető képzési forma, amely a tanítási-tanulási folyamatot a tananyag és a tanulási források, az oktató-tanuló kommunikáció és az interaktív számítógépes képzési szoftver egységes keretbe szervezésével teszi elérhetővé a tanuló számára, hatékony és optimális ismeretátadási és tanulási módszerek alkalmazásával.

A tanulásirányítási rendszerek (Learning Management System, LMS) támogatják a tanulási folyamatot, lehetővé téve a tanulás tervezését, nyomon követését és értékelését. A tanulást támogató rendszerek általában

³⁴ Teaching Methods.

Forrás: <https://www.buffalo.edu/catt/develop/design/teaching-methods.html>

Letöltés ideje: 2022.10.10.

³⁵ Nichols, M.: A Theory for E-Learning. Educational Technology and Society 2003/2. 110. o.

Zsáki Lénárd: Innovációs képzési javaslatok és módszerek a rendőrség állománya részére egy megvalósult kutatásfejlesztési projekt nyomán

webalapú alkalmazások, amelyekben az oktatók médiaalapú tananyagokat, feladatokat tehetnek közzé és szervezhetnek kurzusokba, nyomon követhetik a haladást, visszajelzést kaphatnak a tanulók által elvégzett tevékenységekről.³⁶ A tanulást támogató rendszerek nem egyszerűen a tananyagok megosztására használhatók, hanem a tanárok és a tanulók, illetve a tanulók és a tanulók közötti interakció megteremtésére is, általában fórumok, blogok és chatszolgáltatások formájában.

6. sz. ábra
LMS architektúra (saját szerkesztés)

Tanulásmenedzsment rendszerek világszerte például:

- Udey;
- Teachable;
- WizIQ;
- Academy Of Mine;
- Adobe Captivate Prime;
- Coassemble;
- CourseCraft;

³⁶ Jafari S., Salem S., Moaddab M.: Learning Management System (LMS) success: An investigation among the university students. 2015 IEEE Conference on e-Learning, e-Management and e-Services (IC3e). 2015. 64–69. o.

- Learn Amp;
- LearnWorlds;
- Looop;
- Mindflash LMS;
- Moodle/Shared Portable Moodle;
- Ruzuku;
- SAP Litmos.

Ami a Roborder-kezelői képzést illeti, a T6.2 feladatokkal összhangban és azoknak megfelelően a képzés fő platformja a Moodle és annak offline változata, a Shared Portable Moodle (Spoodle) volt.

Az LMS alapú e-learning rendszerek előnye szintén, hogy a képzési tartalom folyamatosan bővíthető és könnyen frissíthető, a tanulási folyamat nyomon követhető. A tanulás a tanuló saját tempójában, bárhol és bármikor folytatódhat. Az e-learning és a kapcsolódó szolgáltatások beágyazódhatnak egy vállalati kultúrába (például a rendőrségébe), és motiváló tényezőként hathatnak a rendőri állomány számára.

Megfelelő minőségbiztosítás

A Miniszteri Bizottság CM/Rec (2012)13. számú, a tagállamokhoz intézett, a minőségi oktatás biztosításáról szóló ajánlásában az Európa Tanács hangsúlyozza az egyes oktatási formák megfelelő minőségét. Azaz szükséges annak biztosítása, hogy mindenki részesülhessen a minőségi oktatásban, az egyéni igazságosság, valamint társadalmunk erőforrásainak lehető legjobb felhasználása érdekében.³⁷ Mindemellett 2014-es következtetéseiben az Európai Unió Tanácsa kifejezi azon álláspontját, miszerint „*a felsőoktatásban és a szakképzésben szerzett tapasztalatok alapján a rugalmas minőségbiztosítási eljárások képesek támogatni a minőség javítását a formális és a*

³⁷ Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának CM/Rec(2012)13. ajánlása a tagállamok számára a minőségi oktatás biztosításáról.

Zsáka Lénárd: Innovációs képzési javaslatok és módszerek a rendőrség állománya részére egy megvalósult kutatásfejlesztési projekt nyomán

nem formális tanulás területén az oktatás és képzés minden ágazatában, továbbá képesek figyelembe venni egyre fontosabb jelenségeket”.^{38,39}

Az innovatív felnőttképzési rendszerek kialakításakor célszerű figyelembe venni a felnőttképzésről szóló törvény végrehajtásáról szóló 11/2020. (II. 7.) Kormányrendelet vonatkozó rendelkezéseit. A rendelet kategorikusan rendelkezik a megfelelő felnőttképzéshez szükséges minőségirányítási rendszer elemeiről:

- átfogó minőségpolitika és ehhez kapcsolódó stratégia kialakítása;
- belső mechanizmusok kialakítása a felnőttképzési tevékenység követésére és rendszeres belső értékelésére;
- oktatók folyamatos továbbképzésének és minősítésének biztosítása érdekében eljárások kidolgozása;
- erőforrások biztosítása;
- információk gyűjtése, elemzése és felhasználása;

Annak biztosítása, hogy

- a középpontban a felnőttképzési tevékenység minőségének növelése áll;
- a felnőttképzési tevékenység feltételeinek folyamatos fejlesztésére irányul;
- önértékelésre épül;
- a személyi feltételek folyamatos fejlesztésére irányuló szemléletet tükrözzön, és segítse elő az oktatók továbbképzését és önképzését a felnőttképzési tevékenység minőségének javítása érdekében;
- hozzájáruljon, hogy a felnőttképzési tevékenységgel kapcsolatos változtatások, a felnőttképzési tevékenység minőségének javítása adatokon és visszajelzéseken alapuljon;

³⁸ A Tanács következtetései (2014. május 20.) az oktatást és képzést támogató minőségbiztosításról.

³⁹ /C 183/07

- a felnőttképzési tevékenység külső és belső résztvevőinek bevonására épüljön;
- legyen összhangban a felnőttképző intézmény méretével és képzéseinek összetettségével.⁴⁰

A megfelelő minőségbiztosítás elve a rendőrség állományának képzése tekintetében is elengedhetetlenül fontos, az innovatív megoldásokon alapuló új képzési formák pedig különösen megkövetelik azt.

A gamifikáció és a motiváció kapcsolata

A felnőtt tanulók tanulásra való ösztönzésének egyik legjobb módja, ha sikerélményt adunk nekik. A siker a tanulás örömét adja, erősíti az önbizalmat és növeli a sikerérzetet. Növeli a tanulás iránti érdeklődést, a tanulási motiváció magasabb szintre emelkedik, ami további eredményekhez és így a felnőtt tanuló további sikeréhez vezet. Jó esetben ez a folyamat újra és újra megismétlődik.

Egy 100 egyetemi hallgató bevonásával készült empirikus kutatás – mely során különböző célzott kutatási kérdések vizsgálata érdekében egy online játékosított (gamifikált) tanulási programot terveztek meg a hallgatók részére – eredményei azt mutatják, hogy a játékosított tanulási megoldások pozitív hatással vannak a diákok tanulására, és a gamifikáció hatékony eszköz az oktatási rendszer valamennyi szintjén részt vevő oktatók számára.⁴¹

A Roborder projekt képzési szegmenseinek kialakítása során mindvégig fontos cél volt annak biztosítása, hogy a motiváció a képzés során végig erős legyen. A gamifikáció mindvégig ösztönző és motivációs faktornak bizonyult a kutatások és tesztelések során.

⁴⁰ 11/2020. (II. 7.) Kormányrendelet a felnőttképzésről szóló törvény végrehajtásáról.

⁴¹ Buckley P., Doyle E.: Gamification and Student Motivation. Interactive Learning Environments. October, 2014. 1162–1175. o.

Összegzés, javaslatok

A tanulmányban a 2021-ben lezárult Roborder projekt egyik sajátos, a rendőrség, mint aktív konzorciumi partner által „megalkotott” eredményterméke és az ahhoz kapcsolódó adalékok ismertetésén keresztül egy tulajdonképpen unortodox jellegű képzési modell került bemutatásra.

A modell valamennyi, jelenleg elérhető modern eszköz és lehetőség (e-learning, gamifikáció, interaktivitás, mesterséges intelligencia), a klasszikus oktatási eszközök és módszerek (írott anyag, személyes jelenlét), valamint a hatékony gyakorlati elemek beemelésének kombinációja révén mutat újszerűséget.

A projektben is végrehajtott, az Európai Bizottság által befogadott, azonban jelenleg még uniós terjesztési korlátozással bíró kutatási dokumentumok is megállapították, hogy az elkészült képzési program megfelelő lehet a rendészeti közegben történő oktatásra. E tényt alátámasztja, hogy alapvető tesztelése is az úgynevezett Roborder operátori képzésen alapult, melynek központi témaköre az automatizált heterogén robotrajok és drónok kezelése a határőrizet keretében.

Javasolt a megfelelő platformokon annak megvitatása, hogy a felvázolt koncepció érdemes-e arra, hogy önállóan akkreditált tantárgyi vagy kurzusprogramként (kellően releváns tartalom és igény megléte esetén) akár felsőfokú (például Nemzeti Közszerületi Egyetem Rendészettudományi Kar), akár rendőrképző akadémiai (például Adyliget Rendőrképző Akadémia) szinten is működhessen. Ezen felül a hivatásos állomány tagjainak továbbképzési programjaként is megvalósítható, hiszen a felvázolt és javasolt struktúra kellően rugalmas a megfelelő képzési igények kielégítésére.

A kialakított képzési program modellt és alapot nyújthat további, erre épülő kutatások és (tovább)fejlesztések elindításához, pilot programok lebonyolításához és az ezekhez szorosan köthető tudományos kutatómunka végzéséhez.

Indokolt továbbá a rendészettudományok világában is tudományos szemlélettel foglalkozni a komplex és innovatív rendészeti képzési programok megvalósításával, hiszen a rendészettudományok „*lehetővé teszik (...)*”

*a rendészet más társadalmi komplexumokkal való kapcsolatainak tanulmányozását*⁴². Konkrét területein túl a tudományágak széles skáláját öleli fel a mérnöki tudományoktól kezdve a pszichológiai és andragógiai összetevőkön át a társadalmi és jogi vonatkozásig.

A szerző bízik abban, hogy munkájával hozzájárulhat és támogathatja az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv állományának képzése területén alkalmazható innovatív technológiák, módszerek megvalósítását és előremozdítását.

⁴² Boda J., Finszter G., Imre M., Kerezsi K., Kovács G., Sallai J.: A rendészettudományi kutatások elméleti megalapozása és főbb irányai. Államtudományi Műhelytanulmányok 2016/17. szám. 2-24. o.

NAGY ZOLTÁN ANDRÁS

A személyiséglopás és a kapcsolódó bűncselekményekről készült EU Szakbizottság Tanulmányáról

Az Európai Unió Európai Bizottságának Migrációügyi és Uniós Belügyi Főigazgatósága (DG HOME) több európai szervezet, egyetem és vállalkozás támogatásával 2000 elején Szakbizottságot hívott életre az online személyiséglopás, valamint az ezzel összefüggő bűncselekmények, visszaélések európai helyzetéről készítendő átfogó vizsgálat elvégzésére.

Ebben az Európai Unió 27 tagállamának képviselője vett részt, akiknek a feladatuk a Főigazgatóság által összeállított szempontok, kérdések alapján Nemzeti Jelentések elkészítése volt, amelyekből megszületett a Szakbizottság közös állásfoglalása.¹ A kérdések a kutatómunka előrehaladtával változtak, vagy még inkább bővültek. A munkám elvégzéséhez segítséget kaptam a Legfőbb Ügyészségtől, a Kúriától, rendőrségi szakemberektől, a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóságtól (NAIH), a Nemzeti Kibervédelmi Intézettől, kollégáimtól a Közszolgálati Egyetemen és a Pécsi Tudományegyetemen. Utólag ismételten köszönetet mondok valamennyiüknek a támogatásukért. Ki kell emelnem a Nemzeti Kibervédelmi Intézet munkáját, amelyet a Szakbizottság is nagyra értékelt.²

Sajnos az egész Európát sújtó karantén a közvetlen kapcsolattartást megnehezítette, de a modern kommunikációs eszközök segítettek ezt a problémát áthidalni.

A magyarországi Nemzeti Jelentést a Főigazgatóság felkérésére jómagam készítettem.

¹ Forrás: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/f85399b3-abad-11ec-83e1-01aa75ed71a1> (a továbbiakban: Tanulmány)

Letöltés ideje: 2022.10.21.

² Forrás: <https://nki.gov.hu/>

Letöltés ideje: 2022.10.21.

A kutatómunka célja

A Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) a „személyazonosság-lopást” olyan bűncselekményként írja le, amely akkor történik, „amikor egy fél megszerzi, átadja, birtokolja vagy felhasználja természetes vagy jogi személy személyes adatait jogosulatlan módon, azzal a szándékkal csalást vagy más bűncselekményt követ el”.³

Ugyanakkor a technikai-technológiai fejlődés a személyi adatok körét kibővítette,⁴ amire az Európai Parlament és a Tanács 2016/679. rendelete (GDPR – General Data Protection Regulation, azaz az Általános Adatvédelmi Rendelet) reagált.

A kutatómunka célja a személyazonosság-lopás jelenségének megértése és annak bűnügyi és szabályozási kihatásainak vizsgálata az Európai Unióban.

A kutatás a következő konkrét célokat tűzte ki:

- Felmérni az online személyazonosság-lopás és az identitáshoz kapcsolódó probléma természetét és mértékét az Európai Unióban.
- Feltérképezni és elemezni az online személyazonosság-lopás és személyazonossághoz kapcsolódó bűncselekmények jelenlegi törvényi szabályozását, továbbá a hiányzó intézkedéseket feltárni tagállami szinten.
- A bevált gyakorlatok (best practice) és intézkedések, illetve ezek lehetséges hiányosságainak felmérése.

³ OECD, 2008, ‘OECD Policy Guidance on Online Identity Theft.

Forrás: <https://www.oecd.org/sti/ieconomy/onlineidentitytheft.htm>

Letöltés ideje: 2022.10.21.

⁴ „Személyes adat”: azonosított vagy azonosítható természetes személyre („érintett”) vonatkozó bármely információ; azonosítható az a természetes személy, aki közvetlen vagy közvetett módon, különösen valamely azonosító, például név, szám, helymeghatározó adat, online azonosító vagy a természetes személy testi, fiziológiai, genetikai, szellemi, gazdasági azonosságára vonatkozó egy vagy több tényező alapján azonosítható (4. cikk. 1.pont)

Forrás: <https://www.naih.hu/altalanos-adatvedelmi-rendelet-gdpr>

- Javaslatok megfogalmazása a jövőbeli uniós szintű intézkedésekre és fellépésekre vonatkozóan.⁵

A kutatómunka hatóköre

A kutatás elsősorban az online személyazonosság-lopásra összpontosított, melynek megszerzésével lehetővé válnak különböző bűncselekmények vagy a polgári és közigazgatási jogi visszaélések.

Bár a kutatás az online személyazonosság-lopásra fókuszált, ám kitekintett a valós térbeli (offline) személyiséglopásra is, gondoljunk a különböző plasztikkártya igazolványainkra, bírósági ítéletekre, vádiratokra, végzésekre, amelyek jogellenes megszerzésével a virtuális térben is végrehajtható bűncselekmény (többek között például a vásárlások, banki tranzakciók, valódi, más nevére szóló közokirat felhasználásával történő intellektuális közokirathamisítás⁶). Valós térbeli személyes adataink minden esetben digitalizálva is vannak.

Bevezetéképpen, mintegy alátámasztva a kutatómunka fontosságát, tegyünk néhány megjegyzést. A személyes adatok megszerzésére és a velük való visszaélésre használt legkiterjedtebb technika, az adathalászat az elmúlt években egyre szofisztikáltabbá és célzottabbá vált.⁷

Az Európai Unióban az internethasználók 31%-a (148 millió állampolgár) számolt be arról, hogy 2017 és 2019 között az adathalászat különböző formáinak célpontjai vagy áldozatai voltak. Az adathalászat következtében az uniós polgárokat érő teljes közvetlen veszteség a becslések szerint 27,0 milliárd euróra tehető.⁸

Ezt a negatív tendenciát a COVID-járvány miatti bezárások tovább erősítették.

⁵ Tanulmány 12. o.

⁶ Btk. 342. § (1) bekezdés esetei

⁷ Business Email Compromise, Spear Phishing, Whalilng – csalárd e-mail fajták és a legkülönbözőbb malware-ek.

⁸ Tanulmány 5. o.

Az online munka és tanulás miatt egyre többen végezték napi munkáikat az Interneten, ám az itthoni védelem általában nem azonos a munkahelyi hálózatok védelmével, ami miatt megsokszorozódott a potenciális sértettek száma. Sajnos, a felhasználók ismeretei, felkészültsége, gondatlansága, az elkövetők magasabb tudásszintje sértetté válásuk legfőbb oka.

A személyazonosság-lopást és a személyazonossághoz kapcsolódó bűncselekményeket túlnyomórészt anyagi haszonszerzés céljából követik el, a leggyakrabban a bankkártya adatait célozzák meg (card-not-present csalás).⁹

A kutatómunkánk alapján készült Tanulmány összegezte a személyiséglopás elkövetésének általános metódusait, szakaszait, céljait.

A személyiséglopás első szakasza a személyes adatok megszerzése a potenciális sértettektől.

Az elkövetők erre a célra a technikák széles skáláját alkalmazhatják, ezek a megoldások online és offline környezetben egyaránt alkalmazhatók.

A célba vett adatok a személyazonosság adatain túl az IT-rendszerekbe való belépéshez szükséges hitelesítők, a pénzügyi tranzakciók és más adatok.

Az adatok megszerzésének első szakasza különösen rejtett. Az új fenyegetésekre, veszélyekre a felhasználók nem készültek fel, emiatt többen és hamarabb válnak sértetté.

Feltételezhetően a nagy és tőkeerős vállalkozások, a kibervédelemmel foglalkozó állami és privát szervezetek, továbbá a rendészeti szervek reagálnak a leghamarabb.

A személyazonosság-lopással összefüggésben az adathalászat jön szóba, amely egy széles támadási kategória, számos megvalósítási technikával.

⁹ A bankkártyacsalások két fő fajtája ismert: a card present csalás – amikor jelen van a bankkártya a bűncselekmény elkövetésekor (többek között offline vásárlás, ATM-ből pénzkivétel).

Card-not-present csalás – az Internetes vásárlásoknál a bankkártyák adataira van szükség.

A valós térben végrehajtott social engineering különböző szociotechnikai, technikai, társadalmi támadások gyűjtőfogalma. Idetartoznak az emberek által végrehajtott manipulációk, továbbá a személyes adatok különböző csatornákon (például e-mailen, üzenetküldő rendszereken, telefonon, VoIP-n keresztül, közösségi médiában) történő megszerzése.

A virtuális térbeli adathalászat az informatikai rendszereken zajló kommunikáció elleni támadásokkal is megvalósítható.

A Szakbizottság a bűnüldöző szervek válaszából a következő támadás-fajtákra utalt:

- a hacking („elektronikus betörés”),
- a közbeékelődő támadás (Man-in-the-middle), amikor a támadás a két weboldal közötti kommunikáció közé ékelődve hamis weboldalról kér és fogad el adatokat,
- a billentyűleütés-naplózó kémprogram (Keystroke loggers),
- a trójai falók vagy más típusú rosszindulatú malware (malicious software-ek – rosszindulatú programok).

Ezeket a támadási vektorokat gyakran használják a social engineering technikákkal együtt.¹⁰

A személyes adatok beszerzése (általában) nem a végső cél az elkövetők számára, hanem azokat további bűncselekmények elkövetéséhez használják fel. A személyi adatok elleni támadás tipikusan elő- vagy eszközcselekmény.

Sajnos a sértettek az esetek nagy részében nincsenek tudatában annak, hogy személyes adataikat ellopták. Csak akkor szembesülnek ezzel, ha az ellopott személyazonosságukat a bűnelkövetők bűncselekményekhez, visszaélésekhez használták fel.

A személyiséglopás második szakasza a személyes adatok értékesítése, az azokkal való kereskedés különböző platformokon, kapcsolaton keresz-

¹⁰ Tanulmány 18. o.

tül. Az Internet Relay Chat alkalmazástól a Telegrammon át a tor-hálózatokig megtalálják egymást a bűnözők. A kapcsolatok kialakultak, a kínált termékek értékesítésére, felhasználására az elkövetők, szervezett bűnözői csoportok szakosodtak, adatpiacok alakultak ki az Internet sötét bugyraiban.

Az eltulajdonított személyi adatokat, legfőképpen a bankkártya adatokat vagy maguk használják fel bűncselekményekhez, visszaélésekhez, vagy maguk vagy mások közreműködésével értékesítik.

A személyiséglopással összefüggő cselekménysorozat harmadik szakasza azok felhasználása.

A Tanulmány szerint a legtöbb megkérdezett rendészeti szakember szerint a személyiséglopást vagyonszerzési célú bűncselekményhez használják. A cselekményeket a magánszemélyek 92%-a és a vállalatok 77%-a szenvedti el.¹¹ Nem volt teljes körű a felmérés, így a valódi (már ha egyáltalán felmérhető) százalékszámok eltérhetnek, de a tendenciát – vitán felül – jellemzi.

A megkérdezettek véleményét erősítik az Europol IOCTA-jelentései is, amelyek a leggyakoribb támadások céljaként a pénzügyi vonatkozású bűncselekményeket említik.¹²

A személyiséglopás cselekményeivel okozott károk azonban sokféle formában jelentkezhetnek:

- Gazdasági károk, amelyek közvetlenek vagy közvetettek egyaránt lehetnek.
- Nem gazdasági károk.

Két megjegyzést kell tennünk az elején.

A magánszemélyeket/háztartásokat és a vállalkozásokat ért károkat külön érdemes számba venni.

¹¹ Tanulmány 23. o.

¹² Forrás: <https://www.europol.europa.eu/publications-events/main-reports/iocta-report>
Letöltés ideje: 2022.10.22.

Második megjegyzésünk az, hogy a valós károk számításakor nem kevés problémával nézünk szembe. A személyiséglopást, mint előcselekményt a bűnügyi statisztikákban kellene szerepeltetni, összefüggésbe hozni a magánszemélyeknél, illetve a vállalkozásoknál keletkezett közvetlen károkkal. Ne feledkezzünk el a személyiséglopás magas látenciájáról, ami szintén ellene hat a valós adatok meghatározásának. Talán a magyarországi Robotzsaruba feltöltött esetek részletesebb leírása lehetne megoldás.

A francia Nemzeti Jelentésben a magánszemélyeket ért bankkártyával visszaélés bűncselekményeknél a háztartások/áldozatok 34%-a 100 euró alatti összegű, 37%-a 100 euró és 500 euró, 13%-a 500 euró és 1000 euró közötti és 16%-a 1000 euró feletti kárt szenvedett.¹³

Az Eurobarometer, együttesen kezelve a személyiséglopást és annak folyamatait, megállapítja, hogy felmérése alapján azok 87%-ában nem keletkezett veszteség. A fennmaradó részben mérhetünk kárértékeket. A sértettek 5%-ának 50 euró alatti, 6%-ának 50 és 500 euró közötti, 1%-ának 500 és 2 000 euro közötti, és újabb 1%-ának 2000 euró feletti volt a kára.¹⁴

A vállalkozások esetében ugyanazok a metodológiai problémák vannak, mint a magánszemélyeknél, azaz a károk nem különböztethetők meg a bűncselekmény típusa szerint. Így valós számokhoz nem jutunk.¹⁵

A gazdasági károk másik nagy csoportjába tartoznak a közvetett károk, amelyek szintén kétfélek lehetnek.

- Egy részük pénzben nem mérhető. Ilyen a rossz érzés, a fájdalom, a szenvedés, az érzelmi szorongás, a kényelmetlenség, a vállalkozásoknál jellemző hírnévkárosodás.
- Más részük viszont költségekkel, kiadásokkal jár a sértett számára: a kieső munkabér, más kereset, továbbá ha szükséges, új számítás-

¹³ Tanulmány 113. o.

¹⁴ Tanulmány 113. o.

¹⁵ Tanulmány 43. o.

technikai eszközök beszerzése, a számítógép, mobileszköz védelmének újraépítése (új programok beszerzése), banki, jogi költségek (új igazolványok, útlevelek igénylési díjai), netán orvosi költségek.

A közvetlen és közvetett károk számbavételekor nem volna szabad elfeledkezni az igazságszolgáltatás költségeiről sem, különös tekintettel a magas szakértői díjakra.

A személyiséglopás megelőzésének követelményrendszerét a Szakbizottság az alábbiak figyelembevételével javasolja:

- Minimális költségekkel kell járnia a felhasználók számára.
- Biztosítani kell, hogy a technológiai folyamatfejlesztések mindenki érdekeket tartsák szem előtt.
- Megfelelő képzésben kell részesíteni minden érintett felet.
- Hatékony észlelés, kezelés és/vagy megelőzés szükséges a személyazonosság-lopással
- kapcsolatos bűncselekmények esetében.
- Átfogó tájékoztatás és források biztosítása a bűncselekmények sértettjei számára.¹⁶

A Szakbizottság kiemelte a magyarországi áldozatsegítés példáit, így a Kék Vonal, a Safer Internet, a Gyermekkrízis Alapítvány tevékenységét,¹⁷ továbbá egyedülállóként a Digitális Gyermekvédelmi Stratégiát és a Digitális Oktatási Stratégiát.¹⁸ Ez utóbbiak azért kiemelésre méltóak, mert más országokban jellemzően általános kiberstratégiák léteznek.

A Szakbizottság Tanulmánya bőséges teret szentel az egyes országok bűnmegelőzési gyakorlatának bemutatására és a tapasztalatok összegzésére a felvilágosító kampányok. A summázott tapasztalatokból leszűrjük, hogy a bűnmegelőzési stratégiák általános figyelemfelhívása helyett inkább a ve-

¹⁶ Tanulmány 173. o.

¹⁷ Tanulmány 87. o.

¹⁸ Tanulmány 195. o.

szélezetett területek jellemző veszélyeire, kockázataira kellene koncentrálni. Így például a médiahasználat, az online vásárlások, az online tanulás, távmunka, a közösségi oldalakon az aktivitások során, továbbá az automatizált háztartási (Internet of Thing) rendszerek használata idején jelentkező realitásokra, a potenciális visszaélések megelőzésére, az elszenvedett sérelmek orvoslásának lehetőségére, az eljáró hatóságok, civilszervezetek (0–24-ben) való postai, telefonos vagy elektronikus elérhetőségére felhívják a figyelmet, továbbá bemutatják a támadó cselekmények büntetőjogi vagy más jogági értékelését. A felvilágosító internetes oldalak és kampányok legyenek figyelemfelhívóak, érdekesek. A weboldalakat a fenti tartalmakon túl színesítsék video-, podcast-anyagok, kvíz- és nyereményjátékok, valamint adjanak helyet híreknek a legfrissebb veszélyekről. A kampányok jelenjenek meg a városokban, iskolákban, fiatalok rendezvényein, az ő nyelvükön szólva.

A magánszemélyek irányában mindenképpen hangsúlyozni kell, hogy számítógépeik, mobiltelefonjaik védelméről gondoskodjanak, hiszen naponta malware-ek tucatjai jelennek meg, amelyek veszélyeztetik az eszközök működését, adatokat lophatnak, terheléses támadás végrehajtására, bitcoin-bányászatra kényszeríthetik eszközeinket. Ugyanígy fontos, hogy a kellő óvatossággal, bizalmatlansággal viseltessünk azon személyekkel szemben, akik számítógéppel végzett tevékenységünk, jelszavaink iránt érdeklődnek.

Ne feledjük, hogy amit egyszer feltöltünk az Internetre, az már ott marad. Még a legrövidebb időtartamra történő megjelenítés és törlés közben is, azt ellophatják, majd manipulálhatják és felhasználhatják az eszköz tulajdonosa, használója ellen.

Sajnos a felhasználók azt hiszik, hogy ugyanúgy ki kell tölteni minden rubrikát a közösségi oldalakon, mint mondjuk a kormányhivatalban eléntett űrlapon.

Összegzés

A személyiséglopás nem újkeletű jelenség. Az emberi jellemproblémákat megtapasztalva vélelmezhetjük, hogy egy személy egy másik személynek adja ki magát, használja iratát vagy annak nevében anyagiakról rendelkezik.

Az online személyiséglopás jelenségével összefüggő szakbizottsági munkánk során kiderült, hogy az Európai Unió tagországai a jelenséget bár jellemzően azonos keretek között értelmezik, de egységes fogalom és egységes joggyakorlat nem létezik. A fogalom széles körű és általános jellege miatt a Tanulmány is az OECD-jelentés definícióját fogadta el. Ebből adódóan vélhetőleg a Szakbizottság Tanulmánya további európai uniós állásfoglalást alapoz meg.

A büntetőjogi minősítésről szólva nem tartom támogatandónak azt a minősítést, ahol a személyi adat ellopását, mint eszközcselekményt quasi elnyeli a célcselekmény, például a card-not-present csalásoknál, amikor egy internetes vásárlást lopott bankkártyával hajtanak végre. Láthatóan két különböző jogi tárgy sérül.

A Tanulmány kriminalisztikai részében feltárta azt, hogy az online személyiséglopás módszerei jelentősen bővültek és egyre szofisztikáltabbak is lettek. Az adathalászat eszköztárában megtévesztő e-mailekkel, kémprogramokkal vagy a sértett bizalmába férkőzve szerzik meg a személyes adatokat, hol célzottan, hol random módon.

E gondolatok megírásában a büntetőjogi tapasztalatom segített. Örömmel tölt el, hogy hozzájárulhattam egy további kutatásra érdemes, számos jogi, kriminalisztikai kérdést felvető problémakör európai uniós vizsgálatahoz.

150 éves a főváros és a fővárosi rendőrség

Pest és Buda a magyar történelemben mindig meghatározó szerepet játszottak. Elhelyezkedésük a Duna két partján, a közlekedési utak csomópontjában csak erősítette a helyzetüket. A több mint ezeréves patinás múlttal rendelkező főváros jelenlegi nevét 1873-ban Pest, Buda, Óbuda és a Margitsziget egyesítése után kapta, bár már előtte is előfordult, hogy így nevezték.

„Pest és Buda fővárosként való egyesítésének gondolata már jóval korábban felmerült. A két város összetartozását és egymásrautaltságát először Széchenyi István fogalmazta meg, aki 1829-ben javasolta, hogy Pestnek és Budának Budapest néven egyesülnie kell, ő javasolta ezt a nevet is, 1831-ben a Világ című művében már használta az elnevezést.”¹

Az 1848–49-es forradalom és szabadságharc alatt Szemere Bertalan a következő mondatokkal rendelte el a főváros egyesítését:

„Miután a főváros csak úgy lesz hatalmas, ha benne egy igazgatóhatalom lesz, csak úgy lesz létében virágzó, ha törekvésében egy lélek, egy akarat által vezéreltetik, csak úgy lesz boldog, ha a külön érdekek egy közös érdekbe olvadnak fel.”²

¹ Sulyok Attiláné: Pest, Buda és Óbuda egyesülésével létrejön Budapest. Ezen a napon történt: 1873. november 17. 2022.

Forrás: <https://www.gyoriszalon.hu/news/17125/66/Pest-Buda-%C3%A9s-%C3%93-buda-egyes%C3%BCI%C3%A9s%C3%A9vel-1%C3%A9trej%C3%B6n-Budapest>

Letöltés ideje: 2022.12.03.

² „Először is hidak, azután a törvény paragrafusai fognak a kettőből egy várost csinálni...”

Forrás: https://nyolcezer.hu/cikk/generaciok/2020/11/17/eloszor_is_hidak_azutan_a_torveny_paragrafusai_fognak_a_kettobol_egy_varost_csinalni

Letöltés ideje: 2022.12.03.

A levert szabadságharc után csak az osztrák impériumot követő 1867-es Kiegyezést követően nyílt lehetőség a rohamosan fejlődő négy városrész egyesítésére, amelyről szóló törvény vitái 1872-ben kezdődtek, és az elfogadott törvény kihirdetésére még ebben az évben, hatálybalépésére 1873-ban került sor. E törvény fontos része az egyesült városrészek rendőrségeinek egyesítése és az állam alá rendelése. Miközben az 1872. évi XXXVI. törvénycikk³ pontosan fogalmaz a fővárosi rendőrség államosításáról, mégis az elmúlt száz évben többször vitára⁴ és félreértésre adott okot, hogy mikor is jött létre a BRFK⁵ elődje, az első állami rendőrség, a fővárosi rendőrség. Nézzük, mit írt erről 1933-ban a Magyar Detektív:

„Budapest székesfőváros állami kezelésbe vett, modern, nyugateurópai nívójú rendőrségének története az 1873-as esztendővel kezdődik, azzal az időponttal, amikor Buda, Pest és Óbuda egyesítése után, a három önálló város szervezetlen és avult rendszerű önkormányzati rendőrségei, egyesítetten, Budapesti m. kir. állami rendőrség név alatt, új közbiztonsági szerveként, az állam kezeibe ment át, a m. kir. belügyminiszter közvetlen rendelkezése alá. Sokan ugyan az 1881. esztendőt tekintik a budapesti államrendőrség születési évének, mert csak akkor, az 1881. évi XXI. t.-c.-kel nyert végrehajtást az 1872-iki törvény és csak ekkor került tető alá a budapesti államrendőrség mai nap is érvényben levő szervezeti szabályzata, – ez azonban nem helyes, mert 1873-ban a városi rendőrség átvétele az állam részéről ténylegesen megtörtént és már 1873-tól 1881-ig is, a nyolcesztendő átmeneti időszak alatt, a fővárosi rendőrség, mint állami rendőri szerv, a különböző városi rendőrségektől eltérően, különálló és különleges elbánnásban részesült. De a legfőbb bizonyíték arra, hogy a budapesti állami rendőrség születési esztendeje 1873 volt, az 1898-ban lefolyt negyedszázados és 1923-ban volt félszázados jubileumi ünnepség, amely mindenkor az

³ 1872. évi XXXVI. törvénycikk Buda-Pest fővárosi törvényhatóság alakításáról és rendezéséről.

⁴ Sallai János: 140 éves-e a BRFK, és ha igen, akkor miért nem. Magyar Rendészet 2022/1. szám

⁵ BRFK 140. Budapesti Rendőr-főkapitányság, Budapest. 2021.

esztendő december 15-én, a főkapitányság épületében, az akkori főkapitányok vezetése mellett, országos dísz, az általános ünneplés fénye és a legfelsőbb elismerés melege közepette rendeztetett meg.”⁶

Úgy gondolom, a fenti idézet egyértelműen magyarázatot ad a fővárosi rendőrség születésnapja körül kialakult anomáliákra, de ha valaki számára nem lenne világos, hogy mikor került állami felügyelet alá a fővárosi rendőrség, annak a már korábban is említett, a főváros egyesítéséről szóló törvény 20–21. szakaszai egyértelmű magyarázatot adnak. Eszerint:

„20. § A fővárosi törvényhatóság területén a rendőrséget egységes szervezettel az állam „fővárosi rendőrség” neve alatt saját közegei által kezeli.

A törvényhatóságnak helyrendőri ügyekben való szabályalkotási joga érintetlen marad.

21. § Az államilag kezelendő fővárosi rendőrségnél a tulajdonképeni rendőri működés a rendőri biráskodástól külön választandó. A rendőri működés szervezete, ennek a fővárossal szomszédos területekre is kiterjesztése, és azon arány és módozatok iránt, melyek szerint a fővárosi törvényhatóság a költségekhez járulni fog, a belügyminister a rendőri biráskodás iránt a bel- és igazságügyi ministerek törvényjavaslatokat fognak az országgyűlés elé terjeszteni.

Azon esetre, ha a főváros egyesítéséig ezen a fővárosi rendőrségről szóló törvény meg nem alkottatik, a tényleges egyesítés napjától kezdve a rendőrség végleges rendezéseig a főváros jelenlegi rendőri közegei közvetlenül a belügyminister hatósága alá helyeztetnek, a ki a rendőri közegek feletti fegyelmi joggal, valamint kinevezésük és előmozdításuk jogával ruháztatik fel és felhatalmaztatik, hogy a rendőri ügyekben való felelősséget a fővárosra nézve ideiglenesen szabályozza. A rendőrség költségeit illetőleg a fővárosokban e célra 1872. évben fordított összeg ideiglenesen a kincstárnak megtérítendő az egyesített főváros által és átalánykép a belügyi-

⁶ A hatvanéves budapesti magy. kir. állami rendőrség története. 1933/23–24. szám

nister költségvetésébe felveendő. A fővárosnak a helyi rendőrségre vonatkozó szabályait és határozatait a rendőrség végleges szervezéséig az állami rendőrség lesz köteles végrehajtani.”⁷

A jogszabályrészletet 1873-t követően a 30, 50 és 100 éves megemlékezésekkor és néhány rendészeti jellegű tudományos munkákban mindig beidézték.

A fent idézett jogszabály tehát egyértelműen választ ad arra, hogy a főváros egyesítésével a rendőrség az állam alárendeltségébe kerül, és a fővárosi jogszabály megszületéséig közvetlenül a belügyminiszter „hatósága alá helyeztetik”. Mindezt az 1881-es XXI. törvényjavaslat megerősíti, miszerint:

„A Budapest főváros törvényhatóságának alakításáról és rendezéséről szóló 1872. évi XXXVI. tc. 20. §-a kimondja, hogy a fővárosi törvényhatóság területén a rendőrséget egységes szervezettel az állam kezeli saját közegei által; a 21. § pedig akként rendelkezik, hogy a rendőri működésről, a rendőrség szervezetéről stb. a belügyminister, a rendőri bíraskodás iránt a bel- és igazságügyminiszterek fognak a törvényhozás elé törvényjavaslatokat terjeszteni, kijelentvén, hogy ha a fővárosok egyesítéseig ezen törvény meg nem alkottatik, a tényleges egyesítés napjától kezdve a főváros rendőri közegei közvetlenül a belügyminister hatósága alá helyeztetnek, ki egyzersmind felhatalmaztatott, hogy a rendőri ügyekben való felebbezést a fővárosra nézve ideiglenesen szabályozza.”⁸

A törvényjavaslat is evidensnek kezelte, hogy a fővárosi rendőrség már 1873-tól állami felügyelet alatt van, amelyet a fenti idézetten túl megerősített azzal, hogy az 1872. évi XXXVI. törvénycikk 20–21. §-t (azaz az államosítást) azonnal fogantatosította. Az 1873-tól kialakult helyzetet a törvényhozó ideiglenesnek, átmenetinek tartotta, amelyet nem volt célszerű hosszú

⁷ A törvényjavaslatot 1872. november 26-án tárgyalták, amelyről a Budapesti Közlöny 1872. évi tudósításai számoltak be.

⁸ 1881. évi XXI. törvénycikk indokolása a Budapest fővárosi rendőrségről.

ideig fenntartani, továbbá az akkori közbiztonsági, jogállami igények és a főváros igényei is megkövetelték, hogy a főváros feladatairól, hatásköréről, szervezetéről egy korszerű jogszabály szülessen.

Az így létrehozott fővárosi rendőrség élére azt a Thaisz Eleket nevezték ki, aki korábban már Pest város főkapitánya volt. Munkájának megítélése az utókor részéről vegyes képet mutatott és általában rossz emlékeket idézett. Így vallottak erről az 1910-ben kiadott közbiztonság almanachjában a szerkesztők:

„Az ő érája⁹ a panamázásnak, erkölcstelenségnek, meg-vesztegetéseknek és igazságtalanságoknak szakadatlan sorozata volt. Thaisznek a felelősége valóságos sarcot vetett ki minden emberre, akinek bármi néven nevezendő összekötetése volt vagy lehetett a rendőrséggel. Ez volt a budapesti rendőrség gyászorszaka.”¹⁰

Thaisz Eleknek már a budapesti főkapitányi beosztása előtt, Pest város főkapitányaként voltak a hivatalával nem összeférhető ügyei, de a bírósági döntések felmentették a vádak alól.

E folyamattal párhuzamosan Magyarországon a Közbiztonság című rendészeti szakfolyóiratban elindult a vita az országos rendőrség létrehozásáról. A rendészeti közéletben szerepet játszó rendőrkapitányok 1871-es kongresszusa¹¹ is az egységes országos rendőrség¹² létrehozása mellett lépett fel, és alkotta meg az első országos rendőrségről szóló törvényjavasla-

⁹ Thaisz Elek felesége a bordélyházat üzemeltető Reich Fáni volt, aki nem erősítette a főkapitány jó hírét.

¹⁰ A közbiztonság almanachja 1910. évre. Légrády Testvérek. Budapest, 1909.

¹¹ Szöllősy Alfréd: Az első törvényjavaslat a rendőrség államosításáról. In: A Rend. Budapest, 1927. április 20.

¹² Sallai János: Municipális rendőrségektől a centralizált, állami rendőrségig: 100 éve centralizálták, államosították a magyar rendőrséget. in: 100 éves a magyar rendőrség. Rendőrségi Tanulmányok 3. évfolyam különszám.

tot. Az országos rendőrség gondolata korábbra datálható, és Karvasy Ágostonhoz¹³ köthető, melynek első gyakorlati kiviteli próbálkozását az 1848–49-es forradalom és szabadságharc belügyminiszterének, Szemere Bertalannak az intézkedései jelentették. Később a Habsburg fennhatóság után a kiegyezést követően vált ismét realitássá, hogy egy országos rendőrséget hozzanak létre. Ennek első állomása a fővárosi rendőrség államosítása lett. A fővárosi rendőrség államosításának pontos dátuma az elmúlt 150 évben többször vitára adott okot. Volt, amikor 1873-at és volt, amikor 1881-et tekintették az állami fővárosi rendőrség születésnapjának.

A fenti helyzet tisztázását segíti elő Dorning Henrik írása, aki a rendőrség 60 éves születésnapjára szintén 1941-ben a következőket írta: „*A címet nem azért használom, mint ha teljesen egyetértenék a tartalmával. Valójában a „fővárosi rendőrség” mint állami intézmény, már 68 éves.*”¹⁴ Később a következő magyarázatot fűzte a felkérés elfogadásához. Mint ahogy a gyermeknek is van születésnapja és megkeresztelése, úgy a fővárosi rendőrségnek van egy születésnapja, 1873 és egy megerősítése, az 1881. XXI. törvény kihirdetése. Természetesen Dorning Henrik is utalt rá, hogy minden hasonlat sántít, de így számára is elfogadható volt a 60. évforduló 1941-ben való megünneplése. Ugyanakkor az 1881. év pontos dátuma vitatható, mert három időpont is szóba jöhet. A törvény szentesítésének, kihirdetésének és hatálybalépésének időpontja, amely mind-mind más napra esett.¹⁵ Úgy gondolom, hogy a 20. század egyik legjelentősebb rendészettudósának, Dorning Henriknek a megállapítása hitelesíti a fővárosi állami rendőrség születésnapját, amelyet az 1873-as időpontra lehet datálni. Mindezt megerősíti a Budapesti Közlöny 1873-as tudósítása, amely a fő-

¹³ Karvasy Ágoston: A politikai tudományok rendszeresen előadva I–III. Streibig. Győr, 1843–1844.

Munkájában egy toldalékban írta le az országos rendőrségről szóló gondolatait.

¹⁴ Dorning Henrik: A hatvanéves budapesti állami rendőrség. Magyar Rendőr 1941/24. szám. 442–443. o.

¹⁵ Sallai János: 140 éves-e a BRFK, és ha igen, akkor miért nem. Magyar Rendészet 2022/1. szám.

városi közgyűlés 1873. december 10. közgyűléséről számolt be. A közgyűlés egyik napirendi pontjaként az elnök az 1873. december 15-ére tervezett fővárosi rendőrség átadás-átvételére tett indítványt. E szerint:

„Az elnök kijelenti, hogy a főváros egyesülése már tényé vált, s rendőrségi törvényünk még nincs. Miután pedig a rendőrség átadása fontos tényező a főváros egyesítésében, kéri a közgyűlést, hogy intézkedjék e tekintetben, s küldjön ki a mai közgyűlés kebeléből egy 10 vagy 15 tagból álló bizottságot, mely a 15-én történő átadásnál jelen lehessen.”¹⁶

A közgyűlésen ezután az elnök felolvasta az ide vágó belügyminiszteri leiratot, amelyben a belügyminiszter megerősítette, hogy a fővárosi rendőrséget december 15-én helyezik a belügyminisztériumi hatóság alá.

A fővárosi rendőrség államosításának az 1873. évet erősítette Tisza Miksa is, aki 1914-ben, majd 1925-ben adta ki a magyar rendőrség történetéről szóló könyvét. Továbbá a rendészeti szakirodalom képviselői közül Baksa János, Katona Géza és Ernyes Mihály is hasonlóan vélekednek a fővárosi rendőrség államosításának időpontjáról.

Úgy gondolom, a viták ellenére megállapítható, hogy a fővárosi rendőrség 1873-ban vette kezdetét, így 2023-ban mind Budapestnek, mind a BRFK-nak lehetősége nyílik a 150 évvel ezelőtti születésnap megünneplésére és ezzel az anomáliák felszámolására.

¹⁶. Országgyűlési tudósítások a képviselőház XL. ülése. Budapesti Közlöny. 1872. nov. 26. 2178. o.

A városok rendészeti feladatai az 1920-as államosítás előtt

A dualizmus időszakában, a rendőrség 1920-ban bekövetkezett államosításáig a magyar városok rendszete sokszínű volt.

Először is fontos tudni, hogy 1873-tól már létezett egy város, ahol a rendőrséget a belügyminisztérium alá rendelték. Ez a frissen egyesült főváros, Budapest volt. Ezen kívül a dualizmus idején még létrehozták az általi Határrendőrséget (1903) és a fiumei rendőrséget (1916).

A fentiek mellett a Magyar Királyság nagyvárosaiban municipiális jellegű rendőrség működött. Ezek a városok a következők voltak: Baja, Bazin, Barija, Beregszász, Brassó, Breznóbánya, Csíkszereda, Debrecen, Dész, Déva, Dobsina, Eger Fehértemplom, Gölnitzbánya, Győr, Gyula, Gyulaféhvár, Hajdúböszörmény, Hajdúnánás, Hátszeg, Hódmezővásárhely, Igló, Jolsva, Kaposvár, Kecskemét, Kismarton, Kisujszálás, Körmöcbánya, Leibic, Máramarossziget, Medgyes, Mezőtúr, Nagykanizsa, Nagykároly, Nagyszeben, Nagyvárad, Nyíregyháza, Nyitra, Pápa, Pozsony, Pancsova, Pécs, Poprád, Segesvár, Selmec és Bélabánya, Szamosujvár, Szatmárnémeti, Szeged, Szepesváralja, Szilágysomlyó, Újvidék, Ungvár, Vác.

A fenti városok rendőrségeiről részletes információkat Tisza Miksa¹, Rédei Miklós², Endrődy Géza³ munkáiból, illetve a 60 éves a fővárosi rendőrség⁴ köteteiből kaphatunk. Ugyanakkor a fenti művekben sem találjuk meg, hogy a városi rendőrségeknek milyen szerteágazó feladatrendszerük volt. Az 1920-as államosítás előtt időszakra vonatkozóan a rendőrség

¹ Tisza Miksa: Magyarország rendőrségeinek története. „HALADÁS” NYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG. Pécs, 1925.

² Rédei Miklós: Magyarország városi rendőrsége és annak újjászervezése, tekintettel a közigazgatás államosítására. Surányi János Könyvnyomda Intézete. Győr, 1892.

³ Endrődy Géza: Magyarország rendőrsége és az államosítás. Dobay János nyomdája. Gyula, 1898.

⁴ Borbély Zoltán – Kapy Rezső: A 60 éves magyar rendőrség 1881–1941. Pesti Lloyd-nyomda. Budapest, 1942.

feladatainak áttekintésekor iránymutatást ad a fővárosi rendőrségről szóló 1881-es XXI-es⁵ törvény, amely a következőkben rögzítette a fővárosi rendőrség általános feladatait. „...működési területén a személy- és vagyon-biztonságot megóvni, a békét és közrendet fentartani, a büntetőtörvények, a rendeletek és szabályrendeletek megszegését, a véletlenségből vagy bármily természetű mulasztásból eredhető veszélyeket és károkat lehetőleg megakadályozni, a megzavart rendet és békét helyreállítani, az ezek ellen vétőket kipuhatolni és megfenyítés végett az illetékes bíróságnak vagy hatóságnak feljelenteni, illetőleg átadni, s általában a figyelő, megelőző és felfedező rendőrség feladatait a jelen törvény keretén belül teljesíteni.”⁶

A fentieken túl a törvény még a következő speciális feladatok teljesítését rendelte a fővárosi rendőrség hatáskörébe:

„a) a szabad közlekedésnek biztosítása utcákon, utakon, téreken, a Dúnán, - s bármely okból eredett közlekedési akadálynak rögtöni elhárítása;

b) intézkedni a személy- és helyi áruszállításnak minden néven nevezendő közegeit és eszközeit illetőleg mindazok iránt, mik közlekedés közben a rend, személy- és vagyonbiztonság, kényelem, s általában a nagy közönség jogos igényeinek biztosítására avagy zsarolások és bántalmazások elleni gyors és sikeres megóvására megkivántatnak;

c) a főváros területén a nyilvános színi előadásokra vonatkozó engedélyek adása - a magyar nemzeti színház kivételével - a tisztán rendőri felügyelet gyakorlása pedig a nemzeti színházat illetőleg is - a fővárosi rendőrség hatáskörébe tartozik;

d) rendelkezőleg intézkedni a közerkölcsiség és szemérem érdekeinek megóvása iránt.

A főváros törvényhatóságának ez irányban eddig fennállott azon joga, hogy a kéjnéptepekre vonatkozó engedélyek a rendőrség által csak vele

⁵ Vásárhelyi Gyula: Rendészet: rendőri büntető bírászkodás, a rendőri hatóságok és közegek részvétele a bűnügyi nyomozásban: rendőri igazgatás (rendőri szervezet, államrendészet, közrendészet). Grill. Budapest, 1911.

⁶ 1881. évi XXI. törvénycikk a Budapest-fővárosi rendőrségről

egyetértőleg adathatnak, nézetkülönbség esetében pedig a belügyminister dönt, továbbra is fentartatik;

e) mindennemű nyilvános előadások, mutatóványok, tánczvigalmak, fáklyás és egyéb menetek a fővárosi rendőrségnél jelentetnek be, s a mennyiben azokhoz a fennálló törvények vagy törvényes gyakorlat szerint engedély kivántatik, adja az engedélyeket; az üzletszerű ily előadásokért az 1875. évi XXV. tc. 7. és következő §-ai által megállapított díjakon kívül fizetendő díjak minimumát és maximumát - a belügyminister jóváhagyása mellett - a fővárosi közgyűlés, az engedélyek kiállításáért és a rendőri segédletért járó díjakat pedig, szintén belügyministeri jóváhagyás mellett, a fővárosi rendőrség állapítja meg. Egyes konkrét esetben a fentebbiek szerint megállapított szabályrendelet korlátai között, a fővárosi rendőrség alkalmazza a díjtételeket, s az előadás díját a főváros, az engedély kiállítása és a rendőri segédlet díját pedig a rendőralapba szolgáltatja be;

f) törvényes hatáskörében életbelépteti a béke és közrend fentartására, s ha az megzavartatott, annak helyreállítására esetenként szükséges intézkedéseket.”⁷

A XIX. század végén a magyar városok rendőrségei a fővárosi mintát követve alkották meg szabályzataikat, de az adott városok tradícióit és anyagi lehetőségeit szem előtt tartva, városonként eltérő szabályzatok, utasítások születtek. Az eltérések abból is adódtak, hogy a municipiális rendszer következtében az adott város rendőrsége felett döntően a városi vezetés diszponált, és annak érdekei érvényesültek, illetve a vidéki városok sokszínűsége is befolyásolta az adott településeken a veszélyforrásokat, amelyeket a rendőrségnek el kellett hárítania. A feladatok teljesítését ugyanakkor nehezítette, hogy városonként eltérő anyagi feltételek álltak rendelkezésre, ebből adódóan kevesebb rendőr állt szolgálatban, ami a rendőrök leterheltségét fokozta. Továbbá a városi vezetésnek való alárendeltség egy bizonyos kiszolgáltatottságot eredményezett a rendőrségnek, így minden

⁷ 1881. évi XXI. törvénycikk a Budapest-fővárosi rendőrségről

munkát el kellett nekik végezni, ami a városonál előfordult a csatornatisztítástól a levélhordásig, ami azonban elvonta az erőt a nyomozástól, rendfenntartástól.

A városok rendőrségeinek helyzetét tovább nehezítette, hogy szervezeteikre, feladatrendszerükre⁸ nem volt egy átfogó szabályozás, hanem egy-egy törvény bizonyos szakaszai fogalmaztak meg kötelezettségeket számukra. Egyenként ez nem is lett volna sok, de egymás mellé állítva nagyon széles skálán jelentős mennyiségű feladatok kerültek a városi rendőrség hatáskörébe. Az általános közrendészeti, rendfenntartási, építészrendészeti, útrendészeti, mezei rendészeti, tűzrendészeti, orvosrendészeti feladatok mellett többek között a szociális, gyermekügyek, városi italmérések nyitva tartása, közvilágítás mind-mind feladatként a rendőrségnél csapódtak le.

A fentiek jól ábrázolják, hogy a fővárosi rendőrség feladatrendszerén túl milyen sok és eltérő feladatok jelentkeztek a helyi rendőrségeknél, amelyekhez a személyi és anyagi feltételek általában eltérő arányban, de hiányoztak a városi rendőrségeknél. Mindez hozzájárult, hogy az 1871-es évtől néhány város rendőrkapitányai időnként összeültek, és a rendőrkongresszusokon a rendőrség államosítása mellett foglaltak állást. A rendőrség államosítását erősítette az állami vezetés is, de a helyi városi vezetés félt az állami túlhatalomtól, ezért hosszú ideig meg tudta akadályozni a vidéki rendőrségek államosítását. A városok rendészeti feladatainak felkutatását segítette, hogy egyes városok vezetése által hozott rendészeti rendeleteket⁹ kiadtak, így azokból néhány példány a könyvtárakban fennmaradt.

⁸ Bacsárdi József – Christián László: Önkormányzati rendészet. Dialóg Campus. Budapest, 2018.

⁹

1. A zsidóskodásról. Fuchs A. Kny. Újpest, 1912.
2. A fogadó, kávéház és kávémérési iparokról. Fuchs A. Kny. Újpest, 1912.
3. A közegészség és testi épség elleni kihágásokról. Fuchs A. Kny. Újpest, 1912.
4. A csendháborítás eltiltásáról. Fuchs A. Kny. Újpest, 1912.
5. A kivilágítások és fáklyásmenetek rendezéséről. Fuchs A. Kny. Újpest, 1912.
6. Torda rendezett tanácsú város közigazgatási és közrendészeti szabályrendeletei 1879. Stein J. Kolozsvár, 1879.
7. Nagyvárad seprő: egy napi-lap (de szól az egész évről): a seprészlet-rendészet-érdekeszet hivatlan közlönye. íj. Berger S. Ny. Nagyvárad, 1890.

A fenti helyzetet jobban megérthetjük, ha részletesen is illusztráljuk a városi rendőrségek feladatait, amelyek az államosítás előtt (1920) a következők voltak:

1. A személy- és vagyonbiztonság feletti őrködés. Lopások és más bűntények, vétségek felderítése, a tettesek kinyomozása, a bíróságnak vagy ügyészségnek átadása. A körözött személyek és fegyencek nyilvántartása, szökött fegyencek és vádlottak, valamint szökésben levő katonák üldözése.¹⁰
2. Városok közrend és közcsend feladatai feletti őrködés.¹¹
3. Városokban a nyilvános helyeken, rendezvényeken a rend fenntartása, éjjel a csendre, nappal a rendre való ügyelés.
4. Az 1874. évi VIII. törvénycikk a métermérték behozataláról szóló törvény 19. §-a szerint – „*a törvény határozatainak meg nem felelő mértékek és mérőeszközök használata a közforgalomban a szabályellenes mérőeszközök elkobzásán kívül közigazgatási úton behajtandó és 100 forintig terjedhető pénzbírsággal fenytendő, fennmaradván azonkívül a netáni bűnvádi eljárás alkalmazása*” – a büntetés kiszabását a városi rendőrségre bízta.
5. A városokban a vendéglők, szállodák, kávéházak, mulatóhelyek és korcsmák felügyelete, mulatságok, zeneestélyek és bármilyen szórakoztató előadások engedélyezése.

8. Rendőri bejelentésekre és Pozsonyba érkező külföldiek nyilvántartására vonatkozó szabályrendelet. Pozsony, 1889.

9. Utasítás a Nyitra városi rendőrség számára. özv. Neugebrauer Annánál, Nyitrán. 1886.

10. Szabályrendelet a rendőri bejelentés intézménynek Debreczen szab. kir. város területén életbeléptetéséről. Debrecen, 1980.

11. Szolgálati szabályzat Halas rt. város. Práger Ferencnél, Halas, 1889.

¹⁰ Kopasz Gábor: A magyar városok rendszete a dualizmus korában. In: Levéltári Szemle 1963/1–2. szám. Budapest. 139–159.

¹¹ Baranyavármegye szabályrendelete a közcsend és közrend háborítása által elkövetett kihágásokról. Pécssett, Nyomatott Taizs József könyvnyomdájában. 1908.

6. 1876. évi XIII. törvénycikk a cseléd és gazda közötti viszony szabályozásáról; a gazdasági munkásokról és a napszámosokról szóló törvény városokban való végrehajtásáért a rendőrkapitány a felelős.
7. Építésrendészeti feladatok, építkezési szabályok betartatása.
8. Az adott település tűzrendészeti feladatainak ellátása. Például Gyöngyös város rendőrkapitánya „...*évenként legalább kétszer tűzvizsgálatot tart, mely vizsgálatról jegyzőkönyv veendő fel és annak egy példánya a rendőrségnek, másik a tűzoltó-parancsnokságnak adatik ki.*”¹²
9. Nem engedélyezett népcsoportosulás és összecsendülés megakadályozása, feloszlata, a szervezők, felbujtók elfogása.¹³
10. A város területén a törvényeket, rendeleteket és tilalmakat szándékosan megsértők figyelmeztetése, feljelentése, elfogása.¹⁴
11. Szökött vagy igazolni magát nem tudó katonák, honvédek letartóztatása, bekísérése.¹⁵
12. A város területén bárhol, bármikor előtalált csavargókat igazoltatni, előállítani.¹⁶
13. A közegészségügyi, orvosrendészeti előírások megtartásának felügyelete.
14. A város közterületein lévő fákat, épületeket, tárgyakat rongálókat igazoltatni, előállítani.¹⁷
15. „*A város belterületén disznópörkölést teljesítőket feljelenteni.*”¹⁸

¹² Gyöngyös város tűzrendészeti szabályrendelet 2. §. Sima D.né. Gyöngyös, 1912.

¹³ Utasítás a Nyitra városi rendőrség számára. Nyitrán, özv. Neugebauer Annánál, 1886. 4. o.

¹⁴ Kopasz Gábor: i.m. 139–159. o.

¹⁵ Uo.

¹⁶ Szolgálati szabályzat Halas rendezett tanácsú város rendőrsége részére. Práger Ferencz-nél, Halas, 1889., p. 4.

¹⁷ Kopasz Gábor: A magyar városok rendszete a dualizmus korában. In: Levéltári Szemle, 13., Budapest, 1963. 1–2. szám, pp. 139–159.

¹⁸ Uo.

16. A város közlekedési útvonalainak, hídjainak tisztántartásának felügyelete.¹⁹
17. Rendőri kihágási ügyekben bírói hatósági jogkör gyakorlása.²⁰
18. Közutak, közterek világításának felügyelete.
19. Erkölcsrendészeti feladatok gyakorlása.
- „a) a fiatalság éjjeli időben ne csavarogjon az utcákon;
b) a fonókban az erkölcstelen ledér viselet ne harapódzék el;
c) a nyilvános táncmulatságok korlátozva legyenek;
d) a lelkészek által előterjesztett panaszok vagy kifogások megfelelő figyelemben részesíttessenek;
e) mindkétnemű egyének fürdése korlátoztassék;
f) vadházasságban élők ellen, a mennyiben közbotrányt okoznak, a község területéről való kitiltás alkalmaztassák;
g) a kéj nők felett egészségrendészeti felügyelet gyakorlatáról gondoskodjék, betegek gyógykezelés alá vétessenek s mulasztás esetén hazájukba tolonczoltassanak;
h) a kerítők kinyomozása és a bírósághoz való feljelentése.”²¹*
20. *„Intézkedett sürgős esetekben a lelencek, siketnémák, elmebajosok biztonságba helyezéséről.”²²*
21. Rendkívüli halálesetekben az orvosrendőri boncolások elrendelése, hullaszállítási engedély kiadása. Temetkezési rendészeti feladatok ellátása.
22. A város területén italmérési engedélyek kiadása, büfék, vendéglők, italmérők nyitva tartásának engedélyezése, felügyelete.²³

¹⁹ Koller Gyula: A városok tisztítása..., mint az egészségi rendszet legfontosabb feladata. Budán, M. Orvosi Kvk. Társ., 1869.

²⁰ Kopasz Gábor: A magyar városok rendszete a dualizmus korában. In: Levéltári Szemle 1963/1-2. szám. Budapest. 139–159. o.

²¹ Magyar Közigazgatás 1907/29. szám. 2. o.

²² Kopasz Gábor: i.m. 139–159. o.

²³ Kerny Géza – Illek Aladár: A kávéházak, vendéglők, korcsmák, szállodák (fogadók), kávémérések és pálinkamérésekre vonatkozó törvények és szabályrendeletek. Kiad. Horváth Márk, Pátria. Budapest, 1910.

23. *„Segédek, tanoncok, munkások, helybeli iparosok, kereskedők, cselédszerzők, cselédek, kéjhölgyek, bérkocsisok, hordárok és a közpénztárból segélyezett szegények nyilvántartása.”*²⁴
24. Ipari igazolványok kiadása, nyilvántartása, felügyelete.
25. Házalók, bérkocsisok, gyepmesterek felügyelete.
26. Csavargók, munkanélküliek, idegenek, koldusok kitoloncolása.
27. Az 1879. évi XL. törvénycikk a magyar büntető törvénykönyv a kihágásokról alapján a hatáskörbe utalt kihágások esetén határozathozatal.
28. Piacrendészeti feladatok, árjegyzékek és egyéb statisztikai adatok gyűjtése.
29. Erkölcsi bizonyítványok kiállítása.
30. A város közlekedésrendészeti szabályainak betartatása.
31. A város határában a mezőrendőri²⁵ felügyelet ellátása.
32. Közvetett vagy közvetlen segítségnyújtás a város területén, baleset esetén a polgároknak. Például mentő-orvos hívása, azonnali elsősegélynyújtás.
33. *„Végül a városi rendőrkapitányság teendői közé tartoztak mindazok az ügyek, amelyeket szabályrendeletek, törvények, vagy felettes szervek hatáskörébe utaltak, mint pl. a már említetteken kívül: hirdetmények közzététele, vagyoni és szegénységi bizonyítványok kiállítása, országos vásárok meghirdetése, vidékről küldött kézbesítések továbbítása, bitang jószágok elárverezése, pénzbüntetések behajtása, cseléd-, bordély-, munka- és házalási könyvek kiállítása, stb.”*²⁶

²⁴ Uo.

²⁵ Bacsárdi József – Christián László – Sallai János: A mezei rendőrségtől a mezei őrszolgálatig. MAGYAR RENDÉSZET. Budapest, 2018. 31–47. o.

²⁶ Kopasz Gábor: i.m. 139–159. o.

A dualizmus rendészetének²⁷ sokszínűségét igazolja, hogy az állami rendőrség mellett többféle rendőrség, rendészeti hatóság végzi tevékenységét. Így például a mezei rendőrség, amelynek feladatait 1840 óta szabályozta törvény, továbbá az 1870-ben törvény által szabályozott gátrendőrség, a községek²⁸, városok rendőrségei, amelyek a rendészet teljes skáláján feleltek a rend, a tűzrendészeti²⁹ továbbá a mentési feladatok végrehajtásáért.

Győr esetében a városi kapitánynak vannak alárendelve: rendőrségi és a városi börtönmesterek, házi szolgálta, tűztoronyőrök, éjjeli őrök, fizetési tűzoltók és a mezőőrök. Az összes rendőr szolgálati nyugdíjat kap. Fővárosi mintára egyenruhát hordanak. A rendőrséghez tartozik a mentőszervezet is, amely az elsősegély-felszerelés mellett oldalfegyvert és pisztolyt is hord.³⁰

Kassán 1894-ben a túl szigorú főkapitány miatt egy rendőr őrmester elbocsátásakor fellázadt a legénység, amelyet a csendőrség segítségével kellett leverni.³¹ „*Alig van város, melynek rendőrsége oly korrumpált, fegyelmezetlen és elhanyagolt lett volna, mint a kassai.*”³²

Kecskemét: A város tizedekre van felosztva. A jelen század elején 8 tized volt, azóta még három tized alakult. Már a XVIII. században minden tizedben egy fizetési tizedes volt alkalmazva, melyhez később egy második járult. Ezek valóságos közbiztonsági közegek voltak. Szemmel tartották tizedükben a lakosságot és annak a hatóságot érdeklő minden viszonyát. Az idegeneket bejelentették; kóbor és gyanús személyeket bekísértek. A korcsmák, tűzrendőri és köztisztasági, közegészségügyi meghagyások

²⁷ Ernyes Mihály: Magyarországi rendőrségek a dualizmusban és a két világháború között.

Forrás: http://real.mtak.hu/93524/1/RTF_XXVIIIevf_56sz_015-052.pdf

Letöltés ideje: 2020. 01. 20.

²⁸ Községek feladatai: *kezeli a mezei, a tűz- és közrendőrséget.* Forrás: 1886. évi XXII. törvénycikk a községekről

²⁹ Lásd bővebben: 1869. évi június hó 17-én kiadott 3365. sz. alatt kelt BM körlevél.

³⁰ Endrődy Géza: Magyarország rendőrsége az államosítás előtt. Dobay János Könyvnyomdája. Gyula, 1898. 28. o.

³¹ Uo. p. 36.

³² Uo.

megtartása felett őrködtek. A büntetteseket, hatósági intézkedések megszegőit följelentették. Éjjel az őrjárattal együtt működtek, az egyik tizedes éjjel előtt, a másik éjjel után járt tizedében, mint éjjeli őr.³³

Selmecbánya: Az a céltudatos működés, összhang, határozott cselekvési irány, katonás és azért mégis patriarchális szellem, fegyelem, rend és tisztaság, mely az egész intézményt jellemzi, mind arra engednek következtetni, hogy ott a vezetést egy sokoldalú, tanult, erélyes s hivatásának magaslatán álló öntudatos fő intézi, mely a hivatalos szigort az alárendeltek iránti jóakarátú bánásmóddal s bajtársias gondoskodással nagyon szépen össze tudja egyeztetni.³⁴

Körmöcbánya volt az a város, ahol a vagyon- és életbiztonság, valamint a rendőrség államosítása iránt közömbösen viselkedett a város vezetése, ahol nagy szervezatlenség uralkodott.

Losonc ellentétben Körmöcbánya városi vezetésével, kiemelt figyelmet fordított polgárainak biztonságára, és jó fizetést adott rendőreinek.³⁵

Igen érdekesek Nagykanizsa rendőrségének feladatai, amelyek a következőket foglalták magukban:

1. minden megfogottakat megexaminálni, azokat megbüntetni, vagy születési helyükre küldeni
2. koldusokat regulálni
3. pékekre, mészárosokra, sütőasszonyokra instructió szerint vigyázni
4. kutakra vigyázni
5. czéhekre felügyelni
6. verekedőket lecsukni és megbüntetni
7. mértékvizsgálatot teljesíteni
8. erkölcsökre vigyázni
9. a katona beszállásolást minden lakosra igazságosan elosztani

³³ Uo. 43. o.

³⁴ Uo. 77. o.

³⁵ Uo. 174. o.

10. tüzi veszedelem estén az okainak kiderítése végett nyomozást teljesíteni

11. konyha-vizsgálatokat szigorúan teljesíteni³⁶

Gyöngyös város tűzrendészeti szabályrendelete egyértelműen rögzítette, hogy a városban a tűzrendészetet a városi kapitány útján gyakorolja a városi vezetés.³⁷

Debrecen³⁸: „*Utcákon és köztereken árukat, hordókat, ládákat, tüzi vagy épületfákat vagy más, a szabad közlekedést akadályozó tárgyakat, nagyobb halmazt képező földet s egyéb anyagokat a rendőrkapitányság engedélye nélkül lerakni, vagy általában a közlekedést bármi módon megakadályozni, megengedett lerakás vagy a házakhoz tartozó oldalcsatornák építése esetén kitételét elmulasztani ... tilos.*”³⁹

Szamosújvár: A városi kapitánynak és helyettesének első fokon kell eljárni azokkal szemben, akik az alábbi ügyekben megsértették a szabályokat.

1. Éretlen vagy romlott, egészségre ártalmas gyümölcsöt árult.
2. Szemetet, trágyát, emésztőgödör tartamát a város területéről nem hordja ki.
3. Aki a szemetet, ganét, moslékot, havat, jeget egészségre ártalmas anyagot az utcára vagy a nem kijelölt helyre hordja ki.
4. Járdákon szekérral vagy targoncával közlekedik, kisgyermeket úgy kocsikáztat, hogy azzal más veszélyeztet.

³⁶ Uo. 179. o.

³⁷ Gyöngyös város tűzrendészeti szabályrendelete 1.§. Sima D-né. Gyöngyös, 1912.

³⁸ Debreczen szab. kir. város rendőr-kapitánysági tisztviselői, segéd és kezelő személyzete valamint rendőrlegénysége által viselendő egyenruha és rangjelzés megállapításra vonatkozó szabályzat. Debrecen, kn., 1875.

³⁹ Szabályrendelet a testi épség és közbiztonság, közrend és csend, közszemérem, továbbá a tulajdon elleni rendőri kihágások tárgyában. Kn., Debrecen, 1888.

5. Aki a város területén lovat vagy marhát szabadon hagy, szabadon enged.
6. Aki templomba, színházba, rendezvényre, táncvigadalomra kutyát visz magával.
7. Azzal a vendéglőssel szemben, aki a nála megszállt vendég bejelentéséről elfeledkezik.
8. Azokkal a kéjhölgyekkel szemben, akik este 9 óra után az utcán vagy népkertben kóborognak.⁴⁰

Összegezve megállapítható, hogy az 1920-ban elkezdődött központosítás és államosítás előtt a Magyar Királyság területén rendészeti rendszerről nem beszélhetünk, a városonként eltérő rendőrségek és a rendészeti feladatok sokszínűsége volt jellemző. Egyes városokban a rendőrségek az önkormányzatnak való alárendeltsége nagyfokú kiszolgáltatottságot eredményezett, ami megmutatkozott a feladatok sokaságában és sokféleségében. A feladatok skálája nagyon széles volt a levélhordástól a csatornatisztításon át a rendfenntartásig, a bűnügyi feladatokig. S bár a fővárosi rendőrség számára kiadott szolgálati szabályzatok, utasítások, főkapitányi rendeletek mintául szolgáltak egyes városok rendőrkapitányságai számára, a helyi sajátosságok, erőviszonyok alakulása miatt egy-egy város rendőrségének feladatai eltértek (általában kiegészültek, bővültek) a fővárosi rendőrségről szóló törvényben megfogalmazott feladatoktól.

A korszakról rendelkező források alapján egyértelműen beazonosítható, hogy a városok rendőrségeinek feladatai a következő főbb nagyobb csoportokba sorolhatók:

1. bűnügyi rendészet
2. cselédrendészet
3. engedélyügyek
4. építésrendészet

⁴⁰ Szamosújvár városának a rendőri kihágások tárgyában alkotott szabályrendelete. Görög kath. egyházmegye gyorssajtója. Szamosújvár, 1883.

5. erkölcsrendészet
6. közegészségügy-orvosrendészet
7. közigazgatási rendészet
8. mezei rendészet
9. rendfenntartás-közrendészet
10. út-közlekedés rendészet
11. vásár-piac rendészet
12. egyéb feladatok

Az 1920-ban bekövetkezett államosítás után a trianoni békediktátum miatt egy kisebb területen sok kerület a sokszínű rendőrségből egy azonos profilú állami rendőrség létrehozására tett kísérletet.

TARJÁN G. GÁBOR

A szocialista törvényesség nyomában Rendőrség anno: 1953–1956

Az 1950-es évek derekára a korábbi évek törvénytelenégei előtérbe helyezték a fegyveres testületek és a rendvédelmi szervek párt- és állami kontrolljának megerősítését.¹ A rendőrség munkájával többször foglalkozott a Magyar Dolgozók Pártja, illetve annak Politikai Bizottsága. Meghatározták a feladatokat, szervezeti felépítéseket. Például az 1951. november 15-i ülésen nem fogadták el a rendőrség egyéves munkájáról szóló jelentést. Ezt a „szovjet tanácsadó elvtársak bevonásával kellett korrigálni”. A rendőrség Politikai Osztályának feladatait a K. V. 1950. február 1-jei határozatában részletesen előírta. Az 1952. július 17-i ülésen hangsúlyozták, hogy Jobban „értékesíteni kell a régi közrendészeti szakmai tapasztalatokat, (és) (...) nagyobb nyomatékkal és következetességgel gondoskodni kell arról, hogy a szocialista közrendészeti tapasztalatokat átvegye a magyar közrendészet.”²

Az MDP Politikai Bizottság 1953. április 16-i ülésén foglalkozott a rendőrség munkájával – ehhez szakszerű „hétteranyagot” készítettek – és megállapította, hogy a Belügyminisztérium vezetői nem hajtották végre a Központi Vezetőségnek a rendőrség munkájáról szóló 1952. július 17-i ha-

¹ Jobst Ágnes: A Belügyminisztérium működésének szabályozása 1956 nyarán. 1. o.

Forrás: https://www.betekinto.hu/sites/default/files/betekinto-szamok/2011_1_jobst_0.pdf.

Letöltés ideje: 2022.11.28.

² Jegyzőkönyv a Politikai Bizottság 1953. április 16-án du. 5 órakor megtartott üléséről. Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltár.

Forrás: https://adatbazisokonline.hu/pdfview2?file=static/documents/mszmp_mdp/HU_MNL_OL_M-KS_276_53_102.pdf

Letöltés ideje: 2022.11.28.

tározatát. „A KV. határozata óta eltelt 9 hónap alatt a rendőrség munkájában említésre méltó javulás nem tapasztalható, sőt egyes területeken visszaesés mutatkozik. Ennek ellenére a jelentés nem veti fel a rendőrség munkájában még meglévő súlyos hibákat és hiányosságokat.

A K.V. határozata ellenére megszűnt vagy nagyon lassan folyik a hortista (!) rendőrök eltávolítása. A Politikai Bizottság utasítja a Belügyminisztérium vezetőit, hogy a K.V. ide vonatkozó határozatát maradéktalanul hajtsák végre. A rendőrség munkájának megjavítására meg kell erősíteni a Belügyminisztérium Közrendészeti főosztályát. Erélyesen fel kell lépni a főosztályon mutató bürokratikus, lélektelen munka, a bíráló elfojtása és a bírálók üldözése ellen.”³

Sztálin halála után 1953. június 13–16. között magyar delegáció tárgyalt Moszkvában. A bíráló elsősorban Rákosinak szólt, „de a kritikából kijutott a vezetés többi tagjának is. A belügyi és igazságügyi, valamint az Államvédelmi Hatóság (ÁVH) munkáját érintő vádpontokat Berija fogalmazta meg, aki a helyzet megjavítására kész intézkedési tervvel állt elő: „Két mód van tehát a helyzet megjavítására. Egyik mód: a Belügyminisztérium élére felelős embert állítsanak, aki gazda lesz a területen és kijavítja a hibákat. Másik mód: Rákosi elvtárs közvetlenül irányítja a belügyi és ÁVH-szervek munkáját. Ez utóbbi mód nem helyes.”⁴

A moszkvai tárgyalások alapján a Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetősége 1953. VI. 27–28-án kritikus hangvételű ülésen elemezte az ország helyzetét, fogalmazta meg a hibák és a bűnök kijavításának lépéseit. A tanácskozáson Nagy Imre kijelölt miniszterelnök (ön)kritikus beszédében szólt a rendőrség és az államvédelmi szervezet munkáját jellemző törvénysértésekről, a „szocialista” törvényesség helyreállításának szükségese-

³ Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltár, Jegyzőkönyv a Politikai Bizottság 1953. április 16-án du. 5 órakor megtartott üléséről.

Forrás: https://adatbazisokononline.hu/pdfview2?file=static/documents/mszmp_mdp/HU-_MNL_OL_M-KS_276_53_119.pdf

Letöltés ideje: 2022.11.28.

⁴ Baráth Magdolna: Az államvédelem az egységes Belügyminisztériumban. Betekintő, 2010. 3. sz. 1. o.

ségéről, az internálótáborok felosztatásáról, valamint a széleskörű amnesztia meghirdetéséről is. Ennek szellemében az MDP K.V. 1953. június 28-i határozata megállapította, hogy *„a dolgozó tömegekkel szemben széles mértékben alkalmaztak és alkalmaznak adminisztratív módszereket, a rendőrség, a bíróságok tömegesen büntetnek, és a hatóságok ridegen bánnak a lakossággal, s gyakoriak az önkényeskedések (...) 1951–1953. V. 1. között, vagyis két év és négy hónap alatt a rendőrség mint kihágási bíróság, kereken 850 000 esetben szabott ki büntetést. Számos esetben alaptalanul tartóztatnak le állampolgárokat, gyakran nem tartják be a törvényes, alkotmányos előírásokat, amelyek védik az állampolgárok jogait, személyes szabadságát és biztonságát.”* Összességében a rendőrség *„helytelen, a dolgozókkal szemben rideg”* magatartást tanúsított.⁵

1953. július 15-én az MDP Politikai Bizottság, majd a minisztertanács is az Államvédelmi Hatóság és a belügyi tárca összevonása mellett döntött. Az új feladatú és hatáskörű Belügyminisztérium magába foglalta az Államvédelmi Hatóságot, a Kormányőrséget, az egységes vezetés alá vont Belső Karhatalmat és Határőrséget, a közrendészeti főosztályból létrehozott Országos Rendőr-főkapitányságot, a légoltalom, a tűzoltóság, a büntetés-végrehajtás országos parancsnokságát, a KEOKH-t, valamint a munkájukat kiszolgáló, segítő anyagi-technikai részlegeket.⁶ Miután létrehozták az egységes, közigazgatási ügykörét elvesztő minisztériumot, Budapesten és a megyékben főosztályokat, a kapitányságok helyett osztályokat szerveztek. A főosztályok államvédelmi, rendőri, büntetés-végrehajtási, légoltalmi, tűzrendészeti, titkársági, személyzeti, anyagi-pénzügyi és híradó egységek-ből álltak. Az osztályok élére államvédelmi tisztek kerültek, a volt vezetők rendőri helyettesek lettek. A felügyeletet az Országos Rendőrkapitányság

⁵ A Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetőségének kibővített ülése, 1953. június 27–28.

Forrás: <http://www.rev.hu/sulinet45/szerviz/dokument/MDPKV.htm>
Letöltés ideje: 2022.11.28.

⁶ Botos János: Gerő Ernőtől Biszku Béláig. A belső ügyek minisztériumából „rendőrmisztérium”. In: Emlékkönyv Öry Károly születésének 85. évfordulója tiszteletére. Szerme Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság. Budapest, 2018. 42. o.

látta el. 1953 nyara és 1956 késő ősze között a belügyi tárca feladatköre a közigazgatási, közjogi feladatok átcsoportosítását követően a rendőri és az államvédelmi tevékenység irányítására szűkült le.

Ebben az évben megkezdték a körzeti megbízotti szolgálat kialakítását, majd 1955-ben az önkéntes rendőri csoportok megszervezését.

A fővárosban a főkapitányság neve BM Budapesti Főosztályra változott, ami 1954-re is áthúzódó szervezeti változással járt. Felállították a főkapitánysági törzs keretében az ügyeleti alosztályt, amely hivatalos időben futárszolgálatként működött, majd az operatív osztályoktól naponta vezényelt 10–12 nyomozóval ellátta az azonnali intézkedést igénylő feladatokat.

1954 tavaszán hagyták jóvá a BM Budapesti Főosztály rendőri rendszeresített létszámát, amit 4 659 főben határoztak meg. Ezen belül a központi állományét 1 375, a kerületi osztályokét 3 284 főben. Szeptemberre a racionalizálás jegyében a főosztály létszámát 828 fő státusszal csökkentették: ebből 72 főt az Országos Rendőrkapitányságnak, 18 főt Hajdu-Bihar megyének adtak át, 266 fő státusz az objektumok őrzéséből szabadult fel, „*így a tényleges csökkenés 472 fő státusz*”.⁷ Ezt követően a budapesti főosztály rendőri rendszeresített létszáma 3 831 fő lett, a központi apparátusé 996 fő, a kerületeké 2 835 fő.

A Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetősége 1954. március 12-én határozatot hozott a Belügyminisztérium budapesti és megyei szerveinek pártellenőrzéséről.⁸ A K.V. dokumentuma utal saját korábbi, 1953. júniusi határozatára, amely „a párt egyik legfontosabb feladatákként jelölte meg a törvényesség feltétlen biztosítását az államélet minden területén és nem utolsósorban a belügyminisztériumi szervek munkájában”. Ez utóbbiak fokozott pártellenőrzése feltétele annak, hogy a törvényesség következetesen – a párt és a kormány határozatai szerint – érvényesüljön. A határozat öt

⁷ Ladvánszky Károly r. őrnagy, az ORK titkárság vezetője által készített jelentés a BM Budapesti Főosztály rendőri rendszeresített létszámáról. Budapest, 1954. szeptember hó 16-án. Másolat. BRFK Központi Irattár, 5-e-N (1995-1996-os irattári állapot)

⁸ Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetősége. Határozat a Belügyminisztérium budapesti és megyei szerveinek pártellenőrzésére. H/25/1954.

pontban foglalta össze a pártellenőrzés célját. A BM szervezetnek törvényesen, a párthoz és kormányhoz „tántoríthatatlan hűséggel”, a hibák elleni küzdelemmel, megfelelő kádermunkával, a politikai osztályoknak, párt-szervezeteknek az irányelvek és szabályzatok szellemében kell végezniük munkájukat.

A határozat kiemeli, hogy a volt Államvédelmi Hatóság (ÁVH), annak budapesti és megyei operatív szervei fölött a párt tényleges ellenőrzést nem gyakorolt, a szervezet volt vezetője és bűntársai „*a pártellenőrzés hiánya folytán*” éveken át ellenséges aknamunkát folytattak. Az operatív és vizsgálati munkában rendszerré vált a törvénytelenység, az erőszak alkalmazása, a jegyzőkönyvek és vallomások meghamisítása; ezeket a törvénytelen és aljas módszereket gyakran ártatlan emberekkel, dolgozókkal és becsületes kommunistákkal szemben alkalmazták. „*Az államvédelmi szerveket osztályidegen, ellenséges elemek gyűjtőhelyévé tették. Ahelyett, hogy a munkásosztály, a dolgozó nép ügyét védték volna, összejátszottak volt nagytőkésekkel és más ellenséges elemekkel, fedezték ezek üzelmeit, áruba bocsátották az államvédelmi szervek tekintélyét és befolyását. Két kézzel szórták az állam millióit és maguk mérhetetlen korrupciónak voltak részesei.*” Megállapították, hogy a volt ÁVH volt vezetője, Péter Gábor és bűntársai a párt és a kormány fölé igyekeztek helyezni a szervezetet. „*Avantgardista szellemet*” fejlesztettek ki és terjesztettek, hogy ennek révén az államvédelmi szerveket kivonják a párt ellenőrzése alól. Mindebből az a tanulság, hogy szigorúbb, rendszeres és következetes pártellenőrzést kell megvalósítani a belügyi szervek egész munkája felett, hogy az elmúlt években történtek többé ne ismétlődhessenek meg.

Szabályozták a budapesti és megyei pártbizottságok és a Belügyminisztérium budapesti és megyei főosztályainak egymáshoz való viszonyát. A belügyi főosztályvezetők a speciális adatok kivételével – többek között az állambiztonsági és operatív munka, fegyverzet, létszám – kötelesek a főosztályok munkájáról a pártbizottságoknak beszámolni. Ebbe a körbe tartozik – a legfontosabbakat kiemelve – a belügyi szervek lakossághoz való viszonya, a megye közbiztonsága, az ellenség tevékenységének iránya, a közlekedési balesetek elleni harc, a személyi állomány erkölcsi-politikai,

fegyelmi állapota, a saját működési területen történt rendkívüli események. A pártbizottságok észrevételeket, javaslatokat tehetnek, de utasításokat nem adhatnak a főosztályvezetőknek. A budapesti és megyei pártbizottságok első titkárai a BM fővárosi és megyei főosztályainak egész munkáját ellenőrizhetik. A pártbizottságok a szakmai és politikai apparátus munkájában tapasztalt hiányosságokról és azok kiküszöböléséről tegyenek javaslatot a BM szervek vezetőinek, a hiányosságokról tájékoztassák a K.V. Adminisztratív Osztályát. A feladatok értelemszerűen vonatkoztak a városi, a budapesti kerületi és a járási pártbizottságokra, illetve azok első titkáira is.

A határozat azt is deklarálta, hogy a budapesti és megyei pártbizottságok adminisztratív osztályai a felső pártszervek és a saját pártbizottságuk határozatainak végrehajtása érdekében ellenőrzik és segítik – a legfontosabbakat említve – a belügyi szerveknél működő

1. politikai apparátus – a politikai helyettesek és megbízottak – és pártszervezetek működését;
2. a politikai osztályok, politikai helyettesek és megbízottak párt- és hazaszeretetre, a „*Szovjetunió iránti rendületlen hűségre*” való nevelését;
3. az egyszemélyi parancsnoki rendszer szüntelen erősítése érdekében végzett politikai munkát;
4. a szakfeladatokhoz kapcsolódóan a párt- és DISZ-szervezetek irányítását;
5. a káderek „kiválogatását”, nevelését, iskolázását, a személyi állomány fegyelmi helyzetét, „*eszmei-politikai és általános műveltségi színvonalát*”;
6. a szocialista törvényesség betartását.

A BM budapesti és megyei főosztályvezetői az azonos szintű pártbizottságok ülésén napirendre kerülő, a belügyi szervekkel foglalkozó anyagokat előzetesen küldjék meg a pártbizottságok adminisztratív osztályvezetőinek – kivéve azokat, amelyek kizárólag az első titkásra tartoznak –, akik ezeket

szükség esetén kiegészítik. Az adminisztratív osztályok vezetői foglalkoznak a megfelelő főosztályok vezető beosztású funkcionáriusaival – kerületi és járási alosztályvezető szinttel bezárólag –, tapasztalataikat és javaslataikat jelentik a pártbizottságok első titkárainak, a főosztályok vezetőinek és a K.V. Adminisztratív Osztályának. Az adminisztratív osztályok segítik és ellenőrzik a BM fővárosi és megyei szerveinél működő pártszervezetek munkáját – kollektív vezetés, bírálat és önbírálat, párton belüli demokrácia érvényesülése –, a pártszervezetek tekintélyének emelkedését, a személyi állomány fegyelmének, öntudatának, éberségének javulását. *„Különösen ügyeljenek arra, hogy a politikai osztályok biztosítsák a pártszervezetek működésének teljes szabadságát.”*

Ezek a feladatok a szegedi, miskolci, debreceni, pécsi és győri városi pártbizottságok adminisztratív osztályaira és a járási pártbizottságok adminisztratív felelőseire is vonatkoznak.

A határozat végül kiemeli, hogy a BM Határőrség és Belső Karhatalom nincs a megyei főosztályvezetőknek alárendelve, közvetlen minisztériumi irányítás alatt állnak. De a pártbizottságok első titkárai ezen szervezetek területi parancsnokai és politikai helyetteseik révén *„legalább havonta tájékoztadjanak a politikai nevelőmunkáról, a pártszervek helyzetéről, valamint a lakossággal való viszonyról”*.

Május 5-én Kopácsi Sándor rendőr ezredes, a BM Budapesti Főosztályának vezetője a főosztály valamennyi államvédelmi és rendőri szerv vezetőjének megküldte a K.V. határozatát tájékoztatóként azzal az utasítással, hogy a vezető másolatot vagy jegyzetet nem készíthet róla.⁹ Az eredeti szövegtől csupán annyiban tért el, hogy értelemszerűen csak a budapesti, kerületi pártbizottságok és a BM budapesti főosztály osztályainak (központi és kerületi) egymáshoz való viszonyát szabályozta, de kimaradt a BM Határőrsegről és a Belső Karhatalomról szóló rész. Végül utasította a főosztályhoz tartozó szervek vezetőit, hogy munkájukról tájékoztassák az illetékes pártszerveket, másrészt ezt beszéljék meg az államvédelmi és rendőri helyettessel, a pártszervezet titkárával és a politikai helyettessel.

⁹ Pártellenőrzéssel kapcsolatos tájékoztató. BM Budapesti Főosztály 220-2/1954.

Amikor 1954 márciusában a K.V. meghozta határozatát a belügyi szervek pártellenőrzéséről, akkor hagyták jóvá a BM Budapesti Főosztály rendőri rendszeresített létszámát. Ezt 4 659 főben határozták meg, ezen belül a központi állományét 1 375 főben, a kerületi osztályokét 3 284 főben. Szeptemberre a racionalizálás jegyében a főosztály létszámát 828 fő státusszal csökkentették: ebből 72 főt az Országos Rendőrkapitányságnak, 18 főt Hajdu-Bihar megyének adtak át, 266 fő státusz az objektumok őrzéséből szabadult fel, „*így a tényleges csökkentés 472 fő státusz*”.¹⁰ A csökkenés után a budapesti főosztály rendőri rendszeresített létszáma 3 831 fő lett, a központi apparátusé 996 fő, a kerületeké 2 835 fő.

A változtatások során a főosztály központi állományán belül a kiképzési és rendfenntartó csoportok helyett önálló kiképzési alosztályt szerveztek, míg az engedélyügyi, fegyverügyi, jogorvoslati és rendbírságot, a személyi igazolvány osztályon belül működő határsávi és letelepedési csoportok helyett a személyi igazolvány osztályhoz tartozó engedélyügyi alosztályt hoztak létre. Ez utóbbin belül pedig két csoportot, az engedélyügyit és letelepedésit. Közrendvédelmi területen azokban a kerületekben, ahol 9–10 körzetmegbízott dolgozott – IV., VI., VII., VIII., IX., XI., XIII., XIV. és XX. kerület – a közrendvédelmi parancsnok mellé operatív tisztet rendszeresítettek. Valamennyi őrs tisztiőrs lett, ahol a parancsnok mellé egy-egy tiszthelyettes parancsnokot neveztek ki. Kivéve azokat a kerületeket, ahol csak egy (központi) tisztiőrsöt rendszeresítettek, mert itt 2-2 tiszthelyettes kapott parancsnokhelyettesi beosztást.

A következő fontos lépés a rendőrségről szóló 1955. évi 22. törvényerejű rendelet megalkotása volt, amely „magas szinten” fogalmazta meg a testület jogállását, hatáskörét, feladatait.

¹⁰ Ladvánszky Károly r. őrnagy, az ORK titkárság vezetője által készített jelentés a BM Budapesti Főosztály rendőri rendszeresített létszámáról. Budapest, 1954. szeptember 16-án.

A BM Budapesti Főosztály Közlekedésrendészeti Osztály 1955. évi jelentéséből kiderül, hogy az *„év elején az osztály munkájában is érvényesítette hatását a Nagy Imre-féle politikából adódó jobboldali elhajlás”*.¹¹ A rendőri intézkedéseknek nem volt megfelelő tekintélye, a gyalogosok nem vették figyelembe a rendőri intézkedéseket, amelyekkel szemben többször is ellenálltak. Ez elsősorban a helyszíni bírságolások területén jelentkezett, mivel az egész fővárosban elterjedt az a hír, hogy a rendőrök már nem bírsághatnak, ezért megtagadták az összegek kifizetését. Emiatt a rendőrök a feljelentéseket részesítették előnyben, de ezekkel nem érték el a kellő hatást, *„mert éppen a Nagy Imre-féle politika következtében a rendőrség hatásköréből kivették a kihágási bíráskodást”*, és a tanácsok hatáskörébe utalták. A kiszabott alacsony összegek behajtására nem volt lehetőség, így *„érezhetővé vált a közlekedési fegyelem lazulása”*. A „Nagy Imre-féle politika” az osztály belső életében is érezte hatását, például egyes szakterületeken a rendőrök ragaszkodtak a 8 órás szolgálati idő bevezetéséhez. Az MDP K.V. márciusi határozatát követően *„a szakmai vezetés és a párt-szervezetek megfelelő utasítása, illetve felvilágosító munkája nyomán sikerült biztosítani az osztály munkájának megfelelő menetét, felszámolva azokat a helytelen nézeteket, melyeket a Nagy Imre-féle politika alakított ki”*.

Kopácsi Sándor főkapitány irányításával visszaállították a lovas rendőrséget, megszervezték az első gépkocsizó járőr (URH) szolgálatot, s a Mosonyi utcai laktanyában 1954. október 21-én 350 fős rendőrségi karhatalmi zászlóaljat létesítettek. Ezzel egy időben megszűnt a biztosító alosztály, amely tulajdonképpen beolvadt a zászlóaljba. A zászlóaljat szükség esetén vidéken is bevetették, mint az 1956. január 16-án történt, amikor Dunaharasztiiban a földrengés után részt vettek a mentésben. A rendőrség feladatait jelentősen növelte, hogy az 1954-ben bevezetett személyi igazolvány kiadására a kerületi kapitányságokat jogosították fel.

A belpolitikában történt gyakori fordulatok, a jogrend meglazulása és a törvénytelenségek feltárása, a szervezet indokolatlan átalakítása és nem

¹¹ BM Budapesti Főosztály Közlekedésrendészeti Osztály: Jelentés a Közlekedésrend. o. 1955. évi munkájáról.

utolsósorban a vezetők gyakori tömeges leváltása elbizonytalanította a budapesti rendőri állományt.

1956 januárjában – az MDP K.V. PB előző évi, az államvédelmi munka elkülönítését támogató állásfoglalása alapján – három főcsoportfőnökséget alakítottak ki a Belügyminisztériumban: államvédelmit (I.), rendőrit (II.) és határőrség, belső karhatalmit (III.). Ebben a hónapban a BM Budapesti Főosztályán létszámrendezést, racionalizálást hajtottak végre. Ezt követően az alábbiak szerint alakult származás és iskolai végzettség szerint az államvédelmi és rendőri állomány aránya:¹²

1956. március 6-án a BM Budapesti Főosztálya vezetőjének operatív helyettese, Vári József államvédelmi alezredes parancsban szabályozta a főosztály államvédelmi részlegének (továbbiakban: részleg) kiértékelő és tájékoztató munkáját. Az újraszabályozást¹³ az államvédelmi részlegnél végrehajtott átcsoportosítás, az operatív munka minőségi színvonalának emelése és az ellenség elleni harc fokozódása indokolta. A részlegnek a jövőben „*megfelelő színvonalon*” és rendszeresen kell tájékoztatást adnia a Belügyminisztérium felső vezetése, valamint a Politikai Bizottság felé, és ennek érdekében „*el kell érniünk, hogy a Kiértékelő és Tájékoztatási Alosztály valóban a vezető segítő szerve legyen*”.

Ezért a főosztály központi és kerületi szerveinek a jövőben naponta kell továbbítaniuk az eredeti hálózati jelentéseket, nem csupán a hangulati anyagokat. Az alosztály ezekből feldolgozza a „*fontosabb operatív eseményeket, az értékes ügynöki jelentések tartalmát, a rendkívüli eseményeket és az ezekkel kapcsolatban megtett intézkedéseket*”. Havi egy alkalommal összefoglaló jelentést kell készíteni az ügyekben történt előrehaladásról, a foganatosított operatív intézkedésekről, ezek eredményeiről. Az összefoglaló jelentéseknek első alkalommal részletes tájékoztatást kell adniuk „*kiemelve az 1956. évben szerzett újabb adatokat, megtett intézkedéseket*”.

¹² Jelentés a BM Budapesti Főosztály Káderosztálya 1956. I. félévi munkájáról. BM Budapesti Főosztály Káderosztály, Solymosi Mihály áv. örgy. káderoszt. vez.

¹³ A Belügyminiszter 1955. évi 43. sz. parancsa és a BM Budapesti Főosztály Vezetőjének 1955. évi 6. sz. parancsa is ezzel a kérdéssel foglalkozott.

A parancs meghatározta az egyes államvédelmi egységek feladatait is. Az I. osztálynak az „*imperialista hírszerzőszervek*” tevékenységét kellett felderíteni és megszakítani. Hálózati megfigyelés alatt tartották a kapitalista országok diplomáciai testületeinek látogatóit és kapcsolatait, a nyugati országokból amnesztia révén visszatérteket, ezen országok hírszerző szolgálatainak szolgálatában álló, külföldön élő személyek rokonait, a kapitalista országokkal „kémgyanús” levelezést folytatókat és azokat, akik a felszabadulás előtt kapitalista hírszerző szervek részére dolgoztak, akik a Fővárosi Tanács intézményeihez, „*valamint a szervezetlen lakossághoz tartoznak*”. A IV. osztály feladata a Fővárosi Tanács intézményeiben az illegális szervezetek, csoportok, a reakciós elemek tevékenységének felderítése és megszakítása lett. Az V. osztálynak a kémek, diverzánsok, kártevők és szabotőrök behatolását és tevékenységét kellett megakadályozni az általa biztosított ipari, kommunális és közlekedési vállalatoknál. Vigyázniuk kellett, hogy a lakosság ellátását – például lisztmérgezés révén – ne veszélyeztessék, vagy ne rongyosítsák le a főváros közlekedését. A kerületi államvédelmi alosztályok a központi osztályok feladatköreinek megfelelően működnek a területi sajátosságoknak megfelelően „*a szervezetlen lakosság körében*”.

Minden államvédelmi egységnek soron kívül jelentenie kellett a munkaterületén történt rendkívüli eseményeket, mint például terror, diverzió, röpcédulaszórás, ellenséges provokáció, csoportosulás, tüntetés, gyűjtogatás, munkaleállás. Ugyanez a kötelezettség állt fenn a lakosság egyes rétegeinek megnyilvánulásairól az aktuális bel- és külpolitikai eseményekkel kapcsolatban, különös tekintettel a nyílt vagy burkolt uszításra, izgatásra. A parancs végül foglalkozott a hálózati jelentések formai követelményeivel, illetve tartalmi vonatkozásban a reális értékeléssel, az adatok pontosságával.

1956 első felében az államvédelemnél és a rendőrségnél is – a felvételek ellenére – növekedett a létszámhiány. A budapestiek közül az alacsony illetmény miatt „*alig akad egy-egy elvtárs, aki vállalná a rendőri szolgálatot*”, vidékről pedig hiába jelentkeztek többen, nem tudtak szállást biztosítani számukra.

1956 január elején a Belügyminisztérium Kollégiuma megtárgyalta az Országos Rendőrkapitányság (ORK) vezető és irányító munkáját. A pozitívumok – irányító és ellenőrző munka fejlődése, vezető beosztású tisztek vidéken történő segítségnyújtása – mellett számos hiányosság is tapasztalható a vezető és irányító munkában. Többek között: „Az ORK vezetése figyelmét túlságosan a konkrét nyomozati ügyekre fordítja, így a szükségesnél kevesebb energiával és céltudatossággal végzi az általános bűnügyi helyzet értékelését.”¹⁴ Pöcze Tibor rendőr vezérőrnagy, miniszterhelyettes, az ORK vezetője feladatává tették „az egyes megyék bűnügyi és rendőri operatív helyzetének alapos, mélyreható, rendszeres elemzését, értékelését”, valamint rendszeresebbé és színvonalasabbá kellett tenni az ellenőrző munkát. De nem elég az ellenőrzés, az ORK-nak módszertani segítséget is kell nyújtania az ellenőrzött szervezeteknek. Ebben az évben az egyik legfontosabb feladat a főváros és a megyeszékhelyek közbiztonságának javítása, a közrendvédelmi szolgálat megerősítése. Ugyanez érvényes a hálózati operatív munkára is. A körzetmegbízotti szolgálati rendszert tovább kell fejleszteni.

1956. október 17-én Kopácsi Sándor ezredes beszámolót készített „A szocialista törvényesség helyzete a B.M. Budapesti Főosztály rendőri szerveinek munkájában” címmel. Az első részben Kopácsi az előző évek azon parthatározatait ismerteti röviden, amelyek a törvényesség szempontjából összefüggésben állnak a rendőri munkával. Az MDP Központi Vezetőségének 1953. júniusi határozatából indul ki, amely megállapította, hogy a szocialista törvényesség a gyakorlatban, a jogrendben hibásan érvényesült, „és indokolatlan zaklatásoknak, meghurcoltatásoknak vetették alá az állampolgárokat”. Az 1953-as határozat előtt a teljes törvénytelenység volt a meghatározó, amikor a politikai bűnözés kivételével a rendőrség könyörtelen és kíméletlen harcot folytatott „minden bűncselekmény kategória ellen”.

¹⁴ Magyar Népköztársaság Belügyminisztériuma 2-10/3/1956. A Magyar Népköztársaság belügyminiszterének 3. sz. parancsa. Budapest, 1956. január 9.

A beszámoló második része a törvényesség helyes értelmezéséből adódó eredményekkel foglalkozik. Eszerint „*a Budapesti Főosztály rendőri szerveinek munkáját lassú, de folyamatos fejlődés jellemzi*”. „*Elenyészővé szűkültek a durva bántalmazások és teljesen megszűntek a durva kényszerítő eszközök alkalmazása.*” A törvénytiséteket nem sikerült teljesen kiküszöbölni; ezek között csekély a tartalmi – ami „*a rendőri és a vezetői állomány politikai érettségét igazolja*” – és nagyobb az alaki vonatkozású. Ez utóbbinak elsősorban „*a kellő szakértelem hiánya, a kapkodás, a felelőtlenség és a parancsnokok nem kielégítő ellenőrző tevékenysége*” az oka. A rendőri munkában a törvénytelenység legtöbbször indokolatlan őrizetbevételeket, szabadságkorlátozásokat jelent.

A Központi Vezetőség 1955. március 9-i határozata a közel két évvel korábbi megállapításokat fenntartotta – „*az időközben bekövetkezett részbeni fejlődés ellenére*” –, de kiemelte, hogy „*tompult a rendőri munkában az osztályharcos szellem és politikai tisztánlátásunk hiánya miatt – éppen a törvényesség jelszavára való hivatkozással – gyakran mellőztük, hogy kemény csapásokat mérjünk az osztályellenségre*”. A határozat lényege tehát, hogy az osztályellenség elleni kérlelhetetlen harc a törvényesség alapvető követelménye. Ennek alapján a rendőrséget az osztályellenséggel szemben tanúsított liberalizmussal vádolták meg, egyúttal felelőssé is tették őket, hogy hány osztályidegen személy ellen indítottak eljárást.

Végül az 1956. július 18–21-e közötti központi vezetőségi határozat programja a szocialista demokrácia szélesítése volt. A főosztályvezető ehhez kapcsolódva állapította meg, hogy az elmúlt években az osztályhelyzet rossz, téves értelmezése – és ebből eredően a szocialista törvényesség be nem tartása – hibák és károk sokaságát okozta minden szinten. Az osztályhelyzet önmagában nem büntetendő cselekmény, ezért hibázott a rendőrség, „*amikor fokozott harcot indított az osztályidegenekkel szemben*”.

A központi pártirányítás hullámgázása, a különböző – haladó és visszahúzó – erők harca, az önkény és a szektás nézetek befolyásolták a budapesti rendőri munkát, mindez maga után vont a szakmai parancsnokok bizonytalanságát. „*A szakmai parancsok a mindenkori párthatározatok alapján születtek.*” A politikai irányítás zavarossága, ellentmondásossága miatt a

középvezetők nem tudták beosztottjaikat következetesen irányítani; ez utóbbiak csak azt tapasztalták, hogy akárhogy végzik munkájukat, az sohasem jó.

A rendőrségen 1953. augusztus 1-je után kezdődött meg a harc a törvénysértések felszámolására és a törvénytelenések megakadályozására. Ebben az időszakban a rendőri és más szervek is „megfeledkeztek” arról, hogy nemcsak állampolgári jogok, hanem állampolgári kötelességek is vannak. Az előbbit a rendőri eljárásban nem szabad megsérteni, az utóbbit viszont az állampolgároknak kell teljesíteniük.

Az, hogy a szocialista törvényesség új – „*helytelen, egyoldalú*” – értelmezést nyert, azzal a következménnyel járt, hogy a rendőrök féltek az intézkedésektől, s ha jogszerűen léptek fel, akkor is „*zaklatott, megsértett*” állampolgárokkal találták magukat szemben.

Kopácsi a fejlődést adatokkal támasztotta alá. Eszerint 1955 második felében 5 529 személyt vettek őrizetbe; ebbe beleértendőek azok is, akiket saját érdekükben (ittasság, öngyilkossági szándék) korlátoztak szabadásukban. 1956 első felében csak 3 513 személyt vettek őrizetbe, tehát a csökkenés 2 016 fő (36,5%). Ugyanennek a két félévnek az összehasonlításából kiderül, hogy a nyomozások elrendelésének száma 14,2%-kal, a nyomozások megszüntetése több mint 30%-kal csökkent.

A budapesti rendőrség vezetője részletesen foglalkozott a legjellemzőbb törvénysértésekkel is. Ezeket két nagy csoportra osztotta. Az elsőbe azok tartoznak, „*amikor az eljáró személy, vagy szerv a törvényben részére biztosított intézkedéseket elmulasztja megtenni*”. Ebben az esetben a személyi vagy társadalmi tulajdont ért károsodást az operatív tisztek felületesen tárják fel – például bizonyítékok begyűjtése –, ezért nem lehet nyomozást elrendelni és nem születik bírói ítélet. A vizsgálati osztályon nem fordítanak kellő figyelmet a kihallgatásra, például a terhelteket nem kérdezik ki a házkutatás során vagy náluk talált bűnjelekről, más bűncselekményeiről. Ezért az ügyészségnek pótnyomozást kell elrendelnie.

A második csoportba tartozó – a központi osztályokon és kerületi bűnügyi osztályokon egyaránt jellemző – törvénysértések, „*amikor az eljáró*

személy, vagy szerv intézkedésével túlmegy a törvény biztosította lehetőségeken". Ilyen eset, amikor a „bizonyítás nélkül” behozott emberekre a kihallgatás során „különböző kérdezési taktikai módszerek alkalmazásával” igyekeznek rábizonyítani bűncselekményeket és tettetést csinálni belőlük. Különösen az operatív részlegeknél tapasztalható, „*hogya terheltekhez olyan kérdéseket tesznek fel, amelyek nem az adott bűncselekménnyel kapcsolatosak, az illető magánéletét, az illető női kapcsolatait, szerelmi kapcsolatait feszegetik*”.

Kopácsi a törvénysértések körében megemlíti még, amikor a tanúkat és a terhelteket nem világosítják fel jogaikról – mikor nem köteles vallomást tenni vagy nem hallgatható ki –, valamint amikor a terhelt nem ismerheti meg a nyomozati anyagot teljes egészében, az ismertetés futtában történik: „*így a terhelt a védelmével kapcsolatos indítványait nem tudja előterjeszteni*”.

A legsúlyosabb törvénysértésekkel az őrszemélyzet körében lehet találkozni. 1956 harmadik negyedében 7 alkalommal fordult elő bántalmazás és 3 alkalommal hivatalos hatalommal való visszaélés.

A törvénysértéseket előidéző egyik legfontosabb ok „*a párt- és állami vezetés hullámzó szempontjai*”, amelyek pártutasítások és belügyminiszteri parancsok formájában hatottak a rendőrségre, de érezhetőek voltak az ügyészségek és bíróságok munkájában is. Az elmúlt napokig fennálló bizonytalanság miatt a beosztottak és alsóbb vezetők nem mertek állást foglalni, mert „*amiért az egyik nap dicséretet, vagy jutalmat kapott a nyomozó, a másik nap már törvénysértő intézkedésnek számított*”.

Törvénysértést okozott az is, hogy a bűnüldözési területről a jó szakembereket, a nehéz munkával kiképzett rendőröket a Belügyminisztériumba vagy az Országos Rendőrkapitányságra vitték át, „*rosszabb esetben különböző okokra történő hivatkozással a testületből elbocsájtották*”. Helyükre „*nem mindig megfelelő káderek nyertek beállítást. Ezért meglehetősen csekély azoknak a bűnügyi munkásoknak a száma, akik az 1945–46-os években kezdték el a rendőri szolgálatukat és a bűnügyi vonalon ma már komolyabb tapasztalatokkal rendelkeznek.*”

Az alacsony szakmai színvonalat Kopácsi a kerületi osztályoknál emelte ki, ahol sok esetben maga a bűnügyi osztályvezető sem rendelkezik kellő, a vezetéshez szükséges szakmai és általános képzettséggel. De nem csak a bűnügyi szolgálatnál, hanem a közrendvédelelemnél is sokan vannak, akik csak néhány hetes alapfokú iskolát végeztek.

Teljesen egyetérthetünk ezzel a megállapítással, hogy tudniillik amennyiben a rendőrség – vagy valamelyik szolgálati ágának – többsége szakmailag és a társadalmi viszonyok/kapcsolatok/érintkezések területén tapasztalatlan emberekből áll – amihez még szakmai alkalmatlanság is járulhat –, akkor a törvénysértések elkövetésének nagyobb a valószínűsége, mint egy stabil, tapasztalt állomány esetében.

Kopácsi arról is említést tett, hogy a törvényesség megszilárdítását gátolja az ügyészi és bírói szervek bizonytalan magatartása is, akik félnek a felelősségtől, nem mernek állást foglalni, és ha mégis, *„akkor túlságosan mereven ragaszkodnak a törvény betűihez”*. A bűncselekménnyel gyanúsítható személyeket nem hajlandók őrizetbe venni, letartóztatni és azokat sem, akik folyamatosan nem dolgoznak *„és akik közül a szokásos bűnözők sorai állandóan regenerálódnak”*. Jellemző még a rendőrök túlterheltsége – többek között az értekezletek, oktatások, vezénylesek –, ami ugyancsak felületes, szabályszegő munkavégzéshez vezet.

A lakosság is olyan ügyekkel fordul a rendőrséghez, amelyek nem tartoznak a szervezet illetékességi körébe, mint például családi vagy lakás- és társbérleti ügyek. A társadalmi tulajdon ellen elkövetett bűncselekményekről sokszor névtelen levélben tájékoztatják a rendőrséget, de ennek alapján nem lehet vizsgálatot indítani. Hosszabb időt vesz igénybe és jelentős erőt köt le, hogy megvizsgálják, tényleg történt-e bűncselekmény.

A törvényesség megszegését idézi elő, amikor az intézkedő rendőrt provokálják, sértegetik vagy *„egyéb sértő magatartásokat tanúsítanak”* vele szemben. Mivel a rendőrök felkészültsége nem mindig megfelelő, *„ezekben az esetekben születnek legtöbbször a durva tettlegességek”*.

Végül a budapesti rendőrség vezetője javaslatokat tett a törvényesség megszilárdítása érdekében. Elsősorban a bizonytalan állapotot megszüntető egyértelmű, világos határozatoknak, utasításoknak kell megjelenni,

amelyekhez „*az eljáró rendőri szerv alkalmazkodni tud*”. Meg kell szüntetni a fluktuációt, az indokolatlan áthelyezéseket és elbocsátásokat, arra kell törekedni, hogy a beosztottak lehetőleg hosszabb ideig, évekig dolgozzanak egy-egy szakterületen. A Corvin Ottó iskoláról kikerült operatív tisztek gyakorlati tapasztalatok hiányában követnek el törvénytelenéseket. Az operatív állomány 1953-ban vett részt háromhetes képzésen, de az ott tanultak jelentős része mára már elavult. Új képzés szükséges, amelynek keretében nemcsak szakmai oktatásra van szükség, hanem az operatív tisztek általános műveltségének, kulturális színvonalának emelésére is.

Csökkenteni kell az apparátus kapkodáshoz vezető túlterheltségét, részben egyes munkafolyamatok egyszerűsítésével, részben a létszám megerősítésével. A parancsnokok elé „*lényegesebb követelményeket kell állítani*”, és a végrehajtás során szükséges növelni a felelősségvállalásukat is.

„*A rendőri tekintély megszilárdítására*” a sajtóban és a rádióban népszerűsítő anyagokat kell közzétenni. Végül a bíróságokkal és ügyészségekkel „*építő*” bírálatok és megbeszélések révén el kell érni, hogy állásfoglalásaik „*ne visszatartsák, hanem elősegítsék a rendőri munkát*”.

1956 januárjában a BM Budapesti Főosztályán létszámrendezést, racionalizálást hajtottak végre. Ezek alapján a Budapesti Főosztályon 1956 elején és közepén az alábbiak szerint alakult származás és iskolai végzettség szerint az államvédelmi és rendőri állomány aránya:¹⁵

Személyi állomány

	Származás (%)			Iskolai végzettség (%)		
	munkás	paraszt	egyéb	6 általános	8 általános	érettségi
Államvédelem						
1956. jan. 1.	69	21	10	15	65	16
1956. júl. 1.	70	20	10	16	64	16

¹⁵ Jelentés a BM Budapesti Főosztály Káderosztálya 1956. I. félévi munkájáról. BM Budapesti Főosztály Káderosztály, Solymosi Mihály av. örgy. káderoszt. vez.

Rendőrség						
1956. jan. 1.	39	49	12	47	47	6
1956. júl. 1.	39	49	12	47	46	7

Vezetői állomány

	Származás (%)			Iskolai végzettség (%)		
	munkás	paraszt	egyéb	6 általános	8 általános	érettségi
Államvédelem						
1956. jan. 1.	75	22	3	18	57	25
1956. júl. 1.	73	19	8	18	64	18
Rendőrség						
1956. jan. 1.	50	29,5	20,5	20	63	17
1956. júl. 1.	50	29,5	20,5	20	61	19

1956. január 1-jén az államvédelmi létszámhiány 3 fő, a rendőrségi 351 fő volt. Az ebben a hónapban végrehajtott létszámrendezés és racionalizálás révén a két adat 2 főre, illetve 68 főre módosult. Ennek ellenére 1956. július 1-jén az államvédelemnél 3 fő, a rendőrségnél 196 fő hiányzott. A tervidőszakban az államvédelemhez 3 főt, a rendőrséghez 155 főt vettek fel. Az államvédelmisek közül mindenki munkás származású volt, ketten 8 általános iskolai végzettséggel, 1 fő érettséggel rendelkezett. A rendőrséghez felvettek származási megoszlása: munkás: 45,2%; paraszt: 39,2%; egyéb: 15,6%. Iskolai végzettségük szerinti megoszlásuk: 6 általános: 34,5%; 8 általános: 57%; érettségizett: 8,5%. 1956 első felében az államvédelemnél és a rendőrségnél is – a felvételek ellenére – növekedett a létszámhiány. A budapestiek közül az alacsony illetmény miatt „*alig akad egy-egy elvtárs, aki vállalná a rendőri szolgálatot*”, vidékről pedig hiába jelentkeztek többen, nem tudtak szállást biztosítani számukra.

A szabadságharc leverése után 1956. december elejére megszervezték az Országos Rendőr-főkapitányságot, melynek alárendeltségében működ-

tek a budapesti és megyei rendőrfőkapitányságok, helyi szervként a rendőrkapitányságok. Az egységes rendőrség végezte ettől kezdve az állambiztonsági, a bűnüldöző és a többi rendőri tevékenységet. A későbbiekben folyamatosan történtek/történnek átszervezések, változások a testületben.

1952 áprilisában a belügyi pártvonalon dolgozó Kopácsi Sándor ezredes nevezték ki a budapesti rendőrség vezetőjének.

SUSZTER TAMÁS

**A FESZTIVÁLTURIZMUS BIZTONSÁGÁRÓL
FEJÉR MEGYÉBEN –
INTERJÚ DR. VARGA PÉTER R. DANDÁRTÁBORNOKKAL**

Fejér megye Magyarország fő közigazgatási egységeinek egyike, a Közép-Dunántúl régió központi megyéje. Északról Komárom-Esztergom megye, keletről Pest megye, délkeletről Bács-Kiskun megye, délről Tolna megye, délnyugatról Somogy megye, nyugatról pedig Veszprém megye határolja. Belső megye, mely a Schengeni térségben sem külső, sem belső határral nem rendelkezik.

Fejér megye turisztikai szempontból frekventált, kedvelt célpont nemcsak a belföldi, hanem a külföldről hazánkba érkező emberek számára is. Egyedisége, hogy a megye több hazai és nemzetközi szempontból is kiemelt fesztiválnak ad otthont. Vannak eleve az adott településekhez köthető, már a kezdetektől oda szervezett helyi fesztiválok, úgymint az Etyeki piknik (Etyek), Fezen (Fehérvári Zenei Napok, Székesfehérvár), Móri bornapok (Mór).

Vannak azonban olyan rendezvények is, amelyek „megszerették” Fejér megyét, és egy forduló után „ott ragadtak”. Ilyen többek között az EFOTT¹ (a Velencei-tó térségében), a Rockmaraton² (Dunaújvárosban).

Van azonban egy nagyon egyedül, nemzetközi szinten is híres rendezvény, az O.Z.O.R.A.³ fesztivál, ami szintén egy adott területhez, Fejér megye déli részéhez, Igar környékéhez kötődik, és sok szempontból speciális.

¹ Az Egyetemisták és Főiskolások Országos Turisztikai Találkozója (röviden: EFOTT) egy 1976-ban alapított nyári zenei fesztivál, Magyarország egyik tradicionális fesztiváljának számít. Mindig más és más helyszínen jelentkezett 2014-ig, 2015 óta Velencén, a Velencei-tó egyik északi strandján kerül megrendezésre minden évben. Az 1970-es években a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség irányítása és felügyelete alatt működtek nyári táborok, üdültetések; a középiskolások részére az ODOT, az Országjáró Diákok Országos Találkozója nyújtott nyári elfoglaltságot, a felsőoktatásban nem tanuló, középiskola után munkát vállalóknak pedig az Ifjómunkás Kempingek, így csak az egyetemisták és a főiskolások maradtak nyári nagyrendezvény nélkül. Ezért a kor ifjúsági szervezete, a KISZ 1976-ban életre hívta az EFOTT-ot, mely – a kor ideológiájának megfelelően – sportra, kultúrára, hazánk turisztikai kincseinek megismerésére sarkallta a felsőoktatás résztvevőit. A KISZ – amely a magyar kommunista állampárt, a Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP) ifjúsági szervezete volt 1957 és 1989 között – kongresszusa célul tűzte ki egy egész ifjúságot átfogó turisztikai rendszer létrehozását.

Az elmúlt években rekordokat döntöget a látogatói szám, bár a 2011-es fesztiválon nem dőlt meg a rekord, így is közel 70 000-en voltak kíváncsiak a hazai fesztiválfelhozatal hivatalos hallgatói bulijára.

Forrás: https://hu.wikipedia.org/wiki/Egyetemisták_Főiskolások_Országos_Turisztikai_Találkozója 2022. július 23.

² A Rockmaraton Magyarország egyik legrégebb fesztiválja, amelyet 1991-től kezdve rendeznek meg.^{[1][2]} 2000-ben a fesztivált átköltöztették a szervezők a Csörge-tó mellől Pécsre, a Malomvölgybe, amely a Dél-Dunántúl egyik legnépszerűbb könnyűzenei fesztiválja lett. 2015-től Dunaújvárosban a Szalki-szigeten kerül megrendezésre a fesztivál, tíz nap időtartamban.

A rendezvény hat napja alatt több mint száz együttes lép fel, három színpadon, a nagy nevű zenekaroktól a kevésbé ismert fiatal tehetségekig. Az átlagos összesített nézőszám mintegy 40 000 fő.

³ Az O.Z.O.R.A. (Organic Zones of Radiant Atmosphere – Sugárzó légkör szerves zónái) Fesztivál egy egyhetes, pszichedelikus zenei, összművészeti rendezvény, melyet 2004 óta évente, augusztus első hetében rendeznek meg a Fejér megyei Dádpusztán, Igar község közigazgatási területén, nem messze a Tolna megyei Ozorától.

A fesztiválnak otthont adó 145 hektáros területen elsőként az 1999-es teljes napfogyatkozás alkalmából rendeztek fesztivált Solipse Fesztivál néven. 5 évvel később, 2004-ben

A 2010-es évek elejétől minden fesztivál dinamikus változáson ment keresztül. Egyre nagyobb lett a látogatottságuk, és egyre érdekesebb dolgok láttak napvilágot egy-egy fesztivál környékén, úgymint a nagy mennyiségű alkohol- és drogfogyasztás, az elszaporodó vagyron elleni bűncselekmények és a nagy tömegek miatt kialakuló közlekedési fennakadások.

Az adott területen élő lakosok az áruk értékesítése, a kiadó szállások vonatkozásában több esetben profitáltak az adott fesztiválokból, de egy idő után már inkább teherként tekintettek a kialakult helyzetre.

Dr. Varga Péter r. dandártábornokkal, rendőrségi főtanácsossal, Fejér megye volt rendőrfőkapitányával beszélgetünk. A tábornok 2012 óta vezette az ország közepén található Fejér Megyei Rendőr-főkapitányságot.⁴ A vele készített interjúval szeretném szemléltetni a Fejér megye rendészeti szerveire háruló feladatokat a fesztiválok biztonságának megvalósítása érdekében.

Tábornok úr ennek az időszaknak – a „hírhedt” fesztiválok elterjedésének – az elején került a Fejér Megyei Rendőr-főkapitányság élére. Kérem, meséljen a szakmai előéletéről és a 2012-ben már rendőrfőkapitányként megfogalmazott szakmai céljairól.

Szekszárdi születésű vagyok, és idén augusztus 28-án volt 33 éve, hogy beléptem a rendőrség kötelékébe. A Rendőrtiszti Főiskola elvégzése után,

Sonar Plexus néven megtartották az O.Z.O.R.A. közvetlen elődjét, majd már jelenlegi nevén 2005-től folytatólagosan. Az esemény nyaranta átlagosan 30 ezer fesztiválózt vonz a világ minden tájáról.

A fesztivál összesen öt helyszínt kínál a látogatók számára; a nagyszínpadon a psytrance stílus teljes skálája, a Pumpui sátorban techno-house, a The Dome nevű helyszínen downtempo-hoz közel álló, a Dragon Nest színpadon világzenei, illetve a legújabb Ambyssev nevű helyszín pedig ambient stílusú zenék hallhatók.

Forrás: https://hu.wikipedia.org/wiki/O.Z.O.R.A._Fesztivál

Letöltés ideje: 2022.07.23.

⁴ 2022. szeptember 1-jétől a Győr-Moson-Sopron Megyei Rendőr-főkapitányság megbízott, majd november 1-től kinevezett megyei rendőrfőkapitánya.

1992-ben kerültem a Szekszárdi Rendőrkapitányságra bűnügyi nyomozóként. Ott végigjártam a ranglétrát, voltam alosztályvezető-helyettes, alosztályvezető, osztályvezető. 2005-ben kineveztek a Dombóvári Rendőrkapitányság vezetőjévé, 2006 és 2012 között pedig szekszárdi rendőrkapitányként szolgáltam. Szeptember 1-jén volt 10 éve, hogy Székesfehérvárra kerültem megyei rendőrfőkapitányként.

A karrierem első 20 éve alatt – amit a 14 hónapos dombóvári kitérőtől eltekintve – a Szekszárdi Rendőrkapitányságon töltöttem, szinte végig bűnügyi területen dolgoztam. Szerencsésnek mondhatom magam, az évek során lehetőségem volt alaposan kitanulni a szakmát, és felkészülni a vezetésre is, hiszen kisebb és nagyobb alosztályokat, osztályokat irányítottam, és igaz ez a rendőrkapitányságokra is. Vezetőként jó, ha az ember minden szintet ismer, így objektíven tudja értékelni a történéseket, a folyamatokat.

Hogy emlékszik arra az időszakra, mi volt az első benyomása, amikor Székesfehérvárra érkezett?

2012 nyarán Hatala József r. altábornagy országos rendőrfőkapitány úrtól azt a feladatot kaptam, hogy az év szeptember 1-től vegyem át a Fejér Megyei Főkapitányság vezetését. Vegyes érzelmekkel jöttem Székesfehérvárra, mert született Tolna megyeiként elkerülni „szülőházamból” sem szakmailag, sem érzelmileg nem volt egyszerű.

Én, úgy gondolom, igyekeztem megtenni mindent azért, hogy a lehető leggyorsabban felvegyem a „műhelyszagot”, fordulatot. Nem volt egyszerű ez az első időszak, de úgy gondolom, hogy viszonylag hamar sikerült a megfelelő hatékonysági szintre kerülnöm.

Mit tekintett a legnagyobb kihívásnak abban az időszakban, különös tekintettel a rendezvények biztosítására? Volt-e olyan fesztivál, melynek rendőri biztosítását már akkor máshogy csinálta volna, és mik voltak ennek az okai?

Azt hiszem, ez teljesen egyértelmű. Ideérkezésem előtt pát héttel volt a Fejér megyei Dád pusztán az az O.Z.O.R.A. fesztivál, ami a köztudatban

úgy terjedt el, hogy ez az a rendezvény, ahol a külföldiek rendőrségi kontroll nélkül, szabadon fogyaszthatnak illegális szereket. Miközben ez nem fedte a valóságot.

Az érkezésemet követően, 2013 nyarára ismét bejelentették a szervezők, hogy újra meg kívánják tartani a rendezvényt, aminek lebonyolításához nagyon szigorú feltételekkel hozzájárultunk, és egy nagyon komoly rendőri biztosítást szerveztünk mellé. Ennek eredményeképpen több mint 200 bűntetőeljárást indítottunk kábítószerrel való visszaélés elkövetése miatt.

Tíz év távlatából el tudom mondani, hogy mindig alakítottuk, csiszoltuk a rendezvény biztosítási tervét, alkalmazkodva a megváltozott kihívásokhoz, minden esetben a tökéletességre törekedve. A biztosítás során a cél egyértelműen a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények kiszűrése és felderítése volt.

Büszke vagyok arra, hogy az eltelt évek alatt a fesztivál már kikerült a sajtóérdeklődés középpontjából, köszönhetően a megfelelően kezelt helyzetnek, azaz a hatékony rendőri biztosításnak.

Kérem, ismertesse ezt a fesztivált kicsit részletesebben. Hol és mikor szervezik? Kik látogatják és mekkora létszámban?

Érdekes helyen, Fejér és Tolna megye határán található Ozora-Dád puszta, ami egy több mint százhektáros terület.

Az 1999-es napfogyatkozás kapcsán fedezték fel ezt a helyet. Ugyanis az a hír járta, hogy a földön itt lehet a legjobban élvezni a természeti jelenséget. Ekkor a világ több tájáról érkeztek ide, és ez adhatta a tulajdonosoknak az alap gondolatot, hogy érdemes lehet itt zenei fesztivált tartani. A rendezvény főleg a külföldieket célozta meg, és már ekkor a résztvevők 90%-a a nemzetközi térből érkezett. Japántól Chiléig, Ausztrália és Új-Zéland érintésével az egész világról jöttek ide emberek.

Álláspontom szerint nagyon paradox a helyzet abból a szempontból, hogy teljesen békés társaság látogatja a fesztivált, akikre nem jellemző az erőszakosság, ugyanakkor jellemző rájuk a tudatmódosító szerek rendszeres használata.

Becslésünk alapján a fesztiválozók létszáma 40–50 000 fő, a bejelentett 250 000-hez képest. Ez olyan, mintha Dunaújváros teljes lakossága 10–13 napra átköltözne a területre.

Melyik Rendőrkapitányság illetékességi területén van a rendezvény?

Fejér és Tolna megye határán, a Sárbogárdi és a Tamási Rendőrkapitányság illetékességi területén. Éppen ebből kifolyólag a két megyei rendőr-főkapitányság közösen végzi a biztosítási tevékenységet.

Maga az egész tervezés és a kivitelezés oroszlán része Fejér megye feladata, de minden évben igényeljük utalt erők támogatását is.

A Készenléti Rendőrség mindig nagy szerepet vállalt a biztosítás rendészeti részének kivitelezésében, és mind a külső, mind a belső biztosítás végrehajtásában a Tolna Megyei Rendőr-főkapitányság is folyamatosan közreműködik.

Meglátásom, hogy a több mint tíznapos intenzív rendőri munka óriási tapasztalatokkal ruházza fel az abban részt vevőket. Tekintettel arra, hogy a rendészeti és a bűnügyi tevékenység szinte valamennyi szegmensét érinti. A humán erőforrás mellett óriási szerepe van ebben a szolgálati kutyáknak is, akik a kábítószer felkutatásában vannak a segítségünkre.

Hogy emlékszik az első O.Z.O.R.A. fesztivál rendőri biztosításának megszervezésére? Mi volt az az elgondolás, amely mentén kialakult a fesztivál biztosítása?

Kollégáimmal előre, jó időben megkezdtük az adatok begyűjtését, már az engedélyezési eljárással párhuzamosan. A biztosítás alappilléreit az ellenőrző-áteresztő pontok képezték, amelyeken először szisztematikusan, majd később szűrőpróbaszerűen folyt a fesztiválra érkezők rendőri ellenőrzése, azaz a járművek, a ruházat és a csomagok átvizsgálása. Egy ellenőrző-áteresztő pont Fejér megyében, míg a másik Tolna megyében található. Az ellenőrző-áteresztő pontok munkáját kábítószer-kereső kutyák és a bűnügyi technikusok is segítették. Az ellenőrző pontokon elfogott és bűncselekmény elkövetése miatt előállított személyekkel szemben a büntetőeljárást

a bűnügyi elszámoltató ponton hajtották végre a bűnügyes, nyomozó és vizsgáló kollégáim.

Ezzel egy időben került megszervezésre a rendezvény belső biztosítása, amely elsősorban a kábítószer-terjesztő személyek elfogására törekedett, büszkén mondhatom, hogy nagy eredményességgel. Volt, hogy több személy letartóztatását rendelte el az illetékes bíróság. A belső biztosítás során elfogott és előállított személyekkel szemben is a bűnügyi elszámoltató ponton folyatták le a büntetőeljárást.

A feladatok folyamatos ellátása végett 24 órás szolgálatot szerveztünk. A munkát ideiglenes vezetési ponton ideiglenes törzs segítette, melyben a napi parancsnokot minden esetben az egyik rendőrkapitány vagy a helyettese adta. A törzsben foglalt helyet a rendészeti és a bűnügyi parancsnok is, valamint az informatikai támogatást segítő kolléga.

A törzsvezetési ponton állandó egészségügyi szolgálat került megszervezésre, mind az elfogott személyek vizsgálatára, mind a biztosításban részt vevő kollégák egészségügyi ellátására.

A bűnügyi elszámoltató és a törzsvezetési ponton állandó logisztikai szolgálat volt megszervezve a kollégák ellátására, az étkezés és az informatikai háttér biztosítására. Az ellenőrző-áteresztő pontokon párapukát és éjszaka reflektorokat üzemeltettünk a kollégák komfortérzetének javítása érdekében.

A Készenléti Rendőrség munkatársai megszervezték a helyszínek kamerarendszerrel történő ellenőrzésének lehetőségét is, annak érdekében, hogy a rendkívüli helyzetek megelőzhetőek legyenek, vagy utólagosan elősegítsék a rekonstrukciót.

Az igazgatásrendészet állománya rendszeresen hajtott végre ellenőrzést a civil biztonsági szolgálat és az előírt rendezői létszám ellenőrzése végett.

Milyen együttműködés történt a szervezésben és milyen a kivitelezésben? Mely rendészeti szervek kerültek bevonásra?

Magáról az együttműködésről csak emelkedett hangon tudok beszélni, hiszen példaértékű volt. A munkában részt vett a Fejér Megyei Rendőr-főkapitányság szinte teljes szolgálati állománya, azaz az összes szolgálati ág, és

mindemelelt hatalmas segítséget kaptunk a Tolna Megyei Rendőr-főkapitányság és Készenléti Rendőrség munkatársaitól. Folyamatos volt az együttműködés a Katasztrófavédelem és a NAV munkatársaival is, akik maguk is több alkalommal segítették ez ellenőrzéseinket.

A szervező és a szervezésben közreműködő biztonsági cégek mennyiben segítik a rendőrség munkáját?

A szervező és a biztonsági cég részéről van közvetlen összekötő, aki a törzsszel állandó kapcsolatban áll. Az évek folyamán jó együttműködés alakult ki, segítjük egymás munkáját, függetlenül attól, hogy nekünk azért van bizonyos ellenőrzési kötelezettségünk velük kapcsolatban.

A fesztivál területe több települési önkormányzat felügyelete alatt áll. Ezek az önkormányzatok bármilyen módon segítik-e a rendőrség munkáját, ill. a polgárőrségre lehet-e bárhogyan számítani ebben?

A biztosítás lebonyolítása több kis településhez kapcsolódik. Az önkormányzatok maximálisan segítőkészek. Támogatást nyújtanak az infrastruktúra rendelkezésre állásához, és mindent megtesznek azért, hogy a bérelt épületekben jó színvonalú rendőri munkát lehessen végezni.

A feladatok végrehajtásában a helyi polgárőr szervezetek is nagy segítségünkre vannak.

Pár szóban már említette, hogy korábban nem voltak jellemzőek a vagyon elleni bűncselekmények. Ez megváltozott?

Sajnos igen, az utóbbi időben többször tapasztaltuk a vagyon elleni bűncselekmények megszaporodását a fesztivál területén. Mindig figyelembe kell vennünk ezeket az eseményeket, és nagyobb figyelmet kell fordítani a feltételezett elkövetők kiszűrésére és elfogására, a biztonsági szolgálattal közösen a megelőzésre.

A szervező állítólag Közép-Európa vagy Európa, de akár a világ legbiztonságosabb rendezvényeként hirdeti ezt a fesztivált. Milyen érzés ezt hallani, mi a véleménye erről?

Amennyiben arra gondol, hogy milyen a rendőri biztosítás, akkor azt gondolom, hogy elismerő. Igyekszünk minden évben mindent megtenni azért, hogy a lehető legbiztonságosabb legyen a rendezvény és annak környéke.

Milyenek a visszajelzések? Mennyire érzik jól magukat a fesztiválozók, mennyire érzik biztonságban magukat a területen élők? Mennyire zavarja a területen élőket az aktív rendőri közreműködés?

Negatív visszajelzésről nem tudok. Sem a lakók részéről, sem egyéb szempontból.

Úgy tudom, több hasonló nagyságú fesztivál is megrendezésre kerül a megyében, amelynek a biztosítása szintén hasonló elgondolás mentén zajlik.

2013-ban volt az első EFOTT, az Egyetemisták és Főiskolások Országos Turisztikai Találkozója Velencén, amit pár év után újra itt szerveztek meg, és napjainkra már végleg a megyébe költözött. A két fesztivált nem lehet összehasonlítani: más az érdeklődő közönség összetétele. Egy teljesen más típusú rendőri elgondolást igényel ennek a biztosítása.

Vannak a léptéküket tekintve lényegesen kisebb rendezvények. A Rockmaratonnal kapcsolatosan Dunaújvárosban mindig az volt a tapasztalatom, hogy a Szalki-szigetre az igazi rockerek mennek, isznak, buliznak, jól érzik magukat, hallgatják a zenét, majd távoznak. Szinte soha nem volt balhé.

Székesfehérváron a Fezen – a Fehérvári Zenei Napok – megint egy más típusú rendezvény. Oda kell figyelni rá, mert nagy tömegeket vonz. Főleg az esti koncertek időszakában előfordul, hogy nézeteltérés támad két fél vagy csoport között, ami rendőri beavatkozást igényel, de eddig itt sem volt kiemelkedő jogsértés.

A fentiekén túl több kisebb, helyi fesztivál is zajlik a megyében, de eddig mindegyik zökkenőmentesen került lebonyolításra.

10 év elteltével, sok-sok fesztivállal a háta mögött, mire a legbüszkébb?

Talán arra, hogy egy olyan rendszert sikerült kialakítani a különböző rendezvények biztosításai során, mely kiállta az idők próbáját. Sőt, a folyamatos kockázatelemzéseknek és az évről évre egyre gyarapodó tapasztalatoknak köszönhetően időről időre még hatékonyabb struktúrát sikerült kidolgoznunk. Hiszen a hibáinkból tanulva, próbáltuk a lehető legkisebb porszemeket is a gépezetből törölni, hogy az még olajozottabban tudjon működni. Büszke vagyok arra, hogy sok a pozitív visszacsatolás a kollégák részéről is. Akik ezekben a biztosításokban részt vesznek, azok általában mind szakmailag, mind közérzetileg elégedetten térnek haza.

Három gondolatban összefoglalva, mi a jó biztosítás alapja?

Alapos felkészülés, pontos tervezés, precíz végrehajtás.

A felkészülés alatt nagyon fontos az összes releváns információ beszerzése és a mindenre kiterjedő kockázatelemzés.

A tervezés során az alapfilozófiám: készüljünk a legrosszabbra, és csatlódjunk kellemesen. Ami itt elengedhetetlen, az az, hogy minden eshetőséggel számolni kell, és mindezt úgy, hogy minden egyes esetben mindenki pontosan tudja a feladatát.

A végrehajtásnál mindig az a legoptimálisabb, ha a terveknek megfelelően alakul. Ha hiba csúszik a rendszerbe, akkor pedig azonnal tudni kell reagálni. Ezt egy nagyon következetes parancsnoki gondoskodással kell felügyelni és támogatni.

Tökéletesen csak akkor tud működni egy gépezet, ha tisztában vagyunk azzal, hogy az egész több, mint a részek összessége. Ehhez pedig nélkülözhetetlen a jó csapat. Ez itt Fejérben mindig adott volt.

Köszönöm szépen!

Summary

Bezerédi, Imre: Criminal strategy and police trust building (4-41)

13/2001 of the Constitutional Court. (V. 14.) AB determines public security in the following way: *"The nature of public security, its relation to public order, internal order, and the conceptual definition of the latter are the subject of scientific debates. It is not the task of the Constitutional Court to take a position on these. However, an overview of the relevant elements of the legal system from this point of view also shows that public safety is an ambiguous category, behind the term there are several interests and values, as well as several tasks of a fundamentally different nature."*

Zsákai, Lénárd: Innovative training proposals and methods for Police personnel following a research and development project (42-67)

The scientific paper is a training program developed and coordinated by commissioned experts of the Hungarian Police who take an active consortium (end-user) role in the research and development project entitled Autonomous Heterogeneous Robot Swarms for Border Surveillance, Roborder, running between 2017 and 2021. is presented with the dedicated objective of contributing to the implementation of new, innovative technologies and methods applicable in the field of police training.

In the project, the Police prepared an extremely comprehensive training course covering several modules and chapters, the main purpose of which was to pass on the theoretical and practical knowledge of the proper handling of the system to the delegates during the demonstration events, which basically test and present the border control devices developed during the project. members of foreign law enforcement agencies. The model shows through an effective combination of all currently available modern tools and opportunities (e-learning, gamification, interactivity, artificial intelligence), classic educational tools and methods (written material, personal presence, etc.), as well as effective practical elements. novelty.

Nagy, Zoltán András: About the Study of the EU Committee on identity theft and related crimes (68-77)

In early 2000, the Directorate-General for Migration and Home Affairs of the European Commission (DG HOME) of the European Union, with the support of several European organizations, universities and businesses, set up an Expert Committee to carry out a comprehensive investigation into the European situation of online identity theft and related crimes and abuses.

Sallai, János: The capital and the capital police are 150 years old (78-84)

Pest and Buda have always played a decisive role in Hungarian history. Their location on both banks of the Danube, at the crossroads of transport routes, only strengthened their position. The capital, which has a patina history of more than a thousand years, received its current name in 1873 after the merger of Pest, Buda, Óbuda and Margitsziget, although it had been called this way even before that.

Németh, József – Sallai, János: The policing tasks of cities before nationalization in 1920 (85-97)

During the period of dualism, until the nationalization of the police force in 1920, the policing of Hungarian cities was diverse. First of all, it is important to know that from 1873 there was already a city where the police was subordinated to the Ministry of the Interior. This was the newly united capital, Budapest. In addition, the State Border Police (1903) and the Fiume Police (1916) were also established during dualism.

Tarján, G. Gábor: In pursuit of socialist legality (98-116)

In 1953, the independent state defense ceased to exist and was merged into the Ministry of the Interior. Police reorganizations followed one another in order to raise the standard of professional work. The police and police work tried to comply with legality, while the interpretation of "legality" itself left something to be desired. Political reliability remained a primary requirement, which also played a role in the failure to fill the board with a sufficient number of properly qualified professionals.

Suszter, Tamás: On the safety of festival tourism in Fejér County - interview with dr. Police officer brigadier general Péter Varga (117-126)

The author, as a first-year doctoral student at the National Public Service University's Doctoral School of Policing, conducted an interview with dr. Péter Varga r. brigadier general with chief police advisor. In the introduction and in the interview itself, they try to reveal the diversity of Fejér county festivals and their tourist safety, given that for ten years he has managed a county police headquarters that has gained enormous practical experience in securing prominent festivals both locally and internationally.